

ESTAT DEL MEDI AMBIENT a les Illes Balears

Informe complet 2016- 2019

Capítol 6. Biodiversitat

EQUIP REDACTOR
GABINET d'ANÀLISI AMBIENTAL I TERRITORIAL

Martín Llobera O'Brien, *biòleg*
Francisca Balle Llabrés, *ambientòloga*
Alejandro Pilares García, *geògraf*
Margalida Mestre Morey, *geògrafa*
Aina Soler Crespí, *arquitecta*

Març 2023

Gabinet d'Anàlisi Ambiental i Territorial GAAT
C/ Pere Dezcallar i Net, 13, 3r-8a
07003 Palma
Tel. 971227791/ 636 500 972
empresa@gaat.es www.gaat.es

G CONSELLERIA
O MEDI AMBIENT
I I TERRITORI
B DIRECCIÓ GENERAL
/ RESIDUS I EDUCACIÓ
AMBIENTAL

Conselleria de Medi Ambient i Territori
Direcció General de Residus i Educació Ambiental
Servei de Qualitat Ambiental i Educació Ambiental
Gremi de Corredors, 10, polígon de Son Rossinyol, 07009 Palma
Tel. 971176683

CAPÍTOL 6. BIODIVERSITAT

ÍNDEX

1.	INTRODUCCIÓ	1
2.	ESTAT	1
2.1.	FAUNA	7
2.2.	FLORA	9
2.3.	RACES AUTÒCTONES	14
2.4.	VARIETATS VEGETALS AUTÒCTONES	16
3.	PRESSIÓ	17
3.1.	DESTRUCCIÓ HÀBITATS	17
3.2.	PERTORBACIÓ D'HÀBITATS	18
3.3.	VERÍ	18
3.4.	ESTESES ELÈCTRIQUES	21
3.5.	ESPÈCIES INVASORES	22
3.6.	MALALTIES	28
3.7.	CAÇA I PESCA	28
3.8.	RECOL·LECCIÓ	31
4.	RESPOSTA	31
4.1.	NORMATIVA	32
4.2.	PROTECCIÓ DELS HÀBITATS	41
4.3.	PROTECCIÓ DE LES ESPÈCIES SILVESTRES	42
4.4.	LLUITA CONTRA ELS EFECTES NOCIUS DE LES ESTESSES ELÈCTRIQUES	79
4.5.	LLUITA CONTRA LES ESPÈCIES INVASORES	79
4.6.	REGULACIÓ DE LA CAÇA I PESCA FLUVIAL	80
4.7.	PROTECCIÓ DE LES RACES ANIMALS	80
4.8.	PROTECCIÓ DE VARIETATS VEGETALS AUTÒCTONES	80
4.9.	ALTRES	82
5.	INDICADORS	83

ÍNDEX DE TAULES

Taula 1. Vertebrats terrestres amenaçats.....	5
Taula 2. Flora terrestre amenaçada.....	5
Taula 3. Espècies classificades d'acord amb les categories de conservació (2019).....	6
Taula 4. Espècies protegides segons el Catàleg balear (2007, 2009, 2019).....	7
Taula 5. Espècies de vertebrats terrestres.....	7
Taula 6. Espècies d'invertebrats terrestres i número d'endemismes.....	9
Taula 7. Plantes inferiors i falgueres.....	9
Taula 8. Plantes vasculars (inclou falgueres).....	10
Taula 9. Espècies endèmiques de plantes.....	14
Taula 10. Races autòctones d'animals domèstics.....	15
Taula 11. Races autòctones d'animals domèstics en perill d'extinció.....	15
Taula 12. Nombre de varietats autòctones amb risc d'erosió genètica per grups.....	17
Taula 13. Exemplars afectats per enverinament.....	19
Taula 14. Episodis d'enverinament al llarg dels anys.....	20
Taula 15. Episodis al llarg dels anys 2008-2011.....	21
Taula 16. Episodis al llarg dels anys.....	22
Taula 17. Episodis per al període 2016 – 2019.....	22
Taula 18. Nombre d'espècies invasores de Balears.....	23
Taula 19. Nombre d'espècies invasores per grups.....	23
Taula 20. Espècies de flora invasora.....	24
Taula 21. Serps introduïdes.....	25
Taula 22. Estimacions d'espècies invasores a Balears.....	26
Taula 23. Arribada de serps, per illes.....	26
Taula 24. Espècies de caça.....	30
Taula 25. Superfície de vedats de caça.....	30
Taula 26. Estimacions d'exemplars caçats a les Illes Balears.....	31
Taula 27. Refugis de caça a les Illes Balears.....	31
Taula 28. Criteris de catalogació de les espècies amenaçades a les Illes Balears.....	38
Taula 29. Grups taxonòmics i nombre d'espècies als quals s'han aplicats plans.....	41
Taula 30. Espècies de fauna protegida.....	56
Taula 31. Espècies protegides.....	57
Taula 32. Espècies coincidents.....	57
Taula 33. Evolució de la població del ferreret (larves).....	59
Taula 34. Evolució de la població de milana.....	61
Taula 35. Evolució de la població de voltor negre a Mallorca.....	62
Taula 36. Cens d'àguila peixatera.....	64
Taula 37. Cens de voltors comuns.....	64
Taula 38. Cens de gavina roja: parelles nidificants.....	65
Taula 39. Cens d'aus aquàtiques.....	66
Taula 40. Entrades al COFIB.....	68
Taula 41. Espècies de plantes protegides (2019).....	76
Taula 42. Espècies de plantes coincidents.....	76
Taula 43. Espècies d'arbres catalogats i nombre d'exemplars.....	78

ÍNDEX DE FIGURES

Figura 1. Vertebrats presents a les Illes Balears (espècies i subespècies).....	8
Figura 2. Proporció d'endemismes a la flora vascular.....	11
Figura 3. Episodis amb animals morts o esquers.....	21
Figura 4. Evolució de la població del ferreret.....	59
Figura 5. Evolució de la població de milana a Mallorca.....	61
Figura 6. Evolució de la població de voltor.....	63
Figura 7. Evolució de les parelles nidificants de gavina roja.....	65
Figura 8. Cens d'aus aquàtiques.....	67

1. INTRODUCCIÓ

Aquest capítol de biodiversitat mostra l'estat, les pressions i les respostes que afecten a la flora i a la fauna terrestres de les Illes Balears. La informació sobre la fauna i la flora marines es tracta al capítol 7, tot i que en els llistats de les espècies protegides i algunes estadístiques s'inclouen totes les espècies protegides, per tal de mostrar l'extensió i diversitat de la seva protecció. La biodiversitat està indissolublement lligada a la situació del medi. Per això, aquest capítol té molts de lligams amb el precedent, relatiu al medi terrestre (capítol 5). De fet, algunes de les pressions i de les respostes més importants s'han desenvolupat en el capítol precedent. La informació disponible ha permès organitzar-la en dos capítols, i cal dir que ambdós temes es solen abordar de forma desagregada a l'hora d'afrontar-ne la gestió: sovint es gestionen, per una banda, les espècies protegides (biodiversitat) i per una altra, els espais protegits, sempre amb l'evidència de què en la natura no és possible discriminar ambdós enfocaments.

En aquest capítol també s'inclou una referència a les races autòctones d'animals domèstics i a les varietats vegetals agrícoles pròpies de les illes. Tot i no formar part dels sistemes naturals, són una part de la biodiversitat de les Illes Balears i també pateixen, en molts de casos, un greu perill d'erosió genètica.

L'apartat de l'estat de la biodiversitat terrestre pretén reflectir el grau de coneixement que es té sobre aquest tema i mostra, sobre tot, els estudis que s'han fet sobre l'estat de conservació d'alguns dels grups principals (les anomenades llistes vermelles).

A l'apartat de pressions, s'han identificat els principals fenòmens que afecten a la conservació de la biodiversitat. Algunes d'aquestes pressions, com ara la destrucció dels hàbitats, estan explicades al capítol 5.

A l'apartat de respostes es mostren les principals accions dutes a terme per minvar o eliminar les pressions.

La informació disponible, i que s'ha reflectit en aquest capítol, es concentra en aquells grups d'organismes més atractius i més conspicus, com són els vertebrats i les plantes superiors. Això és un reflex de la informació disponible, i no té relació amb la importància d'aquests grups sobre els altres. Els invertebrats o les plantes anomenades inferiors, les algues i els fongs, són igualment fonamentals pels ecosistemes i tenen interès per ells mateixos, però malauradament, manca molta informació, entre d'altres raons, pel seu gran nombre d'espècies. Milers d'espècies de les Illes Balears, moltes d'elles endèmiques, encara estan mancades d'estudis taxonòmics, de distribució i ecològics.

La regió mediterrània és un dels 25 punts calents de biodiversitat del planeta, que inclouen algunes de les zones biogeogràfiques més exclusives i que alberguen una major biodiversitat. Els punts calents de biodiversitat es caracteritzen per un nivell alt i excepcional de plantes endèmiques i per alts nivells de pèrdua de l'hàbitat, al menys un 70%. La conca mediterrània és l'àrea més gran de les 5 existents de clima mediterrani. S'estén des de Portugal i les illes atlàntiques, per l'est, fins a Israel a l'oest, i d'Itàlia, al nord, fins al Marroc, al sud. Inclou prop de 5.000 illes. La seva situació entre Euràsia i Àfrica, la seva gran fragmentació i el fet d'haver estat un refugi per a plantes i animals durant els períodes glacials ha contribuït a la gran biodiversitat de la regió i al seu alt grau d'endemicitat.

2. ESTAT

Aquest apartat detalla la informació de què es disposa respecte a les espècies silvestres a les Illes Balears, el seu estat i la seva conservació.

El coneixement de la biodiversitat terrestre s'organitza en diferents nivells d'informació.

El primer graó d'informació és el coneixement de les espècies que viuen en un àmbit geogràfic determinat. A partir dels llistats de totes les espècies existents, es determina quines són endèmiques, és a dir, quines es troben només a un àmbit geogràfic concret, en el nostre cas, parts de les Illes Balears. Aquesta tasca es materialitza amb la descripció i classificació de les espècies que realitzen els taxònoms, especialistes en certs grups d'organismes, i els naturalistes.

A continuació s'analitza la distribució de les espècies, especialment les endèmiques. Un graó més consisteix en realitzar recomptes de les espècies per determinar la seva abundància i com es produeix la seva distribució. Amb aquesta informació es pot determinar el grau de perill d'extinció d'una espècie o varietat concreta. Sovint, aquesta informació s'organitza per grups taxonòmics en forma de llistes vermelles. En una llista vermella, els especialistes en grups d'organismes elaboren fitxes de cada una de les espècies o subespècies, amb les seves característiques principals i distribució, i determinen el grau d'amenaça a la seva supervivència en l'àmbit geogràfic tractat. Les llistes vermelles no pressuposen que les espècies més amenaçades quedin protegides, només donen informació sobre la situació de les espècies considerades, i per certes espècies no hi ha prou informació com per determinar la seva situació. La informació de les llistes vermelles es fa servir per fonamentar la protecció legal d'algunes espècies, però no sempre les espècies que es troben en situació més crítica s'arriben a protegir legalment.

En molts casos, el coneixement de l'abundància de les espècies i les llistes vermelles, permet fonamentar la protecció normativa de certes espècies mitjançant els catàlegs d'espècies amenaçades o protegides. Així doncs, la normativa existent també és una font d'informació sobre la situació de les espècies.

En conclusió, les llistes vermelles i els catàlegs d'espècies amenaçades o protegides són dues fonts d'informació fonamentals, no sempre coincidents. Per exemple, gairebé totes les aus –llevat de les que es poden caçar– estan protegides, però no totes estan amenaçades.

Un darrer nivell d'informació és el coneixement acurat de la biologia de les espècies, entenent com a tal tots aquells aspectes que afecten a la seva supervivència i distribució: reproducció, nutrició, malalties, relació amb l'entorn, etc.

Les illes són un escenari de gran varietat d'espècies, i el grau de coneixement de la biodiversitat manifesta importants desequilibris. D'algunes espècies –molt poques– es té una informació molt completa, pel seu interès científic, educatiu o mediàtic. Per l'altre extrem, hi ha grups complets d'organismes, especialment els menys conspicus, dels quals ni tan sols es disposa d'un llistat d'espècies complet.

Es desconeix el número exacte d'espècies que viuen a les Illes, encara que s'estima que la fauna terrestre i la pròpia de les aigües dolces podrien sumar unes 10.000 espècies diferents, mentre que les estimacions relatives als vegetals són molt diverses. Aquesta situació queda palesa en el fet que en l'actualitat encara es van incorporant espècies als catàlegs de les illes. Només en vertebrats i plantes superiors (fanerògames i falgueres) es disposa de llistats més o manco actualitzats.

Les espècies amenaçades dels grups d'organismes més coneguts (vertebrats i plantes superiors) han estat objecte de seguiment per part de les administracions públiques. L'elaboració de llistes vermelles ajuda a completar i aclarir la situació de totes les espècies dels grups tractats. Depenent de l'any de la font d'informació, els criteris de la UICN (Unió Internacional per a la Conservació de la Natura) utilitzats poden ser els de 1994 (IUCN Red List categories) o els del 2001 (2001 IUCN Red List Categories and Criteria Version 3.1). Es detallen, seguidament, les categories del 2001¹. A les llistes vermelles habitualment es fan

¹ <https://www.iucn.org/our-work/biodiversity>

servir 10 categories en la versió de la UICN d'acord amb el grau d'amenaça a la supervivència de l'espècie:

- Extingit (EX). Un tàxon està extingit quan no queda cap dubte raonable que l'últim individu existent ha mort.
- Extingit en Estat Silvestre (EW). El tàxon està Extingit en Estat Silvestre quan només sobreviu en cultiu, en captivitat o com a població (o poblacions) naturalitzades completament fora de la seva distribució original.
- En Perill Crític (CR). Un tàxon està En Perill Crític quan la millor evidència disponible indica que es considera que s'està enfrontant a un risc extremament alt d'extinció en estat silvestre.
- En Perill (EN). Un tàxon està En Perill quan la millor evidència disponible indica que es considera que s'està enfrontant a un risc molt alt d'extinció en estat silvestre.
- Vulnerable (VU). Un tàxon és Vulnerable quan la millor evidència disponible indica que considera que s'està enfrontant a un risc alt d'extinció en estat silvestre.
- Gairebé Amenaçat (NT). Un tàxon està Gairebé Amenaçat quan ha estat avaluat segons els criteris i no satisfà, actualment, els criteris per a En Perill Crític, En Perill o Vulnerable, però està proper a satisfer els criteris o probablement els satisfaci en el futur proper.
- Preocupació Menor (LC). Un tàxon es considera de Preocupació Menor quan, havent estat avaluat, no compleix cap dels criteris que defineixen les categories d'En Perill Crític, En Perill, Vulnerable o Gairebé Amenaçat. S'inclouen en aquesta categoria tàxons abundants i d'àmplia distribució.
- D'interès especial: sense complir els criteris anteriors, presenten un valor particular pel seu interès específic, ecològic, cultural o la seva singularitat.
- Dades Insuficients (DD). Un tàxon s'inclou en la categoria de Dades Insuficients quan no hi ha informació adequada per fer una avaluació, directa o indirecta, del seu risc d'extinció d'acord amb la distribució i/o condició de la població.
- No Avaluat (NE). Un taxó es considera No Avaluat quan encara no ha estat classificat en relació amb aquests criteris.

Les llistes vermelles es poden elaborar considerant diferents àmbits geogràfics. Les llistes vermelles relatives a les Illes Balears són les elaborades en l'àmbit estatal i aquelles elaborades per l'àmbit de l'arxipèlag.

En l'àmbit estatal s'han elaborat els següents documents:

El Catàleg nacional d'espècies amenaçades². Aquest catàleg suposa protecció legal i va sorgir fruit de la Llei 4/1989, de 27 de març, de conservació dels espais naturals i de la flora i fauna silvestres, actualment derogada. L'article 29 d'aquesta llei disposa que en el catàleg s'hi han d'incloure les espècies, subespècies o poblacions la conservació de les quals necessita de l'aplicació de mesures específiques per part de l'administració pública. El catàleg nacional es regulà amb el RD 439/1990 del 30 de març, derogat pel RD 139/2011, de 4 de febrer, pel desenvolupament del llistat d'espècies silvestres en règim de protecció especial i del catàleg espanyol d'espècies amenaçades. Diverses publicacions oficials van actualitzant aquests llistats.

La primera versió va incloure 448 tàxons, 75 en perill d'extinció i 372 d'interès especial. Després de la revisió del 2002, 161 restaven en perill d'extinció, 18 com a sensibles a l'alteració de l'hàbitat, 36 vulnerables i 380 d'interès especial (fent un total de 595 espècies).

Posteriors revisions, concretament les introduïdes per l'Ordre MAM/2784/2004, de 28 de maig, per la que s'exclouen i canvien de categoria determinades espècies en el Catàleg Nacional d'Espècies Amenaçades (BOE 197 del 16 d'agost) i l'Ordre MAM/1498/2006, de 26 d'abril, per la qual s'inclouen en el Catàleg d'Espècies Amenaçades determinades espècies de flora i canvien de categoria algunes espècies d'aus incloses en aquest catàleg (BOE 117 de 17

² <https://www.miteco.gob.es/es/biodiversidad/temas/conservacion-de-especies/especies-proteccion-especial/ce-proteccion-listado-situacion.aspx>

de maig) incorporaren canvis en alguns tàxons de fauna, els quals passen de la categoria "d'interès especial" a "en perill d'extinció" o "vulnerables" (tal és el cas de les poblacions balears de la miloca *Neophron pernocterus*), mentre que s'hi inclouen noves espècies de flora.

El Llistat d'Espècies Silvestres en Regim de Protecció Especial i el Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades inclou 963 espècies, 626 en Règim de Protecció Especial, 139 vulnerables i 198 en perill d'extinció (RD 139/2011³ i actualització a l'Ordre AAA/75/2012, de 12 de gener; Ordre AAA/1771/2015, de 31 de agost; Ordre AAA/1351/2016, de 29 de juliol i Ordre TEC/596/2019, de 8 d'abril).

Amb l'objecte de contribuir a la identificació de la situació de risc imminent d'extinció d'una espècie silvestre, a nivell estatal es publicaren els Criteris orientadors per la inclusió de taxons i poblacions en el Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades (Reial Decret 139/2011, de 4 de febrer, per al desenvolupament del Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial i del Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades).

Des de l'entrada en vigor dels esmentats textos normatius, les administracions autonòmiques i les organitzacions implicades han remès propostes per a declarar diversos taxons⁴ en situació crítica. Així, en una primera Ordre Ministerial publicada en 2018 s'han declarat en situació crítica set taxons, dels quals els següents estan a l'àmbit de les Illes Balears:

- Rosseta (*Marmaronetta angustirostris*)
- Nacra comú (*Pinna nobilis*)

D'entre tots els inventaris aprovats i gestionats pel Ministeri de Medi Ambient cal destacar l'Inventari nacional de biodiversitat⁵, que està conformat pels següents blocs:

- Inventari nacional de biodiversitat de vertebrats (inclou base cartogràfica) (edició del 2007).
- Llista actualitzada d'herpetofauna espanyola (2005).
- Atlas i llibre vermell dels peixos continentals (2001).
- Atlas i llibre vermell dels amfibis i rèptils d'Espanya (2002)
- Atlas i llibre vermell de la flora vascular amenaçada d'Espanya (2000)
- Atlas i llibre vermell dels mamífers terrestres d'Espanya (2007).
- Atlas de les aus reproductores d'Espanya (2003)
- Atlas de les aus en hivern en Espanya 2007-2010.
- Llibre vermell de les aus en Espanya (2007).
- Atlas i llibre vermell del invertebrats amenaçats d'Espanya. Volums d'espècies en perill crític i perill (2009) i vulnerables (2011)
- Llistes vermelles de la flora vascular espanyola (2006) més actualitzacions 2008, 2010, 2017.
- Atlas i llibre vermell dels briòfits amenaçats d'Espanya (2012)

En l'àmbit de les Illes Balears també s'han elaborat diverses llistes vermelles i existeix un Catàleg d'espècies amenaçades. Aquests dos tipus de documents i textos normatius donen una idea del grau de coneixement que es té de la situació de les principals espècies.

³ Real Decret 139/2011, de 4 de febrer, pel desenvolupament del Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial i del Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades

⁴ Ordre TEC/1078/2018, de 28 de setembre, per la qual es declara la situació crítica de *Cistus heterophyllus carthaginensis*, *Lanius minor*, *Margaritifera auricularia*, *Marmaronetta angustirostris*, *Mustela lutreola*, *Pinna nobilis* i *Tetrao urogallus cantabricus* en España, i se declaren d'interès general les obres i projectes encaminats a la recuperació dels esmentats taxons. Correcció d'errors de l'Ordre TEC/1078/2018, de 28 de setembre.

⁵ Reial Decret 556/2011, de 20 d'abril, per al desenvolupament de l'Inventari Espanyol del Patrimoni Natural i la Biodiversitat.

Les llistes vermelles elaborades a les Illes Balears fins ara són les següents:

- Llista vermella de la fauna cavernícola de les Balears⁶ (1991).
- Llista vermella dels odonats i ropalòcers de les Balears⁷ (1991).
- Llista vermella dels araneïds de les Balears⁸ (1991).
- Llista vermella dels mol·luscs terrestres i d'aigua dolça de les Balears⁹ (1992).
- Llibre Vermell dels Peixos de les Balears (2015). Existeix una versió anterior de l'any 2000¹⁰.
- Llibre vermell de la flora vascular de les Illes Balears. Segona edició (2017)¹¹. Primera edició¹² (2001).
- Llibre vermell dels vertebrats de les Balears (2006)¹³. Hi ha versions prèvies dels anys 1990 i 2000.

El percentatge d'espècies vertebrades amenaçades es mostra en la següent taula, que reflecteix un valor total d'un 21,15% d'espècies amenaçades. En la taula posterior, es detallen el nombre d'espècies amenaçades de plantes superiors.

Grup VERTEBRATS	Nombre d'espècies amenaçades	Espècies	Amenaçades (%)	Any avaluació
Mamífers	4	32	12,5	2006
Ocells	23	107	21,45	2006
Rèptils	3	12	25	2006
Amfibis	2	4	50	2006
Peixos	1	1	100	2015
TOTAL	33	156	21,15	

No s'inclou la fauna marina.

Taula 1. Vertebrats terrestres amenaçats.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Conselleria de Medi Ambient.

Grup FLORA ¹⁴	Nombre d'espècies amenaçades	Espècies avaluades	Amenaçades de les avaluades (%)	Any avaluació
Pteridòfits (falgueres)	10	32	12,5	2017
Gimnospermes	4	4		2017
Dicotiledònies	129	254	50,7	2017
Monocotiledònies	28	80	35	2017

Taula 2. Flora terrestre amenaçada.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Conselleria de Medi Ambient.

⁶ Pons, G. 1991. Llista Vermella de la Fauna Cavernícola de les Balears. Documents Tècnics de Conservació, 10.

⁷ Pons, G. 1991. Llista Vermella dels Odonats i Ropalòcers de les Balears. Documents Tècnics de Conservació, 11.

⁸ Pons, G. 1991 Llista Vermella dels Araneïds de les Balears. Documents Tècnics de Conservació, 12.

⁹ Pons, G. 1992. Llista Vermella dels Mol·luscs terrestres i d'aigua dolça de les Balears. Documents Tècnics de Conservació, 13.

¹⁰ Mayol, J., Grau, A., Riera, F. & J. Oliver, 2000. Llista Vermella dels Peixos de les Balears. Documents Tècnics de Conservació, 7, II època.

Grau, A.M., J. Mayol, J. Oliver, F. Riera i M. I. Riera, 2015 Llibre vermell dels peixos de les Illes Balears. Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca. 150 pàg.

¹¹ Sáez, LL., Rosselló, J.A. & Fraga, P. 2017. Llibre vermell de la flora vascular de les Illes Balears. Segona edició. Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca. 217 pàg.

¹² Sáez, LL. & J.A. Rosselló, 2001. Llibre Vermell de la Flora Vascular de les Illes Balears. Documents Tècnics de Conservació, 9, II època.

¹³ Viada, C. 2006. Llibre Vermell dels Vertebrats de les Balears. Conselleria de Medi Ambient.

¹⁴ Sáez, LL., Rosselló, J.A. & Fraga, P. 2017. Llibre vermell de la flora vascular de les Illes Balears. Segona edició. Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca. 217 pàg.

PROTECCIÓ

La protecció en l'àmbit estatal afecta quasi sempre a la protecció en l'àmbit regional. És a dir, totes les espècies protegides a nivell estatal que estan presents a les Illes, també estan sotmeses a aquesta protecció. Però en el cas de la protecció autonòmica hi pot haver espècies protegides a les Illes Balears que no ho estan en l'àmbit estatal, perquè l'abundància al territori espanyol és tal que no en necessita protecció, mentre que escasseja a les illes o cal protegir-ne algunes poblacions de forma especial, en l'àmbit insular.

En l'any 2019 a les Illes Balears s'han detectat 394 espècies mereixedores de protecció (92 de flora i 302 de fauna) segons la protecció normativa que els hi confereix el Catàleg d'espècies amenaçades. L'any 2007 hi havia 273 espècies amenaçades, 66 de flora i 207 de fauna. La tendència és d'increment del nombre d'espècies protegides, situació causada per l'increment de les amenaces, el descobriment de noves espècies o poblacions per les Illes Balears i la major informació sobre les poblacions existents.

La classificació de la categoria de les espècies i la norma per la qual estan protegides es detallen a continuació. Cal tenir present que hi ha 17 espècies incloses a duplicades a ambdós llistats.

Categoria	RD 139/2011 estatal ¹⁵		DECRET 75/2005 autonòmic ¹⁶	
	Fauna	Flora	Fauna	Flora
En perill d'extinció	12	4	2	15
Vulnerables	25	8	5	11
D'interès especial	0	0	4	6
Llistat	252	22	0	0
D'especial protecció	0	0	7	59
Extingides	0	0	0	0
Total	289	34	18	91

Categoria	TOTAL ESPÈCIES		
	Fauna	Flora	Total
En perill d'extinció	15	19	34
Vulnerables	29	19	48
D'interès especial/Llistat	257	24	281
D'especial protecció	7	56	63
Total	308	118	426

Taula 3. Espècies classificades d'acord amb les categories de conservació (2019).

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Conselleria de Medi Ambient¹⁷.

	Espècies protegides (2007)	Espècies protegides (2009)	Espècies protegides (2019)	Comentaris
Mamífers	21	21	28	Eriçó, vell marí, cetacis i ratapinyades.
Aus	167	167	204	Totes, llevat de les que es poden caçar.
Rèptils	13	13	15	Sargantanes, dragons, tortugues i serps.

¹⁵ Reial Decret 139/2011, de 4 de febrer, per al desenvolupament del llistat d'espècies silvestres en règim de Protecció Especial i del Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades

¹⁶ Decret 75/2005, de 8 DE juliol, pel qual es crea el Catàleg Balear d'Espècies Amenaçades i d'Especial Protecció, les Àrees Biològiques Críiques i el Consell Assessor de Fauna i Flora de les Illes Balears.

¹⁷ https://www.caib.es/sites/proteccioespecies/ca/cataleg_balear_despecies-6864/

Amfibis	3	3	3	Ferreret, calàpet i granot arborí.
Invertebrats	3	7	30	Nacra, corn i eriçó de pues llargues.
Fauna total	207	211	302	
Flora	66	74	92	Plantes i falgueres.

Taula 4. Espècies protegides segons el Catàleg balear (2007, 2009, 2019).

Font: Dades de la Conselleria de Medi Ambient.

Entre el mamífers protegits cal citar l'eriçó, el vell marí, el cetacis i les ratapinyades. Totes les aus estan protegides, llevat d'aquelles que es poden caçar. Quasi tots els rèptils estan protegits: les sargantanes (totes les espècies i subespècies), els dragons, les tortugues i la serp. Els amfibis també estan protegits, amb l'excepció del granot: el ferreret, el calàpet i el granot arborí. Entre els invertebrats s'inclouen algunes marines, com la nacra, el corn marí, l'eriçó de pues llargues, alguns caragols, les esponges, etc.

2.1. FAUNA

Aquest apartat inclou les dades bàsiques sobre el coneixement dels diversos grups de fauna i de les espècies amenaçades, en cas de disposar-ne d'informació. Com ja s'ha indicat, el grau de coneixement de les espècies terrestres presents a les Illes Balears és molt desigual. Dels vertebrats n'hi ha molta d'informació. Tot i així, la revisió d'algunes espècies pot incrementar o minvar el nombre de tàxons endèmics. La següent taula mostra les espècies presents, els endemismes i el nombre d'espècies amenaçades d'acord amb els documents citats.

Grup zoològic	Tàxons presents	Tàxons endèmics
Mamífers	31 terrestres (inclou 16 ratapinyades. No inclou el vell marí ni cetacis).	8 subespècies
Ocells	237 ocells amb àrea de distribució natural a les Balears. Només 107 habituals. En total hi ha 355 citats si s'inclouen les rareses.	2 espècies (virot petit <i>Puffinus mauretanicus</i> , busqueret coallarga <i>Sylvia balearica</i>) i 2 subespècies
Rèptils	13 (si s'inclou la tortuga marina <i>Caretta caretta</i>)	2 espècies (sargantana de les Balears, a Mallorca i Menorca, <i>Podarcis lilfordi</i> amb 23 subespècies) (sargantana de les Pitiüses <i>Podarcis pityusensis</i> , amb 25 subespècies)
Amfibis	4	1 (ferreret <i>Alytes muletensis</i>)
Peixos	Espinós (<i>Gasterosteus gymnuris</i>)	
Total vertebrats	287	5 espècies i 56 subespècies

Taula 5. Espècies de vertebrats terrestres.

Font: Elaboració pròpia a partir de documents de la Conselleria de Medi Ambient, sobre tot Viada, C.; 2006¹⁸ i Llista patró de la Fauna Endèmica de les Illes Balears de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori.

¹⁸ Viada, C.; 2006. Llibre vermell dels vertebrats de les Balears (3ªedició). Conselleria de Medi Ambient, Govern de les Illes Balears

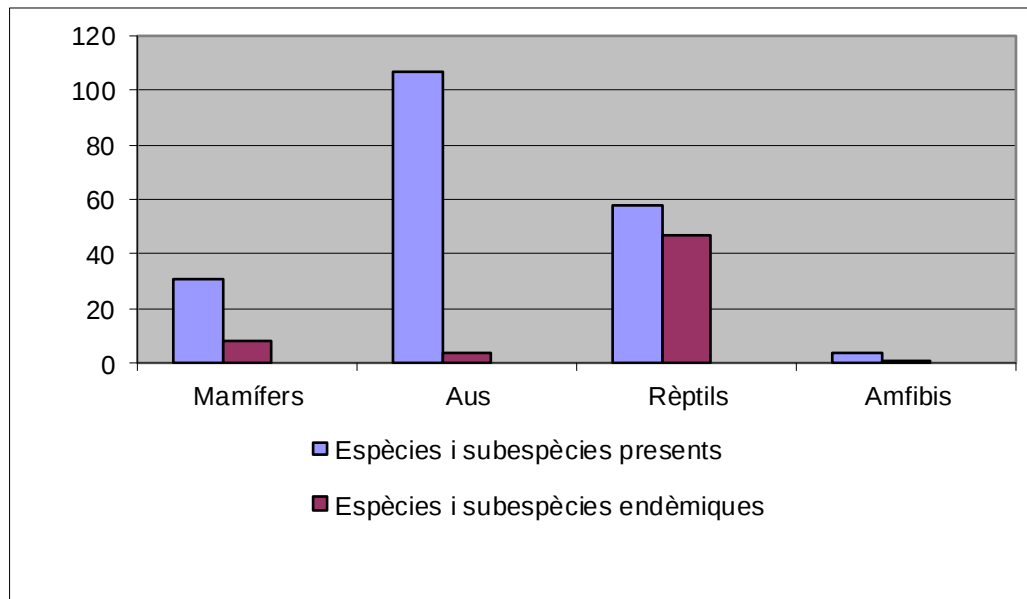

Figura 1. Vertebrats presents a les Illes Balears (espècies i subespècies).

Font: Elaboració pròpia a partir de documents de la Conselleria de Medi Ambient, sobre tot Viada, C.; 2006¹⁹.

De peixos d'aigua dolça hi ha 3 espècies extingides (a Eivissa), 6 espècies introduïdes i en queda només una d'autòctona a l'Albufera de Mallorca, l'espínós o jonquet (*Gasterosteus aculeatus*)²⁰.

De la fauna endèmica de les Balears (uns 380 tàxons) són especialment reconegudes a nivell popular algunes espècies de vertebrats com l'extint *Myotragus balearicus*, el ferreret (*Alytes muletensis*) i els ocells com el virot (*Puffinus mauretanicus*), però la gran majoria d'endemismes de les illes (99%) són invertebrats²¹.

La informació relativa als invertebrats està molt dispersa i la seva disponibilitat és heterogènia. Hi ha grups molt estudiats, com són els mol·luscs, les aranyes, els crustacis o algunes famílies d'insectes coleòpters, però de molts d'altres només es poden fer estimacions molt grolleres. En la taula següent es presenten algunes dades de què es disposa. Cal destacar el fet de què hi ha molts d'endemismes i que un estudi acurat de tots els grups d'invertebrats ben segur aportarà molts més que afegir a la fauna de les Illes Balears.

D'entre els grans grups, destaquen, per nombrosos, els insectes coleòpters (unes 134 espècies i subespècies endèmiques) seguits pels crustacis amfípodes (unes 31 espècies).

L'obra de referència en relació a aquest tema és, precisament, La Fauna Endèmica de les Illes Balears²² i la seva actualització²³. De cada un dels tàxons considerats s'inclou una fitxa amb informació sobre la seva distribució arreu de les Illes, el seu estat de conservació, certes

¹⁹ Viada, C.; 2006. Llibre vermell dels vertebrats de les Balears (3ªedició). Conselleria de Medi Ambient, Govern de les Illes Balears

²⁰ Mayol, J., Grau, A., Riera, F. & J. Oliver, 2000. Llista Vermella dels Peixos de les Balears. Documents Tècnics de Conservació, 7, II època

²¹ Alcover, J.A.; Llabrés, M. i L. Moragues (coord.), 2000. Les Balears abans dels humans. Monografies de la Societat d'Història Natural de les Balears, 8. 178 pàg.

²² Pons i Palmer, 1996. Fauna endèmica de les Illes Balears. Monografies de la Societat d'Història Natural de les Balears, 5. 307pp. COPOT-IEB-SHNB.

²³ Pons, G., X. 2015. Els invertebrats endèmics de les illes Balears: actualització del seu catàleg i apunts per a la seva conservació. Monografies de la Societat d'Història Natural de les Balears, núm. 20. 181-206.

consideracions sistemàtiques/taxonòmiques i algunes dades ecològiques, entre altra informació.

Grup zoològic	Tàxons presents aprox.	Tàxons endèmics aprox.
Trematodes		1
Nematodes	100 aprox. I segurament, molts més	2
Rotífers		1
Anèl·lids		5
Mol·luscs	130	64 espècies i 30 subespècies
Aràcnids	327	56
Crustacis	83 terrestres + 242 d'aigua dolça o salabrosa Total 325	45
Miriàpodes	Sense dades	14 espècies i 3 subespècies
Protura	Sense dades	1
INSECTES	Sense dades	
Collembola	Sense dades	5
Diplura	Sense dades	3
Mantodea	Sense dades	1
Himenoptera	Sense dades	5
Thysanura	Sense dades	5
Entomobriomorfa	Sense dades	3
Symphyleona	Sense dades	2
Homoptera	Sense dades	2
Plecoptera	Sense dades	1
Blattoptera	Sense dades	2
Orthoptera	Sense dades	4
Siphonaptera	Sense dades	1
Diptera	Sense dades	19
Trichoptera	Sense dades	2 subespècies
Lepidoptera	Sense dades	10 espècies i 2 subespècies
Hymenoptera	Sense dades	24 espècies i 6 subespècies
Coleoptera	2000 aprox.	104 espècies i 32 subespècies

Taula 6. Espècies d'invertebrats terrestres i número d'endemismes.

Font: Elaborat a partir de dades de la Conselleria de Medi Ambient²⁴ i de la Llista patró de la Fauna Endèmica de les Illes Balears de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori.

2.2. FLORA

De manera semblant a la fauna, el coneixement de la flora a les Illes Balears varia depenent dels grups tractats. Els més desconeguts són les plantes anomenades inferiors i els fongs, mentre que les plantes vasculars (falgueres i fanerògames) estan molt més estudiades. A continuació s'aporten algunes dades aproximades.

Grup	Tàxons presents	Tàxons endèmics
Líquens	500-600	
Briòfits (molses i hepàtiques)	350 aprox.	Cap
Falgueres	47	1 espècie, 2 subespècies

Taula 7. Plantes inferiors i falgueres.

²⁴ Conselleria de Medi Ambient, 2007. Llibre Blanc de protecció d'espècies, Illes Balears. Govern de les Illes Balears. Llistes vermelles. Llista patró de la Fauna Endèmica de les Illes Balears de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori.

Font: Elaboració pròpia a partir de Conselleria de Medi Ambient, 2007²⁵ i Rita, J. & T. Payeras, 2006²⁶.

No s'han localitzat dades d'algues d'aigües continentals. Entre els fongs, els més coneguts són els macromicets (els bolets) dels quals s'han citat més de 325 espècies²⁷, però en queden per catalogar moltes espècies microscòpiques o poc aparents.

Grup	Espècies presents	Tàxons endèmics*	Tàxons endèmics**	Tàxons endèmics***
Mallorca	1.348	125	103	
Menorca	1.072	60	54	
Eivissa	879	44	23	
Formentera	577	23	17	
Cabrera	469	30	23	
Dragonera	328	29	23	
Illes Balears	1.569	173	140	133

Taula 8. Plantes vasculars (inclou falgueres).

Font: Rita, J. & T. Payeras, 2006^{28*}, Sáez et al., 2013^{29**}, Sáez et al., 2017^{30***}.

El percentatge d'endemismes en les plantes vasculars presents a les Illes Balears, varia d'un 10% a un 8,5% (de 1.551 taxons)²⁵, depenent dels autors. Aquestes diferències sorgeixen de qüestions taxonòmiques i en l'acceptació, o no, de formes híbrides. Segons aquests darrers autors (Rita, J. & T. Payeras, 2006; Sáez et al., 2013; Sáez et al., 2017), la meitat dels endemismes en perill de les Illes Balears estan sense protecció legal. Les principals amenaces per a la flora en perill són les següents:

- Destrucció i pèrdua d'hàbitats.
- Canvi climàtic (sobre tot, als cimals de la Serra de Tramuntana)
- Herbívors (cabres i ovelles)
- Factors intrínsecs (fluctuacions, població escassa, etc.)
- Plantes invasores
- Esdeveniments catastròfics (incendis, tempestes, sequeres, etc.)

²⁵ Conselleria de Medi Ambient, 2007. Llibre Blanc de protecció d'espècies, Illes Balears. Govern de les Illes Balears

²⁶ Rita, J. & T. Payeras, 2006. Biodiversidad de las plantas vasculares de las Islas Baleares. Orsis, 21:41-58.

²⁷ Constantino, C. & J.Ll. Siquier, 1996. Els bolets de les Balears. Micobaleares C.B. 479pp

²⁸ Rita, J. & T. Payeras, 2006. Biodiversidad de las plantas vasculares de las Islas Baleares. Orsis, 21:41-58.

²⁹ Sáez, Ll.; Fraga, P.; López-Alvarado, J., 2013. The flora of the Balearic Islands. Col·lecció Recerca 20. Islands and plants: preservation and understanding of flora on Mediterranean Islands. 2nd Botanical Conference in Menorca. Proceedings and Abstracts.

³⁰ Sáez, Ll., Rosselló, J.A. & Fraga, P. 2017. Llibre vermell de la flora vascular de les Illes Balears. Segona edició. Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca. 217 pàg.

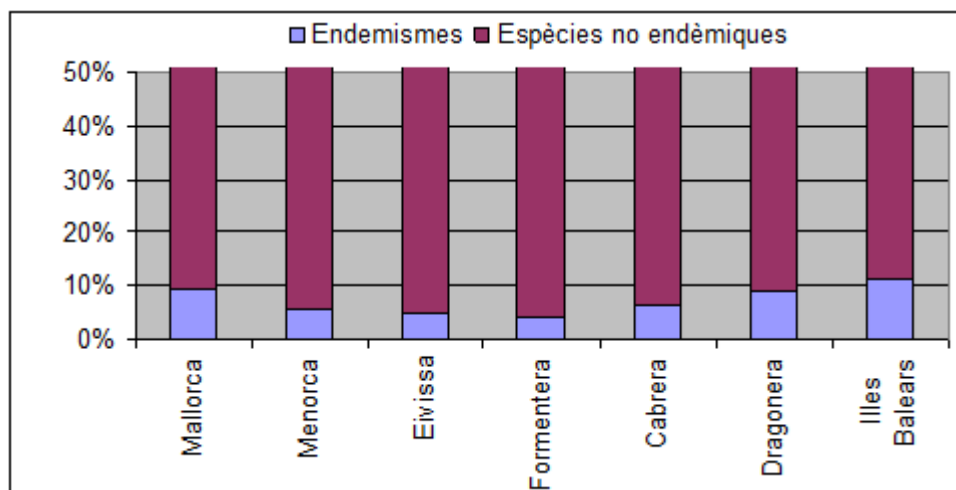

Figura 2. Proporció d'endemismes a la flora vascular.
Font: Elaboració pròpia a partir de Rita, J. & T. Payeras, 2006³¹.

Endemismes

El llistat de les espècies de fanerògames endèmiques i la seva distribució per illes es detalla en la següent taula.

Nom científic	Nom comú	Distribució
<i>Agrostis barceloi</i>		
<i>Allium antoni-bolosii ssp antoni-bolosii</i>		Ca, Dr, Ma, Me
<i>Allium antoni-bolosii ssp eivissanum</i>		Ca, Dr, Ma, Me
<i>Allium grosii</i>		
<i>Allium sphaerocephalon subsp. ebusitanum</i>		
<i>Anthyllis hystrix</i>	Socarrell gros	Me
<i>A. vulneraria ssp balearica</i>		Ma
<i>Arenaria bolosii</i>		
<i>A. glandiflora ssp glabrescens</i>		Ma
<i>Aristolochia bianorii</i>	Aristolòquia, herba de la gauda	Ma, Me
<i>Arum pictum ssp sagittifolium</i>	Cugot, rapa blava, rapa mascle	Ca, Ma, Me
<i>Asperula paui</i>		Ei, Fo
<i>Astragalus balearicus</i>	Eixorba-rates negre, gatovell, coixinet de monja	Ca, Ma, Me
<i>Bellium artrutxensis</i>		Ma, Me
<i>Beta maritima ssp marcosii</i>		Ca, Ei
<i>Biscutella ebusitana</i>		Ei, Fo
<i>Brassica balearica</i>	Col borda	Ma
<i>Brimeura duvigneaudii subsp. duvigneaudii</i>		
<i>Brimeura duvigneaudii subsp. occulata</i>		
<i>Bupleurum barceloi</i>	Clavell de penyal	Ma
<i>Carduncellus balearicus</i>		Me
<i>Carduus ibizensis</i>		Ma, Ei, Fo
<i>Carex rorulenta</i>		Ca, Dr, Ei, Fo, Ma, Me
<i>Cephalaria squamiflora subsp. balearica</i>		Ma
<i>Chaenorhinum formenterae</i>		Ei, Fo, Ma
<i>C. rodriguezii</i>		Ma

³¹ Rita, J. & T. Payeras, 2006. Biodiversidad de las plantas vasculares de las Islas Baleares. Orsis, 21:41-58.

<i>Clinopodium rouyanum</i>		
<i>Coristospermum huteri</i>		Ma
<i>Coronilla montserratii</i>		
<i>Cotoneaster majoricensis</i>		
<i>Crepis triasii</i>	Panconia de penyal	Ca, Ma, Me, Dr
<i>Crocus cambessedesii</i>	Safrà bord	Ma, Me
<i>Cymbalaria fragilis</i>		Me
<i>Dactylis glomerata ssp ibizensis</i>		Ei, Fo
<i>Daphne rodriguezii</i>	Dafne menorquí	Me
<i>Daucus carota ssp majoricus</i>	Pastanaga marina	Ca, Ma, Dr
<i>Delphinium pentagynum ssp formentense</i>		Fo
<i>Dianthus rupicola ssp bocchoriana</i>	Clavell	Ma
<i>Digitalis minor</i>	Didalera	Ca, ma, Me
<i>Dryopteris pallida ssp balearica</i>	Falguera	Ma
<i>Erodium reichardii</i>		Ma, Me
<i>Euphorbia fontqueriana</i>	Lletrera	IB
<i>E. maresii ssp balearica</i>		Ma
<i>E. maresii ssp maresii</i>	Lletrera (de penyal)	Ca, Me, Ma
<i>E. margalidiana Kuhbier & Lewej.</i>		Ei
<i>Enurae</i>		
<i>Filago petro-ianii</i>		Ma
<i>Galium balearicum</i>		Ma
<i>G. crespianum</i>	Rèvola de penya	Dr, Ma
<i>G. friedrichii</i>		Ei, Fo
<i>Genista dorycnifolia ssp grosii</i>	Ginestell doricnifoli / eivissenc	Ei
<i>G. majorica</i>	Ginesta, ginestell	Ma
<i>G. valdes-bermejoi</i>	Gatosa, gatova vera	Ma
<i>Globularia majoricensis</i>		
<i>Helianthemum scopulicolum</i>		Ma
<i>Helichrysum ambiguum</i>	Maçanella	Dr, Ma, Me
<i>Helichrysum crassifolium</i>		Ma, Me, Dr
<i>Helichrysum massanellianum</i>		Ma
<i>Helictotrichum crassifolium</i>		
<i>Helleborus lividus</i>	Palònia blanca o borda	Ca, Ma
<i>Helosciadium bermejoi</i>		Me
<i>Hippocrepis balearica</i>	Violeta de penyal	Ca, Ma, Me
<i>H. grosii</i>	Llentiera borda	Ei
<i>Hypericum balearicum</i>	Estepa joana	Ca, Ei, Ma, Me
<i>Hypericum hircinum ssp cambessedesii</i>		Ma
<i>Laserpitium gallicum subsp. majoricum</i>		Ma
<i>Launaea cervicornis</i>	Eriçó, gatovell, socarrell	Dr, Ma, Me
<i>Limonium alcudianum</i>		
<i>Limonium antoni-llorensii</i>		Ma
<i>L. barceloi</i>		Ma
<i>L. bianorii</i>		
<i>L. biflorum</i>	Coca marina, ensopegall, saladina	Ma, Me
<i>L. boirae</i>		Ma
<i>L. bolosii</i>		
<i>L. carregadorensis</i>		
<i>L. carvalhoi</i>		
<i>Lejulabilis</i>		
<i>Lescarrei</i>		
<i>L. ebusitanum</i>		Ei, Fo

<i>L.fontqueri</i>		
<i>L.formenterae</i>		
<i>L.grosii</i>		Ei, Fo
<i>Linexpectans</i>		
<i>L.leonardi-llorensi</i>		
<i>Limonium magallufianum</i> L.Llorens		Ma
<i>L.majoricum</i>		Ma
<i>L.migjornense</i>		Ma
<i>L.minoricense</i>		
<i>L.minutum</i>	Coca marina, ensopegall, saladina	Ma, me
<i>L.pseudodyctyocladon</i>		
<i>L.saxicolum</i>		
<i>L.wiedmannii</i>		Fo
<i>Linaria aeruginosa</i> ssp <i>pruinosa</i>		Ma
<i>Lonicera pyrenaica</i> ssp <i>majoricensis</i>		Ma
<i>Lotus fulgurans</i>		
<i>Lotus tetraphyllus</i>	Trèvol de quatre fulles	Ca, Ma, Me
<i>Lysimachia minoricensis</i> J.J.Rodr.		Me
<i>Malva minoricensis</i> = <i>Lavatera triloba</i>		
<i>Mauranthemum paludosum</i> subsp. <i>ebusitanum</i>		Ei
<i>Naufraga balearica</i> Constance & Cannon		Ma
<i>Ononis crispa</i> subsp. <i>crispa</i>	Motxa	Ca, Me
<i>Ononis crispa</i> subsp. <i>zschackei</i>		
<i>Ophrys bertolonii</i> subsp. <i>balearica</i>		
<i>Orobancha iamonnensis</i>		
<i>Paeonia cambessedesii</i> (Willk.)	Palònia	Ca, Ma, Me
<i>Pastinaca lucida</i>	Herba del diable (entre molts altres)	Ma, Me
<i>Phlomis italica</i>	Estepa blenera	Ma, Me
<i>Pimpinella bicknellii</i>	Fonollasa borda	Ma
<i>Polycarpon dunense</i>		
<i>Polycarpon polycarpoides</i> ssp <i>Colomense</i>		Ca, Dr, Ma, Me
<i>Polygonum romanum</i> subsp. <i>balearica</i>	Herba de cent nuus	Ma
<i>Primula acaulis</i> ssp <i>balearic</i>	Primavera blanca	Ma
<i>Ranunculus paludosus</i> subsp. <i>barceloi</i>		
<i>Ranunculus weyeri</i> Marès ex Willk.	Botó d'or	Ma
<i>R. ludovici-salvatoris</i>	Llampúdol bord, rotaboc	Ca, Ma, Me
<i>R. oleoides</i> subsp. <i>bourgeana</i>		
<i>R.balearica</i>		
<i>R.caespitosa</i>		
<i>Santolina magonica</i>		Ma, Me
<i>Santolina vedranensis</i>		Ei
<i>Scutellaria balearica</i>		Ma
<i>Senecio rodriguezii</i>	Camamí-la o margalideta de la mar	Ma, Me
<i>Sibthorpia africana</i>		Ca, Dr, Ei, Ma, Me
<i>S. mollissima</i>		Ma, Me
<i>Solenopsis minuta</i> ssp <i>balearica</i>		Ma
<i>Sonchus willkommii</i>		Ma Me Ca Dr Ei Fo
<i>Traxacum majoricense</i>		Ma
<i>Teucrium asiaticum</i>	Brutònica	Ma, Me
<i>T. cossonii</i> ssp <i>cossonii</i>		Ca, Ma
<i>T. cossonii</i> ssp <i>punicum</i>		Ei
<i>T. marum</i> ssp <i>occidentale</i>	Coixinet de monja, eixorba-rates blanc	Ei

<i>Thapsia gymnesica</i>	Fonollassa groga, herba santa	Ma, Me
<i>Thymelaea velutina</i>	Pala marina, peu de milà	Ma, Me
<i>Thymus herba-barona ssp bivalens</i>		Ma
<i>T. ricardii ssp ebusitanus</i>		Ei
<i>Urtica atrovirens subsp.bioanorii</i>		
<i>Vicia bifoliolata J.J.Rodr.</i>	Veça	Me
<i>Viola jaubertiana Marès & Vigin.</i>		Ma
<i>V. stolonifera</i>	Viola o violeta	Me

Taula 9. Espècies endèmiques de plantes.

Font: Elaboració pròpia a partir de Sáez, LL., Rosselló, J.A. & Fraga, P. 2017³².

En l'àmbit de les Illes Balears es va elaborar el Llibre vermell de flora vascular (2001), actualitzat al 2017. La llista que inclou el llibre vermell es desenvolupa en base a les categories UICN (2001), adaptant-les en funció de les variacions produïdes en els estats de conservació de les espècies, una vegada aplicada alguna mesura. El seu objectiu fou establir un inventari d'espècies amenaçades de flora vascular de les illes. En total, al 2017, s'hi van incloure 312 tàxons (d'un total de 1.569 espècies) i el percentatge d'espècies amenaçades de flora vascular sobre el total d'espècies autòctones representava en 2017 un 19,8% del total.

2.3. RACES AUTÒCTONES

En l'actualitat (2021) hi ha identificades races autòctones de vaques, cabres, ovelles, cavalls, ases, cans, conills, coloms, gallines i altre aviram³³. Aquestes varietats destaquen per adaptar-se a les condicions rurals i a les necessitats tradicionals del medi rural de les Illes Balears. L'any 2011, l'Institut de Recerca i Formació Agrària i Pesquera (IRFAP) inicia una línia d'investigació de races autòctones amb l'objectiu d'afavorir tant la millora de les races autòctones ramaderes de les Illes Balears com la caracterització i la normalització dels productes que en deriven.

Moltes d'aquestes varietats es mantenen gràcies a l'interès i l'esforç d'associacions relacionades amb la seva producció. S'han afegit noves races, algunes de les quals encara estan pendents de tramitació per al seu reconeixement. Les races afegides darrerament s'assenyalen, com a noves.

Raça	Associació de suport
Ovella blanca mallorquina	Associació de ramaders de l'ovella de raça mallorquina
Ovella menorquina	Associació de l'ovella autòctona de Menorca
Ovella roja mallorquina	Associació de ramaders de l'ovella roja mallorquina
Ovella eivissenca	Associació de Criadors d'Ovella Eivissenca
Cabra mallorquina	Associació de ramaders de cabres de raça mallorquina
Cabra pitiüsa	Associació de Criadors de Cabra Pitiüsa
Cabra de Menorca (en tràmit) NOVA	
Cavall raça menorquina	Associació Criadors i Propietaris Cavalls Raça Menorquina
Cavall raça mallorquina	Associació espanyola de criadors i propietaris de cavalls de pura raça mallorquina
Ase balear	Servei de Millora Agrària i Pesquera (SEMILLA). Gestió Raça Asenca Balear Associació de criadors i propietaris de pura raça asinal Mallorquina
Vaca mallorquina	Associació de Criadors de Bestiar Boví Raça Mallorquina

³² Sáez, LL., Rosselló, J.A. & Fraga, P. 2017. Llibre vermell de la flora vascular de les Illes Balears. Segona edició. Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca. 217 pàg.

³³ <https://racesautoctonesib.com/ca/>

<https://www.mapa.gob.es/es/ganaderia/temas/zootecnia/razas-ganaderas/razas/informacion/>

Vaca menorquina	Associació de Ramaders de Bestiar Boví de Raça de Menorca
Vaca de la Reina NOVA	Associació de Criadors de Vaques de la Reina
Porc negre	Associació de Ramaders de Porc Negre Mallorquí Selecte
Porc negre de Formentera i Eivissa NOVA	Associació de Criadors de Porc Negre de Formentera
Gallina mallorquina	Associació d'Avicultors de Gallina Mallorquina
Gallina menorquina	Associació de la Gallines Menorquines
Gallina eivissenca	Associació de Criadors de Gallina Eivissenca
Ànnera mallorquina	Associació de Criadors d'Ànnera Mallorquina
Indiot mallorquí	Associació de Criadors d'Indiot Mallorquí
Gall d'Indi Menorquí NOVA	
Colom borino	Associació de Criadors de Colom Borino
Colom d'escampadissa	Associació de Criadors de Colom d'Escampadissa
Colom de casta grossa	Associació de Criadors de Colom de Casta Grossa
Coloms de pinta o d'esbart	Associació de Criadors de Colom de Pinta o d'Esbart
Colom gavatxut	Associació de Criadors de Colom Gavatxut
Colom nas de xot	Associació de Criadors de Colom de Nas de Xot
Conill de pagès d'Eivissa	Associació de Criadors de Conill Eivissenc
Ca de bestiar	Associació de Criadors i Propietaris de Cans de Pastor Mallorquí
Ca de bou	Club Espanyol del Ca de Bou
Ca rater	Club del Ca Rater Mallorquí
Ca me mallorquí	Associació de Caçadors i Criadors del Ca Me Mallorquí
Ca de conills de Menorca (en tramitació)	Associació de Criadors de Can de Conills
Ca eivissenc	Associació de criadors del ca eivissenc d'Eivissa i Formentera

Taula 10. Races autòctones d'animals domèstics.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Patronat de Races Autòctones de les Illes Balears³⁴.

D'acord amb l'Institut de Biologia Animal de Balears (IBABSA) les races d'animals domèstiques en perill d'extinció que l'any 2008 es comptabilitzaven en nombre de 8, augmenten significativament passant a ser 14 en l'any 2011 de forma oficial, d'acord amb el Reial Decret 2129/2008, de 26 de desembre, pel qual s'estableix el Programa nacional de conservació, millora i foment de les races ramaderes (BOE núm. 23, de 27 de gener de 2009). Aquest Reial Decret només tracta races ramaderes i èquids; cànids i races menors no es consideren, per això les llistes quasi no coincideixen. La informació del 2021 s'ha obtingut del portal web <https://racesautoctonesib.com/ca/>

2008 (8)	Ca de conills (Menorca), Cabra mallorquina, Conill pagès d'Eivissa, Gallina eivissenca, Gallina mallorquina, Ànec mallorquí, Gall d'indi de Menorca, Gall d'indi mallorquí
2011 (14)	Ase balear, Cavall mallorquí, Cavall menorquí, Cabra eivissenca, Cabra mallorquina, Porc negre mallorquí, Gallina mallorquina, Gallina menorquina, Ovella eivissenca, Ovella mallorquina, Ovella menorquina, Ovella vermella mallorquina, Vaca mallorquina, Vaca menorquina
2021 (17)	Ovella blanca mallorquina, Ovella menorquina, Ovella roja mallorquina, Ovella eivissenca, Cabra mallorquina, Cabra pitiüsa, Cabra de Menorca (en tràmit), Cavall raça menorquina, Cavall raça mallorquina, Ase balear, Vaca mallorquina, Vaca menorquina, Gallina mallorquina, Gallina menorquina, Gallina eivissenca, Ca de bou, Ca eivissenc

Taula 11. Races autòctones d'animals domèstics en perill d'extinció

Font: Institut de Biologia Animal de Balears, SA (IBABSA), <https://racesautoctonesib.com/ca/>

³⁴ <https://www.caib.es/sites/racesautoctones/ca/presentacio-4032/?campa=yes>
<https://racesautoctonesib.com/ca/>

2.4. VARIETATS VEGETALS AUTÒCTONES

Les varietats locals vegetals, tant de cultius llenyosos com d'hortícoles, cereals i llegums, han estat seleccionades pels pagesos al llarg dels segles. Són, per tant, les varietats més ben adaptades al seu lloc de procedència, més resistents i més flexibles a les condicions adverses de la zona i a les plagues o malalties més freqüents, el que permet reduir l'ús de productes agroquímics pel seu manteniment i protecció. Per aquesta raó, els principals interessats en l'ús d'aquestes varietats són els pagesos d'agricultura ecològica (capítol 13), els quals, a més, les aprecien pel fet de formar part de la pròpia tradició cultural, rural i gastronòmica.

La pèrdua de varietats locals va començar amb l'anomenada revolució verda dels anys 60 i 70, quan es va produir la introducció de les varietats comercials i els pagesos començaren a comprar les llavors enlloc de guardar les seves pròpies. Aquest va ser, probablement, el moment d'inflexió i hauria d'haver estat el moment per a començar la protecció de les varietats de les Balears.

L'IRFAP (Institut de Recerca i Formació Agrària i Pesquera de la Conselleria d'Agricultura i Pesca)³⁵ és l'entitat pública que dona suport a la conservació i promoció de les varietats vegetals autòctones. La col·lecció de varietats locals de cultius llenyosos que en l'actualitat manté la Conselleria d'Agricultura i Pesca (en col·laboració amb diverses finques arreu de les illes) inclou 116 varietats d'arbres de fruita dolça (entre figueres, pruneres, albercoquers, cirerers i pomeres), 80 de fruits secs (ametlers i garrovers), 18 de cítrics, 38 de vinya i 19 d'oliveres.

El nombre total de varietats és difícil d'establir, al menys de forma oficial. A l'Institut d'Investigació i Formació Agrària i Pesquera de les Illes Balears (IRFAP), el nombre de varietats locals identificades de cultius és de 507 en 2011. En concret, es distribueixen en els següents grups:

- Cultius anuals: 115 varietats.
- Fruita dolça: 116 varietats.
- Fruits secs: 92 varietats.
- Altres llenyoses: 124 varietats.
- Olivera: 6 varietats.
- Vinya: 54 varietats.

La Resolució de la presidenta del Fons de Garantia Agrària i Pesquera de les Illes Balears (FOGAIBA) de 30 de gener de 2009, per la qual s'aprova la convocatòria, per a l'any 2009, de les ajudes destinades a la protecció de varietats autòctones amb risc d'erosió genètica, inclou un llistat de varietats vegetals autòctones amb risc d'erosió genètica³⁶. La llista de les varietats preferents s'agrupen de la següent manera per la Resolució de la Consellera d'Agricultura i Pesca pels anys 2015 i 2016.

	2015 ³⁷	2016 ³⁸
Cultius herbacis	7	8
Cultius hortícoles	11	10

³⁵ <http://varietatslocalsib.com/ca/>

³⁶ Socies, A., 2013. *Varietats locals de les Illes Balears*. Quaderns de Natura de les Illes Balears. 83pp. Edicions Documenta Balear SL.

³⁷ Resolució del president del Fons de Garantia Agrària i Pesquera de les Illes Balears (FOGAIBA) per la qual s'aprova la convocatòria, per a l'any 2015, de les ajudes destinades a la protecció de varietats autòctones en risc d'erosió genètica

³⁸ Resolució del president del Fons de Garantia Agrària i Pesquera de les Illes Balears (FOGAIBA) per la qual es modifica la Resolució del president del Fons de Garantia Agrària i Pesquera de les Illes Balears (FOGAIBA) de 17 de març de 2015, per la qual s'aprova la convocatòria per a l'any 2015 de les ajudes destinades a la protecció de varietats autòctones en risc d'erosió genètica (BOIB Núm. 72 9 de juny de 2016).

Perennes	100	72
Albercoquer	5	4
Ametller	1	1
Cirerer	8	5
Figuera	26	24
Melicotoner	1	1
Olivera	1	1
Perera	9	7
Pomera	41	19
Prunera	8	3

Taula 12. Nombre de varietats autòctones amb risc d'erosió genètica per grups
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de FOGAIBA.

3. PRESSIÓ

Les pressions i amenaces sobre les espècies de fauna i flora són molt variades. Les pressions es poden classificar en aquelles que afecten als ecosistemes en general i aquelles que afecten a espècies o grups d'espècies concrets. La pressió general més important sense cap dubte és la destrucció dels hàbitats. En segon lloc la pressió general més important és la pertorbació dels hàbitats. Justament no hi ha gaire informació sobre aquest tema, llevat dels casos d'incendis forestals. La dimensió de la pertorbació dels hàbitats depèn en gran mesura de cada espècie, de manera que certes pertorbacions poden afectar a una espècie i no afectar a un altre, tot i que totes estan interrelacionades. Les espècies introduïdes invasores estan incrementant molt la seva pressió de tal manera que es considera a nivell mundial com la segona causa d'extinció d'espècies. També hi ha altres factors, que poden afectar a espècies o conjunt d'espècies molt concretes, com són l'ús il·legal de verí i les esteses elèctriques, en el cas dels ocells.

Capítol apart suposa la caça, tot i que es tracta d'una activitat molt regulada. La caça és una pressió sobre espècies concretes i sobre els ecosistemes terrestres afectats en quant a la presència dels caçadors en els indrets on es practica. Per altra banda, la caça pot ser una eina important de gestió a l'hora de controlar determinades espècies, com és el cas de les cabres, considerades una de les principals pressions sobre la vegetació.

Es disposa d'informació molt dispar sobre aquests temes. En tot cas, l'existència o no d'informació no està relacionada directament amb la importància de la pressió.

Altres pressions de les quals no es disposa de dades són les recollides de certs grups d'organismes (caragols, bolets, etc.) i les captures i destruccions accidentals. El fet de no tenir dades no vol dir que els efectes no siguin importants, però és difícil avaluar sistemàticament aquests temes.

3.1. DESTRUCCIÓ HÀBITATS

La destrucció dels hàbitats és la pressió més important que es produeix sobre la fauna i la flora, en general. Les dades de què es disposa es presenten al capítol 5 de Medi Terrestre, i consisteixen en els canvis en els usos del sòl (superfícies afectades) que s'han produït en el darrer mig segle.

Aquests canvis són importants, però encara manca associar-los a hàbitats concrets. No és el mateix perdre unes hectàrees de pinar que passen a ser urbanitzades que contaminar les aigües d'un sistema aquífer lligat a unes coves. La gran majoria d'espècies

endèmiques o en perill viuen a àrees molt petites o limitades. La destrucció d'uns centenars de metres quadrats en un hàbitat que alberga aquestes espècies és molt més greu, des del punt de vista de la conservació de la biodiversitat, que la transformació en urbà d'una zona periurbana boscosa.

Els hàbitats més sensibles, tant per la seva fragilitat com per la seva concentració d'espècies d'interès (sigui endèmiques o interessants) són els següents:

- Les coves i els sistemes aquífers que alberguen aquestes coves. La fauna cavernícola és la que presenta més endemismes a les Illes Balears. Sovint es coneix només una o unes poques coves com a hàbitats de determinades espècies. Amb la contaminació de l'aigua que arriba a aquests sistemes es pot produir un impacte de conseqüències irreversibles.
- Els hàbitats lligats a l'aigua. Aquests hàbitats són escassos i fràgils, ja que depenen d'un recurs –l'aigua– que presenta moltes oscil·lacions en la seva disponibilitat. A més, les pressions per captar i aprofitar l'aigua són constants, a part de la seva contaminació. Les basses, les fonts i els torrents amb aigua són hàbitats que estan patint una destrucció molt important en els darrers anys.
- Les zones humides costaneres. Tot i que la majoria – no totes – estan protegides adequadament, pateixen pressions molt importants, que solen consistir en la captació i la contaminació de l'aigua necessària pel seu funcionament.
- Els sistemes dunars, molts dels quals ja han desaparegut degut a la pressió urbanística sobre el litoral, que no ha minvat. Fins i tot, en els sistemes dunars protegits s'està produint una forta pressió per activitats humanes d'esbarjo i per les pertorbacions en el seu funcionament natural.
- Els Illots que, tot i estar protegits, pateixen també pressions importants per part dels visitants. La seva superfície és molt limitada i alberguen molts d'endemismes.

3.2. PERTORBACIÓ D'HÀBITATS

La destrucció dels hàbitats és un impacte definitiu, però la seva pertorbació també és molt important, tot i que és difícil d'obtenir dades. Al capítol 5.4. de Medi Terrestre se n'exposen algunes. Els incendis forestals són una pertorbació fàcil de detectar, però n'hi ha d'altres, algunes lligades a les activitats de lleure, que difícilment es poden quantificar. Per exemple, a Menorca, les majors pertorbacions sobre la vegetació litoral són causades per l'accés rodat amb vehicles i la sobre-freqüentació humana.

Els incendis, a més de pertorbar dràsticament el sistema natural, provoquen la mort de nombrosos exemplars d'espècies singulars, com ara les tortugues de terra.

Així mateix, les aus marines estan afectades per la contaminació del mar i moren per atrapament en arts de pesca. De moltes d'aquestes pertorbacions no es disposa de prou dades per fer estimacions, però sí de la informació provinent dels censos que es realitzen regularment.

3.3. L'ÚS DEL VERÍ

L'ús de verí, o qualsevol altre mètode de destrucció massiva o no selectiva, està tipificat com a delictes en l'article 336 del Codi Penal vigent. El 2004 es va establir l'Estratègia nacional de lluita contra l'ús del verí en el medi natural. L'enverinament d'animals afecta a una part de la fauna, especialment a les aus, amb poblacions escasses i, sovint, amenaçades. L'ús d'esquers enverinats per l'eliminació de predadors és una activitat centenària. Fins al 1983 encara era una activitat legal. Durant els anys 80 es va observar la recuperació de moltes de les espècies que havien patit aquesta agressió. Però a finals dels 80 i durant els anys 90 es produí un nou increment d'aquesta activitat, amb l'accés a pesticides agrícoles. L'objectiu és eliminar predadors, sobre tot de caça menor com conills i perdis. El verí és un sistema molt fàcil d'aplicar. El verí més habitual en l'actualitat és el carbamat, seguit de l'estricnina i altres organofosforats no carbàmics.

Els animals més afectats per l'aplicació de verí són les aus, especialment rapinyaires, tot i que realment també afecten a mamífers, molts d'ells, domèstics. A l'hora de fer valoracions, cal tenir present que els animals afectats pel verí que es troben són només una part del nombre real d'afectats.

A continuació es detallen dades d'enverinament d'animals o de trobades d'esquers enverinats a les Illes Balears. No es poden considerar dades molt significatives, ja que només es troba una part de la fauna afectada, però al menys dona una idea de la dimensió del problema.

1990-2011	Exemplars			
Espècies	Mallorca	Menorca	Eivissa	Total
<i>Actitis hypoleucos</i> (Linnaeus, 1758)	1			1
<i>Aegypius monachus</i> (Linnaeus, 1766) (no verificat en tots els casos)	13	5		18
<i>Anas platyrhynchos</i>	5	29		34
<i>Ardea purpurea</i> Linnaeus, 1766	1			1
<i>Buteo buteo</i> (Linnaeus, 1758)	1			1
<i>Capra aegagrus</i> (Cabra domèstica)	2		1	3
<i>Canis familiaris</i>	76	1	5	82
<i>Circus aeruginosus</i> (Linnaeus, 1758)	1			1
<i>Corvus corax</i>	9	2		11
<i>Erinaceus algirus</i>	9			9
<i>Falco tinnunculus</i> Linnaeus, 1758	48			48
<i>Felis catus</i>	32			32
<i>Genetta genetta</i>	2			2
<i>Hieraaetus pennatus</i> (Gmelin, JF, 1788)	1	3		4
<i>Larus</i> sp.	51			51
<i>Luscinia megarhynchos</i>	1			1
<i>Milvus migrans</i>		3		3
<i>Milvus milvus</i> (no verificat en tots els casos)	51	66		117
<i>Neophron percnopterus</i>		8		8
<i>Streptopelia turtur</i>	1			1
<i>Turdus merula</i>	7			7
	312	117	6	435

Taula 13. Exemplars afectats per enverinament.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Conselleria de Medi Ambient.

El nombre total de 435 exemplars morts per enverinament en un període de 21 anys pot semblar poca afectació, ja que, a més, s'inclouen mamífers domèstics i aus sense interès especial com les gavines comuns (*Larus* sp.). Però algunes de les espècies afectades són molt escasses i amenaçades. 18 voltors negres i 117 milanes suposen una part molt important de la població d'aquestes espècies. L'enverinament de 66 milanes a Menorca va provocar quasi l'extinció d'aquesta espècie a una illa on era especialment abundant, i, a Mallorca, dificultat que l'espècie superés un nombre baix de parelles. La mortalitat per enverinament és la causa fonamental de mort no natural de la milana a Mallorca. Aquesta pràctica ha minvat molt darrerament, permetent la recuperació de la milana. El Pla de Recuperació de la Milana a les

Balears, contempla especialment la lluita contra aquesta pràctica il·legal que afecta milanes i altres espècies protegides.

Episodis amb animals morts o esquers	Mallorca	Menorca	Eivissa	Total
1990	1			1
1991		1		1
1992	1	2		3
1993	1	1		2
1994	2	2		4
1995	5	2		7
1996	9	2		11
1997	11	6		17
1998	14	6		20
1999	21	13	2	36
2000	11	16	2	29
2001	22	8		30
2002	24	5	1	30
2003	6			6
2004				0
2005	6	1		7
2006	6	4		10
2007	14	9		23
2008	8			8
2009	8	6		14
2010	7	2		9
2011	1			1
TOTAL	178	86	5	269

Taula 14. Episodis d'enverinament al llarg dels anys.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Conselleria de Medi Ambient.

A finals dels 1990 i inicis dels 2000 es va produir el conjunt de morts per enverinament més important. Durant els anys 2003 a 2005 es produïren pocs episodis, però a l'any 2007 es produí un augment dels casos.

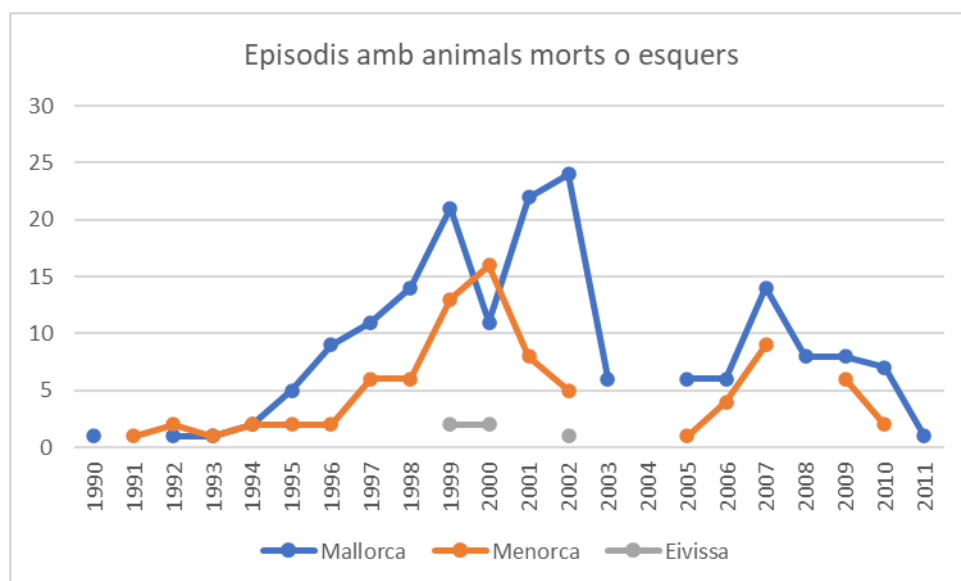

Figura 3. Episodis amb animals morts o esquers.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Conselleria de Medi Ambient.

Només en 4 anys (2008-2011) moriren enverinades 24 milanes.

Exemplars enverinats 2008-2011	Mallorca	Menorca
<i>Erinaceus algirus</i> (erichó)	1	
<i>Milvus milvus</i> (milana)	18	6
<i>Canis familiaris</i> (ca)	1	
<i>Felis catus</i> (moix)	1	
<i>Aegypius monachus</i> (voltor negre)		2
<i>Neophron percnopterus</i> (miloca)		1
<i>Circus aeruginosus</i> (arpella)	1	

Taula 15. Episodis al llarg dels anys 2008-2011.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Conselleria de Medi Ambient.

En el període 2016-2019, els enverinaments detectats s'han reduït molt, i només s'han registrat 6 episodis, que han afectat a 9 aus (corbs i rapinyaires), d'acord amb les denúncies i verificacions dels agents de medi ambient.

3.4. ESTESSES ELÈCTRIQUES

Les esteses elèctriques són perilloses per a les aus per dos motius:

- Els impactes de les aus en vol amb el cablejat aeri, que constitueix una amenaça sobre tot tipus d'aus.
- La electrocució en els pals, que és l'amenaça més important, sobre tot per aus de gran mida, rapinyaires especialment (milà, àguila peixatera, esparver, etc.) així com també corbs.

Les dades són difícils d'avaluar, ja que, com en el cas del verí, els exemplars detectats són només una fracció dels afectats. Les dades següents donen una idea de les espècies més afectades i la dimensió del problema. Quan es visita una torre perillosa, cosa que es fa periòdicament, sovint hi ha restes antics que no es poden identificar. La mortalitat per col·lisió a zones amb elevada concentració d'aus també és important, tot i que és difícil de valorar. La dificultat per tenir dades es fonamenta per la dificultat de trobar els ocells accidentats ja que

en general duren poc dies per que els cossos desapareixen per acció dels carronyers o només es troben restes parcials.

	Animals morts per electrocució			Espècies afectades
	Mallorca	Menorca	Eivissa	
2003	6			6 xoriguers
2004	4			3 corbs, 1 esparver
2005	2			1 esparver, 1 gavina
2006	3	2		1 milana, 2 esparvers, corbs, 1 rapinyaire
2007	15			1 falcó, 1 xoriguer, 1 rapinyaire, 7 corbs, 2 gavina, 3 sense identificar,
2008	2		2	1 martinet blanc, 1 esplugabous, 1 ànec grisenc, 1 perdiu
2009	10	1		7 corbs, 1 àguila, 1 milà, 1 esparver, 1 sense identificar
2010	2			2 xoriguers
2011	3			1 corb, 1 falco, 1 esparver

Taula 16. Episodis al llarg dels anys.

Font: Elaborat a partir de dades de la Conselleria de Medi Ambient, del COFIB (2003-2004) i Endesa (2008-2011).

Als darrers anys (2016-2019), les morts d'aus per electrocució que s'han detectat són les següents.

2016	0
2017	6
2018	9
2019	11

Taula 17. Episodis per al període 2016 – 2019.

Font: Elaborat a partir de dades de la Conselleria de Medi Ambient.

A Balears entre 1999 i 2016 (17 anys), s'han registrat un total de 594 aus electrocutades corresponents a 15 espècies diferents, 12 d'elles³⁹ protegides. L'espècie més afectada, amb diferència és el corb, que suposa un 35,6% dels exemplars trobats. Entre les espècies protegides, de la que més exemplars afectats s'han trobat és el xoriguer. Les aus que s'han detectat no són, ni molt menys, el total de les que moren: no s'estudien totes les línies i hi ha cadàvers que poden desaparèixer amb rapidesa (menjats o desplaçats per altres animals). Hi ha estimacions estadístiques que podrien morir a l'any, a les Balears, més de 230 aus.

3.5. ESPÈCIES INVASORES

Les espècies introduïdes invasores són la segona causa d'extinció d'espècies a nivell mundial: poden ser depredadores d'espècies locals i competeixen amb elles pels recursos, ocasionen perjudicis o molèsties (com renous), poden hibridar amb la fauna local (com és el cas de l'ànec de Jamaica i l'ànec carablanca), alteren relacions ecològiques (cas de la formiga argentina) i transmeten patògens.

A partir del Reial Decret 1628/2011, de 14 de novembre, pel qual es regula el llistat i catàleg espanyol d'espècies exòtiques invasores, ara derogat, es va crear el Catàleg Espanyol d'Espècies Exòtiques Invasores i el Llistat d'Espècies Exòtiques amb Potencial Invasor. Aquest catàleg concretava, per a cada regió, les espècies al·lòctones que s'havien de considerar més perilloses degut al seu caràcter invasiu. Fins aquest llistat no existia cap relació oficial, només

³⁹ Viada, C. 2017. Mortalitat d'ocells per electrocució en esteses elèctriques a Balears, 1999-2016. Estudi tècnic per a la Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca. Març, 2017. 19 pp

alguns estudis. Actualment està en vigor el Reial Decret 630/2013, de 2 d'agost, pel que se regula el Catàleg espanyol d'espècies exòtiques invasores.

Catàleg EEI	Total Espanya	Balears
Fauna	109	
Flora	83	44 ⁴⁰

Taula 18. Nombre d'espècies invasores de Balears.
Font: Reial Decret 630/2013.

Les espècies invasores, per grups taxonòmics es mostren a la següent taula.

	Catàleg EEI
Fongs	1
Algues	15
Plantes superiors	68
Invertebrats	44
Peixos	21
Amfibis	4
Rèptils	7 (inclou Colubridae)
Aus	17
Mamífers	16 (inclou Sciuridae)
Total	193

Taula 19. Nombre d'espècies invasores per grups.
Font: Reial Decret 630/2013.

Hi ha espècies de flora que només són invasores a les Illes Balears. La relació d'espècies incloses en el Catàleg és la següent. Es tracta d'aquelles espècies més invasores a les Illes i que s'han d'erradicar en la mesura del possible amb mesures contundents.

FLORA	Present al medi natural
<i>Agave americana</i>	X
<i>Ailanthus altissima</i>	X
<i>Alternanthera philoxeroides</i>	
<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	
<i>Araujia sericifera</i>	X
<i>Asparagus asparagoides</i>	X
<i>Azolla spp.</i>	
<i>Baccharis halimifolia</i>	
<i>Buddleja davidii</i>	
<i>Cabomba caroliniana</i>	
<i>Carpobrotus acinaciformis</i>	X
<i>Carpobrotus edulis</i>	X
<i>Cortaderia spp.</i>	X
<i>Cotula coronopifolia</i>	X
<i>Crassula helmsii</i>	
<i>Cylindropuntia spp.</i>	X
<i>Egeria densa</i>	X

⁴⁰ https://www.caib.es/sites/proteccionpecies/ca/normativa_flora_resum-53621/

<i>Eichhornia crassipes</i>	X
<i>Elodea canadensis</i>	X
<i>Elodea nuttallii</i>	
<i>Fallopia baldschuanica</i>	
<i>Fallopia japonica</i> (= <i>Reynoutria japonica</i>)	
<i>Hedychium gardnerianum</i>	
<i>Helianthus tuberosus</i>	
<i>Heracleum mantegazzianum</i>	
<i>Hydrocotyle ranunculoides</i>	
<i>Ipomoea indica</i>	
<i>Ludwigia</i> spp. [Excepto <i>L. palustris</i>]	
<i>Myriophyllum aquaticum</i>	
<i>Nicotiana glauca</i>	
<i>Nymphaea mexicana</i>	
<i>Opuntia dillenii</i>	X
<i>Opuntia maxima</i>	X
<i>Opuntia stricta</i>	X
<i>Oxalis pes-caprae</i>	
<i>Pennisetum clandestinum</i>	X
<i>Pennisetum setaceum</i>	X
<i>Pennisetum villosum</i>	X
<i>Pistia stratiotes</i>	
<i>Salvinia</i> spp.	
<i>Senecio inaequidens</i>	
<i>Spartina alterniflora</i>	
<i>Spartina densiflora</i>	
<i>Spartina patens</i>	
<i>Tradescantia fluminensis</i>	

Taula 20. Espècies de flora invasora.

Pel que fa a la fauna invasora⁴¹, les principal espècies del Catàleg a les Illes Balears es detallen a continuació:

PEIXOS

Carpa. *Cyprinus carpio*

Gambusia o moixó. *Gambusia affinis*

Luci. *Esox lucius*

RÈPTILS

Tortuga de Florida. *Trachemys elegans/scripta*

Sargantana de coa llarga. *Psammotriton alpestris*

Serp de ferradura. *Coluber hippocrepis*

SERPS		Introducció antiga. No considerades invasores	Introducció recent. Invasores
Serp de garriga	<i>Macroprotodon mauritanicus</i>	Mallorca, Menorca	
Serp d'aigua	<i>Natrix maura</i>	Mallorca, Menorca	
Serp blanca	<i>Zamenis scalaris</i>	Menorca	Mallorca, Eivissa, Formentera
Serp verda	<i>Malpolon monspessulanus</i>		Mallorca, Eivissa, Formentera
Serp de ferradura	<i>Hemorrhois hippocrepis</i>		Mallorca

⁴¹ https://www.caib.es/sites/proteccionpecies/ca/fauna_introducida-6872/

Taula 21. Serps introduïdes.

AUCELLS

Cotorra argentina. *Myiopsitta monachus*
Bec de coral. *Estrilda astrild*
Cotorra de Kramer. *Psittacula krameri*
Minà. *Acridotheres tristis*
Ànnera canyella. *Tadorna ferruginea*
Estornell metàl·lic. *Lamprotornis sp.*

MAMÍFERS

Coatí. *Nasua nasua*
Moix assilvestrat. *Felis catus*
Ós rentador. *Procyon lotor*

INVERTEBRATS

Cranc de riu. *Procambarus clarkii*
Cranc blau. *Callinectes sapidus*
Formiga argentina. *Linepithema humile*
Processionària del pi. *Thaumetopoea pityocampa*
Becut Vermell. *Rhincophorus ferrugineus*
Barrinadora del garballó. *Paysandisia archon*
Caragolí d'aigo. *Planorbella duryi*
Vespa asiàtica. *Vespa velutina*
Moscard tigre. *Aedes albopictus*.

3.5.1 FAUNA

D'entre les espècies invasores amb més presència a les Balears, es poden citar actualment la tortuga de florida (*Trachemys scripta*), el moix assilvestrat (*Felis domestica*), alguns invertebrats com la formiga argentina (*Linepithema humile*) i la plaga del perforador de les palmeres (*Paysandisia archon*), que es tracta al capítol 5.

Diverses estimacions d'espècies introduïdes i en alguns casos, invasores, s'han fet per diversos grups zoològics. A continuació es mostren estimacions d'espècies introduïdes, algunes des de fa segles, a diversos treballs⁴².

	Espècies
Mol·luscs Menorca	31
Mol·luscs Balears	90
Peixos aigua dolça	6
Rèptils	6
Aus	10
Fongs invasors	4
Algues marines invasores	6
Àcars	1
Tisanòpters	1
Heteròpters	1
Homòpters	8
Lepidòpters	6
Dípters	2

⁴² Carmen Álvarez Pola (Ed.), 2010. Introduïdes i Invasores a les Illes Balears. Conselleria de Medi Ambient i Mobilitat. Sóller 29 set.2009. 186pp

Nematodes	1
Mamífers recents	2

Taula 22. Estimacions d'espècies invasores a Balears.
Font: Carmen Álvarez Pola (Ed.), 2010.

Hi ha dades concretes d'arribades de serps en anys recents⁴³. A Eivissa poden provocar un desastre ecològic si no es controlen de forma efectiva. Els episodis d'arribada descoberts són realment molt nombrosos. És un bon exemple de com es produeixen aquest fenòmens. En aquest cas, estan provocats de forma involuntària per l'home, en traslladar plantes des de la península, sense els controls escaients. A Menorca no s'està detectat, per ara, aquest fenomen.

Serps invasores	Mallorca	Eivissa	Formentera
Serp blanca	12	88	3
Serp de ferradura	94	19	2
Serp verda	4	7	0
Altres i no identificades	3	0	0
Total	113	114	5

Taula 23. Arribada de serps, per illes.
Font: Ciberespècies 27 (2012).

La gavina (*Larus michahellis*) es podria considerar no invasora, però degut a l'acció humana sobre el medi, ha proliferat fins al punt d'envair hàbitats i nínxols ecològics d'altres espècies que actualment es troben en perill.

Aquestes gavines provoquen nombrosos problemes en cas de superpoblació: danys materials d'infraestructures per corrosió causada pels seus excrements; desequilibri ecològic dins la mateixa espècie i respecte a poblacions d'altres espècies com la gavina roja (*Larus audouinii*), el virot (*Puffinus mauretanicus*), la baldritja (*Calonectris diomedea*); problemes sanitaris associats a zoonosi en centres urbans pròxims a les seves poblacions i la cria dins nuclis urbans.

Una de les espècies invasores recents a les Balears és la tortuga de Florida (*Trachemys* o *Pseudemys scripta*), que fou introduïda com a animal de companyia. Degut a què molta gent no és capaç de mantenir-la en les condicions més adequades (sobre tot en fer-se de mida considerable), són alliberades a la natura sense cap tipus de control. Encara que no hi ha dades ni estudis concrets sobre la situació a Balears, es considera que poden provocar problemes perquè poden entrar en competència per l'hàbitat i l'alimentació amb altres espècies autòctones i perquè poden exercir-ne predació⁴⁴.

Als ambients aquàtics dolços i salobrosos cal esmentar dos crustacis: el cranc de riu (*Procambarus clarkii*) i el cranc blau (*Callinectes sapidus*). El primer, escapat accidentalment a l'Albufera de Mallorca ja fa dècenns, i que ha pujat pels torrents que hi arriben. El cranc blau és d'arribada recent, però s'ha escampat ràpidament per les zones humides salobroses de les badies del nord de Mallorca.

Dues espècies detectades en els darrers anys són el coati (*Nasua nasua*) i l'os rentador (*Procyon lotor*) que poden provocar greus problemes entre les espècies autòctones, ja que són carnívors, el primer diürn i el segon nocturn, molt àgils. Per aquesta raó, arriben amb gran facilitat als nius dels ocells, i consumeixen ous i polls. Els avistaments d'aquestes espècies se produeixen a la Serra de Tramunta i el Raiguer.

⁴³ Ciberespècies 27 (2012).

⁴⁴ La proliferación de la tortuga de Florida hace peligrar la biodiversidad de la zona (Porto Cristo). Diario de Mallorca 5/VII/2008.

El moix assilvestrat (*Felis catus*) pot provocar greus problemes, degut a la seva facilitat per a reproduir-se i per a caçar adaptant-se a les més diverses condicions; de fet, s'han detectat atacs a moltes espècies d'auells (alguns protegits com el virot o de caça com les perdius i les guàtleres).

Un dels invertebrats més problemàtics per a les illes és la formiga argentina (*Linepithema humile*). Arribada des de Sudamèrica a mitjans del segle XX (citada per primera vegada a Sóller a l'any 1953, per on probablement va entrar a les Balears), es reproduceix amb molta facilitat en les condicions en que es troba a les Balears. És activa, oportunista (colonitza multitud d'hàbitats), molt agressiva amb les espècies natives, omnívora (aprofita quasi bé qualsevol font d'aliment disponible) i, a més, segrega substàncies tòxiques.

La cotorra argentina o de pit gris (*Myopsittaca monachus*) és una espècie abundant a Sudamèrica i objecte freqüent de comerç internacional. Aquesta espècie ha proliferat en els darrers 20 anys a Balears, degut a l'alliberament intencionat o accidental. D'altres cotorres que també poden provocar problemes són la cotorra de Kramer (*Psittacula krameri*) i la cotorra de la Patagònia (*Cyanoliseus patagonus*). Aquestes tres espècies es caracteritzen per ser molt escandaloses, fortes envers situacions desfavorables i formar grups i grans nius als arbres.

Existeixen altres auells problemàtics com són les ànneres escapades de parcs i jardins, el minàs (*Acridotheres tristis*, en principi eradicat a finals del 2006), el canari del Moçambic (*Serinus mozambicus*), els becs de corall (*Estrilda sp.*) o els bengalins (*Amandava sp.*).

D'entre els 6 peixos introduïts en aigua dolça cal destacar la carpa (*Cyprinus carpio*), el black-bass (*Micropterus salmoides*) i la gambúsia (*Gambusia holbrooki*), introduïda per acabar amb els moscards i estesa per totes les zones humides.

Un cas singular és el de la cabra (*Capra hircus* o *Capra aegagrus*) a Mallorca. És una espècie introduïda des de fa uns 4.000 anys i té un gran interès cinegètic, com única peça de caça major a Mallorca. Presenta un excés de població a extenses zones de la Serra de Tramunta i Artà i, per molts d'experts és reconeguda com el principal factor contrari a la conservació de la major part d'espècies vegetals amenaçades a la Serra de Tramuntana⁴⁵.

3.5.2. FLORA

Entre els vegetals s'han detectat al voltant de 304 espècies no natives de les Illes Balears⁴⁶. D'aquestes espècies, 42 es poden considerar invasores i 38 d'elles requereixen actuacions de control.

Els ambients més afectats per aquestes invasions són els següents:

- Els torrents, amb 23 espècies no natives. D'aquestes, 11 mereixen actuacions pel seu control.
- Les zones humides, afectades de forma important per la canya (*Arundo donax*).
- Les costes rocoses, penya segats i sistemes dunars, amb 12 espècies no natives. D'aquestes 8 requereixen actuacions pel seu control.
- Les vores de camins i camps de conreu, amb 42 espècies no natives.

Les més perilloses en torrents són *Arundo donax* (canya), *Ipomoea indica*, *Ailanthus altissima* i *Paspalum paspaloides*; en zones rocoses destaquen *Agave americana* i *Opuntia maxima*; en marges de camins *Conyza bonariensis*, *Aster squamatus* i *Amaranthus retroflexus*.

⁴⁵ Seminari sobre espècies introduïdes i invasores a les Illes Balears, 2010. Carmen Álvarez Pola (Ed.) Conselleria de Medi Ambient i Mobilitat. Sóller 29 set.2009. 186pp.

⁴⁶ Moragues, E. & J. Rita, 2005. Els vegetals introduïts a les Illes Balears. Documents Tècnics de Conservació. IIª època, nº11. 126pp

Carpobrotus destaca en el litoral. *Caulerpa taxifolia* és un problema marí (es localitza a Cala d'Or de Mallorca des de l'any 1992).

Respecte al *Carpobrotus*, s'està convertint en un greu problema, degut a la seva capacitat de créixer en ambients desfavorables per a la majoria de les altres espècies i per l'absència de competidors naturals. És una planta originària de Sudàfrica i va ser introduïda en el continent amb finalitats ornamentals i medicinals. A Menorca suposa un impacte especialment greu al litoral nord.

En el cas de les Balears se sap que moltes de les espècies introduïdes a les Illes Balears són d'Àfrica (16%) i d'Amèrica (32%), originalment amb funcions ornamentals.

3.6. MALALTIES

Les malalties i les plagues són unes altres pressions molt importants sobre les espècies autòctones de les Illes Balears, especialment si són invasores i procedeixen d'altres llocs. Algunes de les plagues més importants són tractades al capítol 5. Llevat de les plagues forestals, es tracta d'un impacte poc conegut, però que pot arribar a ser important en certs casos concrets.

Un cas conegut és el de la quitridiomicosi, que afecta als amfibis. Aquesta malaltia està produïda pel fong *Batrachochytrium dendrobatidis*, que és el causant de la desaparició de grans poblacions d'amfibis a Europa, Austràlia, Amèrica Central. El fong s'instal·la a la pell dels amfibis i sembla reduir la seva capacitat d'absorbir aigua, provocant la malaltia i la mort.

Aquesta malaltia va arribar a les poblacions de ferreret (*Alytes muletensis*) amb exemplars reintroduïts de cria en captivitat. Algunes poblacions de ferreret han patit la malaltia, afectant a quasi tots els individus, però la majoria de poblacions semblen resistents, ara per ara.

3.7. CAÇA I PESCA

La caça és una activitat molt estesa a les illes. Sobre certes espècies animals genera una pressió molt important, que no es limita a les espècies de caça. Dins un ecosistema, tota la fauna i la flora estan interrelacionats en major o menor grau, i si una espècie concreta pateix una pressió important, els seus predadors també notaran la disminució d'exemplars disponibles per a la seva pròpia alimentació.

Així mateix, les amollades d'exemplars caçables a la natura, amb objectius cinegètics, també provoquen impactes sobre el medi. L'accés i passeig pel camp i la natura per part dels caçadors provoca també certs impactes.

No és la intenció d'aquest apartat tractar tots els aspectes lligats a l'activitat cinegètica, que, a més dels naturals, són econòmics, socials, culturals i esportius. Aquest apartat intenta dimensionar les pressions que l'activitat cinegètica provoca sobre els sistemes terrestres de les Illes Balears. Les dades que aquí es presenten reflecteixen el control que s'exerceix sobre aquesta activitat més que evidenciar les pressions que provoca la caça sobre altres espècies no caçables.

Cal destacar que, a més de la pressió que exerceix aquesta activitat sobre la fauna i el medi en general, la caça és també un eina de gestió de certa fauna. El cas de la cabra és un bon exemple: la caça contribueix al control de la població que, per totes les dades de què es disposa, clarament supera la capacitat de part de la vegetació per mantenir les seves funcions de forma adequada.

Les espècies caçables formen part de l'activitat cinegètica. Les modalitats de caça permeses i el calendari anual es regulen a l'ordre de vedes, que es publica cada temporada de caça.

Existeixen 23 aus i 3 mamífers caçables. Per una banda, el conill i la llebre com a espècies de caça menor i la cabra com a peça de caça major; i per l'altra, tota una sèrie d'espècies de ploma: la perdiu, la guàtlera i el faisà; diverses aus aquàtiques, els ànecs (9 espècies diferents), la fotja i el cegall; 4 espècies de tords, l'estornell, la cega, el tudó, les tórteres (turca i comú) i el colom.

Les tres espècies cinegèticament més importants a les Illes Balears són la perdiu, el conill i el tord. També són quantitativament molt importants el tudó i la cega.

També pot ser abatuda en dies hàbils amb arma de foc la gavina vulgar (*Larus michahellis*) (2018-2019).

3.7.1. ESPÈCIES AFECTADES

Les espècies considerades de caça, i directament afectades per l'activitat cinegètica, són les següents:

Nom popular	Nom científic	Observacions
Coll verd	<i>Anas platyrinchos</i>	Se'l caça prop de les zones humides i als rostolls dels camps de cereals.
Cel·la rossa	<i>Anas crecca</i>	És exclusivament hivernant a Balears.
Siulador	<i>Anas penelope</i> / <i>Mareca penelope</i>	És una espècie hivernant que es troba principalment a les zones humides de Balears.
Coer	<i>Anas acuta</i>	N'arriben unes poques dotzenes cada any i s'instal·len majoritàriament a s'Albufera durant la tardor i fins a finals de l'hivern.
Cel·la blanca	<i>Anas querquedula</i> / <i>Spatula querquedula</i>	Hivernant a zones humides
Cullerot	<i>Anas clypeata</i> / <i>Spatula clypeata</i>	Hivernant a zones humides
Griseta	<i>Anas strepera</i> / <i>Mareca strepera</i>	Hivernant a zones humides
Moretó capvermell	<i>Aythya ferina</i>	Hivernant a zones humides
Moretó de plomall	<i>Aythya fuligula</i>	Hivernant a zones humides
Fotja	<i>Fulica atra</i>	Es troben principalment a zones humides.
Faisà	<i>Phasianus colchicus</i>	Encara que a les Balears té problemes per a criar bé, algunes pollades aconseguen cada any tirar endavant; se'n solen caçar algunes dotzenes
Guàtlera	<i>Coturnix coturnix</i>	Sedentari
Perdiu	<i>Alectoris rufa</i>	Introduïda a les Balears al s. XIII, es troba arreu de les illes.
Cega	<i>Scolopax rusticola</i>	Arriba a Balears durant la tardor i l'hivern i s'instal·la en boscos humits i tancats, sense criar-hi.
Cegall	<i>Gallinago gallinago</i>	Sol trobar-se a zones humides i, de vegades, a prop de la costa o a camps de conreu. Migratòria, no cria a Balears
Estornell	<i>Sturnus vulgaris</i>	Arriben a la tardor. Sol habitar zones de cultiu però també es troben a les ciutats. Es reuneixen en grups de milers d'individus.
Tord cellard	<i>Turdus iliacus</i>	Només és present a les Balears durant les setmanes més fredes de l'hivern i se'n cacen pocs exemplars cada any.
Grívia	<i>Turdus viscivorus</i>	De mida considerable, es caracteritza pel color grisenc del mantell i el blanc lluminós de baix de les ales.
Tord burell	<i>Turdus pilaris</i>	Notablement gros i no tan fugisser com els altres.
Tord	<i>Turdus philomelos</i>	Migrador que arriba a les balears a la tardor i habita els boscos. És l'espècie més caçada a les Balears

Colom roquer	<i>Columba livia</i>	Habita penya-segats, litoral rocós i àrees muntanyoses arbrades. Bastant abundant a l'est de Mallorca i Menorca
Tòrtera	<i>Streptopelia turtur</i>	Arriba a les Balears per passar l'estiu a terres de conreu i petits boscos.
Tòrtera turca	<i>Streptopelia decaocto</i>	Va arribar a les Balears a finals dels 80-principis dels 90 i es troba en expansió. És caçable des del 2003
Tudó	<i>Columba palumbus</i>	Viu a pinars i el podem trobar també a zones de conreu. Part de la població és sedentària a Balears i es veu reforçada per la migració que arriba durant octubre o novembre.
Conill	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	Mamífer molt abundant, encara que la mixomatosi i l'hemorràgia vírica estan reduint les seves poblacions.
Llebre	<i>Lepus granatensis</i>	Presenta una abundància mitjana o alta a les zones del pla de Mallorca i estable a la petita població introduïda d'Eivissa.
Cabra salvatge mallorquina i cabres assilvestrades	<i>Capra hircus</i> o <i>Capra aegagrus</i>	La cabra salvatge mallorquina, derivada de les primeres que van ser introduïdes per l'home, té un clar valor com a patrimoni propi i pel fet de tenir un paper clau en els processos biològics que es donen a la muntanya. És una espècie homologable com a trofeu de caça major des del 1992. No s'han de confondre amb les cabres domèstiques assilvestrades, les quals estan posant en perill la conservació de la primera per la seva facilitat d'hibridar-se.

Taula 24. Espècies de caça.

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació del Consell de Mallorca.

L'activitat cinegètica afecta grans extensions de les Illes Balears, no només en sistemes naturals, sinó també en gran part dels sistemes agrícoles. En principi, es pot caçar a vedats de caça i als terrenys lliures, i la superfície dels vedats dona una idea de la superfície mínima afectada per aquesta activitat. A continuació es mostra l'evolució de la superfície de vedats a les Illes Balears.

MALLORCA	2016	2017	2018	2019	2020
Vedats	1.502	1.497	1.494	1.508	1.504
Ha.	287.344	280.979	279.854	280.608	279.789
MENORCA					
Vedats	495	492	491	491	485
Ha.	52.532,22	52.151,35	51.982,51	51.982,51	51.590,00
EIVISSA					
Vedats	40	40	40	40	42
Ha.	40882,21	40902,84	40902,84	40902,84	40952,64
BALEARS					
Vedats	2.037	2.029	2.025	2.039	2.031
Ha.	380.758	374.033	372.739	373.493	372.332
% de superfície total	76,59	75,24	74,98	75,13	74,89

Taula 25. Superfície de vedats de caça.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades dels consells de Mallorca, Menorca i Eivissa.

S'està produint una lleugera reducció en superfície dels vedats. Un 75% de la superfície de les Illes Balears és vedat de caça, però a més cal tenir present que també es pot caçar als terrenys lliures (no vedats).

Les dades de peces cobrades no són dades massa acurades, només són estimacions o extrapolacions. Les peces caçades estan entre el mig i el milió d'exemplars. Les peces més nombroses són perdius, tords, conills i coloms.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Caça major (Cabre)	5.342	4.866	1.712	3.618	5.642	6.535	7.323
Llebre	8.915	11.500	18.476	17.230	21.942	10.131	3.014
Conill	72.365	81.803	92.110	76.976	84.411	56.362	45.137
Perdiu	151.921	297.586	121.035	108.572	70.668	51.882	63.312
Guàtlera	6.145	3.928	14.398	13.286	17.334	11.424	14.091
Altra caça menor, especialment tords, però també coloms, cegues, tórtres i estornells	576.170	568.885	792.005	418.362	419.663	455.183	489.453
TOTAL	820.858	968.568	1.039.736	638.044	619.660	591.517	622.330

Taula 26. Estimacions d'exemplars caçats a les Illes Balears.

Font: Dades del ministeri competent en medi ambient (2014-2019)⁴⁷ i consells de Mallorca, Menorca i Eivissa (2020).

Hi ha més de 100 refugis de fauna, que ocupen poc més de 11.000 ha.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Refugis de fauna	25	26	113	115	102	116
Superfície (ha)	947	963	11.135	11.129	10.713	759

Taula 27. Refugis de caça a les Illes Balears.

Font: Dades del ministeri competent en medi ambient (2014-2019).

3.8. RECOL·LECCIÓ

La recol·lecció d'exemplars d'espècies autòctones per menjar (bolets, espàrrecs, caragols, etc.) és una activitat molt estesa a les illes. No hi ha dades sobre l'efecte d'aquesta recol·lecció sobre les poblacions naturals, però l'increment d'aquesta activitat, sovint com a lleure, és evident. No es poden desmerèixer els efectes d'aquestes activitats, que en alguns casos, com la recol·lecció de bolets, manifesta un fort increment, que es tradueix en una sobreexplotació de certs ambients. Falta encara una regulació, que ja existeix a altres comunitats autònomes.

4. RESPOSTA

Aquest apartat de resposta inclou una recopilació de la principal normativa que afecta a la biodiversitat, seguida de la planificació que afecta a les espècies. La normativa exigeix, en molts de casos, que la protecció d'espècies es materialitzi en plans concrets. Aquesta planificació pot ser estatal o autonòmica.

⁴⁷ https://www.miteco.gob.es/es/biodiversidad/estadisticas/forestal_anuarios_todos.aspx
Anuaris d'Estadística Forestal

La protecció dels hàbitats a on viuen les espècies és una de les accions més importants, i aquesta matèria ja ha estat desenvolupada en detall al capítol 5.

La protecció i la gestió de les espècies concretes és l'eina que en aquest capítol es mostra amb més detall. Es tracten per separat la flora i la fauna. Aquesta protecció es pot originar a diversos nivells: internacional, nacional o autonòmic. Cal citar també, a nivell autonòmic, la protecció d'exemplars d'arbres singulars.

Els impactes provocats pel verí i les esteses elèctriques tenen programes específics per lluitar contra els seus efectes. Així mateix hi ha programes concrets contra certes espècies invasores. La lluita contra les plagues, concretament les forestals, es desenvolupa a l'apartat 5.5.3.2.

La caça té el seu propi apartat, ja que la regulació d'aquesta activitat és detallada i extensa, així com les activitats associades a la seva regulació.

En l'àmbit agrícola i ramader, la protecció de les varietats i races autòctones disposen d'algunes eines per a la seva conservació.

4.1. NORMATIVA

La normativa d'aquest capítol inclou legislació internacional, de la Unió Europea, estatal i autonòmica.

4.1.1. NORMATIVA INTERNACIONAL I EUROPEA

Normativa Europea

La primera gran norma europea que s'aplicà a les espècies fou la Directiva del Consell, de 2 d'abril de 1979, relativa a la conservació de les aus silvestres, coneguda com a Directiva Aus (79/409/CEE). Aquesta directiva, ja derogada, i les posteriors que la modifiquen i actualitzen tenen com a objecte:

- Protegir, gestionar i regular totes les espècies d'aus que viuen normalment en estat silvestre als estat membres de la Unió Europea, inclosos els seus ous, nius i els seus hàbitats.
- Reglamentar l'explotació d'aquestes espècies.

S'han de conservar, mantenir o restablir els biòtops i hàbitats d'aquestes aus creant zones de protecció i, si és necessari creant-ne de nous. L'Annex I identifica les aus que mereixen protecció especial, així com les espècies migratòries.

La Directiva Aus establí un marc general de protecció, prohibint la mort o captura, llevat d'activitats concretes com per exemple la caça, sempre sota regulació, la pertorbació o la possessió d'exemplars. L'activitat cinegètica rep un control important, sobre tot quant els mètodes. A l'annex s'incorporà un llistat complet de les espècies protegides, que s'ha anat actualitzant al llarg dels anys.

La conservació dels hàbitats arribà a la seva aplicació territorial amb una altra directiva de protecció del medi natural, la Directiva d'Hàbitats (92/43/CEE), relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres (modificada posteriorment amb la Directiva 97/62/CE i el Reglament (CE) 1882/2003 del Parlament i del Consell Europeu). Amb aquesta norma europea es fixaren els criteris per a definir els Llocs d'Importància Comunitària (LIC), definits com els llocs que, a la regió o regions biogeogràfiques a les que pertany, contribueix de forma apreciable a mantenir o restablir un tipus d'hàbitat natural dels que són citats a l'Annex I – considerats com d'interès comunitari – o una espècie de les que són enumerades en l'Annex II en un estat de conservació favorable i que pugui d'aquesta forma contribuir de forma apreciable a la coherència de Natura 2000, i/o

contribueixi de forma apreciable al manteniment de la diversitat biològica a la regió o regions biogeogràfiques en les que s'ubica (Article I, K de la Directiva). L'objectiu final de la declaració de tots aquests hàbitats d'interès comunitari és crear la Xarxa Europea Natura 2000.

Així mateix, la Directiva Hàbitats torna a aportar un llistat d'espècies protegides, que aquesta vegada incorpora la flora i tot tipus de fauna, a part de les aus.

Es preveu que la Xarxa Natura 2000, en estar acabada, inclourà uns 67 milions d'hectàrees del territori de la Unió Europea (equivalent a la superfície de França, Bèlgica, Holanda, Luxemburg i Dinamarca). A Espanya podrà arribar a ocupar prop del 25% de la superfície, és a dir, unes 13 milions d'hectàrees.

La Directiva 2009/147/CE del Parlament Europeu i del Consell de 30 novembre 2009 relativa a la conservació de les aus silvestres, és l'actualització de la Directiva 79/409/CEE del Consell relativa a la conservació de les aus silvestres. Es refereix a la conservació de totes les espècies d'aus que viuen normalment en territori europeu. Els estats han de prendre mesures per tal de mantenir les poblacions en nivells satisfactoris i, en concret, han de:

- Conservar, mantenir o restablir una diversitat i superfície suficient d'hàbitats per totes les espècies d'aus.
- Crear zones de protecció.
- Ordenar el territori d'acord amb les necessitats ecològiques dels hàbitats tant dins com fora de les zones de protecció.
- Restablir els biòtops destruïts.
- Crear nous biòtops.
- Crear zones de protecció especials per les aus amenaçades i les aus migratòries, a les àrees de distribució natural. Es prestarà especial atenció a les zones humides.

Respecte al maneig de les aus, es prohibeix:

- La comercialització de les aus, de forma general, llevat que la seva situació biològica ho permeti.
- La destrucció o captura d'aus, nius, ous.
- La pràctica d'activitats que pertorbin les aus.

Aquesta directiva també estableix uns criteris per la caça d'aus. Aporta annexes d'aus estrictament protegides i aus susceptibles de ser caçades, amb condicions.

Conveni de Berna

La Decisió 82/72/CEE del Consell Europeu del 3 de desembre de l'any 1981 (entrada en vigor del conveni l'1-09-1982), es refereix a la signatura del Conveni de conservació de la vida silvestre i del medi ambient a Europa. El seu objectiu és garantir la seva protecció mitjançant la col·laboració entre estats. Es tracta del primer tractat internacional amb una visió general de la gestió de la vida silvestre.

Els membres signataris es van comprometre a establir polítiques de conservació de la biodiversitat i dels hàbitats naturals, a integrar aquesta política proteccionista en les seves decisions a nivell de planificació i de desenvolupament i a fomentar l'educació sobre la necessitat de conservar la riquesa natural.

Per part de l'Estat Espanyol, va ser ratificat l'any 1986, encara que amb reserves en relació a espècies com el llop.

CITES

La Convenció sobre Comerç Internacional d'Espècies Salvatges de Flora i Fauna en perill és un tractat internacional. L'objectiu principal és assegurar-se que el comerç internacional d'aquestes espècies no amenaça la seva supervivència. Va sorgir a l'any 1963 com a resultat d'una resolució adoptada pels membres que constituïen la IUCN en aquell moment. El text va ser adoptat i signat per 80 països a l'any 1973 i va començar a ser aplicat al 1975. En l'actualitat el subscriuen 172 països.

L'Estat Espanyol es va adherir al Conveni sobre Comerç Internacional d'Espècies Amenaçades de Fauna i Flora Silvestres (CITES) (1973) a l'any 1986, i són la Secretaria General de Comerç Exterior del Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç i l'Agència Estatal d'Administració Tributària del Ministeri d'Economia i Hisenda les que tenen assumides les competències com autoritat administrativa, mentre que la Direcció General de Biodiversitat del Ministeri competent en Medi Ambient és l'autoritat científica.

CITES classifica les espècies en un d'aquests apèndix:

- Apèndix 1: espècies amenaçades d'extinció; el seu comerç només és permès sota circumstàncies excepcionals.
- Apèndix 2: inclou espècies no necessàriament amenaçades però de les quals el seu comerç ha de ser controlat per evitar que aquest esdevingui incompatible amb la seva supervivència.
- Apèndix 3: inclou espècies que estan protegides en al manco un país, el qual necessita de la col·laboració dels altres membres de CITES per a dur un control eficient del seu comerç.

La llista completa de les espècies incloses en el CITES es pot trobar a la pàgina web oficial de l'organisme⁴⁸.

4.1.2. NORMATIVA ESTATAL

La normativa estatal es pot ordenar en normativa general, adaptacions a la normativa europea i adaptació a altra normativa internacional.

Normativa general

Una de les lleis fonamentals per a la protecció dels espais naturals va ser la Llei 4/1989, de 27 de març, de conservació dels espais naturals i de la flora i fauna silvestres, ara ja derogada, la finalitat de la qual va ser proporcionar un marc jurídic de protecció sobre els recursos natural, el qual hauria de formar part d'un projecte de desenvolupament sostenible de la societat. Va ser un punt d'inflexió important també, en el sentit que va iniciar el desplegament de les competències sobre conservació de la natura de les que disposaven les comunitats autònomes.

La Llei 40/1997, de 5 de novembre, sobre la reforma de la Llei 4/1989 de conservació dels espais naturals i de la flora i fauna silvestres (BOE, núm. 266, de 6 de novembre de 1997) varia algunes condicions relatives a la caça o captura de certes espècies d'aus, adaptant-se a les activitats tradicionals, sempre en condicions controlades.

Diversa normativa, no sempre adreçada exclusivament a la protecció d'espècies, implica l'actualització del catàleg d'espècies amenaçades i protegides i la seva regulació:

- Reial decret 1095/1989, de 8 de setembre, de declaració d'espècies que poden ser objecte de caça i normes per la seva protecció.

⁴⁸ <https://cites.org/esp>

- Reial decret 439/1990, de 30 de març, regulador del Catàleg nacional d'Espècies Amenaçades.
- Llei 43/2003, de 21 de novembre, de monts. Incorpora un nou Annex II a la Llei 4/1989 amb un llistat d'espècies.
- Ordres del Ministeri de Medi Ambient per la qual s'exclouen, inclouen i canvien de categoria determinades espècies al Catàleg nacional d'espècies amenaçades.

La Llei 42/2007, de 13 de desembre, del patrimoni natural i de la biodiversitat substitueix a la Llei 4/1989, de 27 de març, de conservació dels espais naturals i de la flora i fauna silvestres. Estableix el règim jurídic bàsic de la conservació, ús sostenible, millora i restauració del patrimoni natural i de la biodiversitat, com a part del deure de conservar i del dret a gaudir d'un medi ambient adequat al desenvolupament de la persona, establert a l'article 45.2 de la Constitució.

Aquesta llei entra en el detall d'aspectes força coneguts, com ara les espècies amenaçades, però en manca el detall en d'altres, com el tractament de les espècies exòtiques invasores⁴⁹. Es defineix amb claredat la seva aplicació a plantes, fongs i algues, divisió més d'acord amb la seva recent separació en regnes. Es crea un Catàleg espanyol d'hàbitats amenaçats, el Llistat d'espècies silvestres en règim de protecció especial, que inclou el Catàleg nacional d'espècies amenaçades existent, i el Catàleg espanyol d'espècies exòtiques. El règim de protecció especial permet incloure espècies no incloses en les categories d'amenaçades (en perill d'extinció, sensible a l'alteració de l'hàbitat, vulnerable, i d'interès especial) però que interessa catalogar per altres raons, com espècies destacades o emblemàtiques. El Catàleg d'espècies amenaçades es simplifica en dues categories: en perill d'extinció i vulnerable. Això obliga a aprovar Plans de Recuperació en tres anys (espècies en perill) i cinc anys pels Plans de Conservació (espècies vulnerables). S'adapta a la Directiva Hàbitats de la UE.

També regula la conservació *ex situ* i la prevenció i control d'espècies invasores. La conservació *ex situ* esdevé més estricta (seguint criteris de UICN) i més transparent i pública.

En relació a les espècies invasores, la Llei 42/2007 crea un catàleg, i incorpora les prohibicions de possessió, transport, tràfic i comerç, però només aplicables a les de nova introducció, subjecte, en tot cas, a un desenvolupament reglamentari. Les espècies invasores d'antiga introducció estan tan esteses i, de vegades, tolerades fins i tot per l'administració – per exemple, en jardins – que fa inviable la inclusió d'algunes de les espècies –sobre tot plantes– més invasives. No es penalitza la dispersió. Un altre novetat important en quant a la flora és el Catàleg d'hàbitats en perill de desaparició, tot i que és imprecís i manca cert desenvolupament legal.

Quant a la caça, la majoria de competències són de les comunitats autònomes (CCAA), però la Llei 42/2007 aborda temes com la prohibició de caçar aus durant l'època de zel, reproducció, cria i durant el trajecte de tornada cap als llocs de cria, en el cas de les espècies migratòries. Les CCAA hauran de vetllar per que les amollades d'espècies cinegètiques no siguin amenaces per les mateixa espècie o altres poblacions naturals⁵⁰. Es prohibeix l'ús de municions amb plom a zones Ramsar, Xarxa Natura 2000 i espais protegits.

Un parell de reials decrets tècnics aborden mesures per a protegir a les aus del perill de les esteses elèctriques:

- Reial Decret 263/2008, de 22 de febrer, pel que s'estableixen mesures de caràcter tècnic en línies elèctriques d'alta tensió, amb l'objecte de protegir l'avifauna.

⁴⁹ Laguna, 2008. La nueva Ley de Patrimonio Natural y de la Biodiversidad: repercusión sobre la conservación de la flora silvestre. Conservación Vegetal, 12.

⁵⁰ Atienza, J.C., 2008. Ley de Patrimonio Natural y Biodiversidad. La Garcilla 134.

- Reial Decret 1432/2008, de 29 d'agost, pel que s'estableixen mesures per la protecció de l'avifauna contra la col·lisió i l'electrocució en línies elèctriques d'alta tensió.

El Reial Decret 139/2011, de 4 de febrer, pel desenvolupament del Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial i del Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades, desenvolupa parts dels capítols I, II i del Títol III de la Llei 42/2007. Tracta, sobre tot, aspectes tècnics relatius a:

- Procediments i funcionament del Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial i del Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades.
- Directrius per l'avaluació periòdica de la Llista i el Catàleg.
- Continguts de les estratègies de conservació d'espècies.
- Condicions tècniques per reintroducció d'espècies.

El més destacat és que aporta la Relació d'Espècies incloses en Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial i del Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades. Afecta a 319 espècies de les Illes Balears.

Per desenvolupar i aprovar el Pla Estratègic del Patrimoni Natural i de la Biodiversitat es publiquen dos reials decrets:

- Reial Decret 556/2011, de 20 d'abril, per al desenvolupament de l'inventari espanyol del patrimoni natural i la biodiversitat
- Reial Decret 1274/2011, de 16 de setembre, pel qual s'aprova el Pla Estratègic del patrimoni natural i de la biodiversitat 2011-2017, en aplicació de la Llei 42/2007, de 13 de desembre, del patrimoni natural i de la biodiversitat.

El pla estratègic inclou una diagnosi de tots els aspectes organitzatius, funcionals, normatius, de gestió d'hàbitats que poden afectar al patrimoni natural. Estableix pressions, instruments de gestió i planificació per cada hàbitat. També estableix metes, objectius i accions per assolir la conservació del patrimoni natural.

El Reial Decret 1628/2011, de 14 de novembre, pel qual es regula el llistat i catàleg espanyol d'espècies exòtiques invasores, determina els criteris per incloure espècies a la Llista o al Catàleg d'espècies exòtiques invasores. Estableix també mesures de prevenció i lluita contra les espècies invasores, com establir l'estratègia i un sistema de sancions. Finalment publica:

- El Catàleg Espanyol d'espècies exòtiques invasores.
- La llista d'espècies exòtiques amb potencial invasor.

El catàleg inclou 73 espècies d'animals i 63 espècies de vegetals, de les quals 18 i 25, respectivament, són presents a les Illes Balears. La llista inclou 52 espècies d'animals i 155 espècies de plantes invasores, de les quals 15 i 54, respectivament, són presents a les Illes Balears.

La següent normativa desenvolupa la metodologia per la protecció d'espècies i actualitza els llistats d'espècies protegides:

- Reial Decret 139/2011, pel desenvolupament del Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial i del Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades.
- Ordre AAA/75/2012, de 12 de gener, per la qual s'inclouen distintes espècies en el Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial per a la seva adaptació a l'annex II del Protocol sobre zones especialment protegides i la diversitat biològica en el Mediterrani.

- Resolució de 6 de març de 2017, de la Direcció General de Qualitat i Avaluació Ambiental i Medi Natural, per la que es publica l'Acord del Consell de Ministres de 24 de febrer de 2017, pel que s'aproven els criteris orientadors per a la inclusió de taxons i poblacions en el Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades.
- Ordre AAA/1771/2015, de 31 d'agost, pel que se modifica l'annex del Reial Decret 139/2011, de 4 de febrer, pel desenvolupament del Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial i del Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades.
- Ordre AAA/1351/2016, de 29 de juliol, per la qual se modifica l'annex del Reial Decret 139/2011, de 4 de febrer, pel desenvolupament del Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial i del Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades.

4.1.3. NORMATIVA AUTONÒMICA

La normativa autonòmica es pot ordenar en normativa general i la relativa a protecció d'espècies, arbres protegits i caça.

Normativa general

El Decret 120/2003, d'11 de juliol, del Consell de Govern de les Illes Balears, pel qual es modifica el Decret 38/1985, de 16 de maig, de creació de la Comissió Balear de Medi Ambient i el Decret 30/2004, de 26 de març, pel qual se modifica l'article 7 del Decret 38/1985, de 16 de maig, de creació de la Comissió Balear de Medi Ambient, evidencien la intenció de reforçar la Comissió de Medi Ambient, degut a la creixent importància de la seva tasca i del volum de la seva feina.

La Llei 5/2005, de 26 de maig, per la conservació dels espais de rellevància ambiental (LECO), a més de tractar els espais protegits, possibilita la declaració de microreserves. Per exemple, el projecte de Conservació de la flora de Menorca (finançant amb un programa LIFE de la UE) va proposar 24 microreserves (generalment menors a 20 hectàrees).

Quant a la protecció de la fauna contra les malalties, cal citar l'Acord del Consell de Govern de 17 de març de 2006, d'aprovació de mesures cautelars urgents per a la contenció de la quítridiomycosi a les Illes Balears i la Resolució de la Consellera d'Agricultura i Pesca de 20 de juny de 2006, per la que es dicten mesures de prevenció de la *influenza* aviar.

Protecció d'espècies

El Decret 75/2005, de 8 de juliol, pel qual es crea el Catàleg Balear d'Espècies Amenaçades i d'Especial Protecció, les Àrees Biològiques Crítiques i el Consell Assessor de Fauna i Flora de les Illes Balears (BOIB núm. 106 de 16/07/2005), és un instrument normatiu que no es limita a presentar una llista d'espècies, sinó que, a més, estableix els procediments d'inclusió i exclusió d'aquestes, així com els continguts i procediments relatius als plans que les afectin. El seu objectiu és *recuperar o assegurar (segons el cas) un estat de conservació favorable a les espècies, subespècies o poblacions incloses en l'àmbit de les Illes Balears* (article 3) Entre d'altres temes, desenvolupa:

- El Catàleg balear, els procediments d'inclusió i exclusió d'espècies.
- Els continguts i procediments dels plans (de recuperació, de conservació de l'hàbitat, de conservació i de maneig).
- El procediment de declaració d'àrees biològiques crítiques: àmbit geogràfic definit com a àrea crítica per a la supervivència d'una espècie. Es determinen als plans corresponents. Qualsevol activitat ha de quedar condicionada a la no afectació negativa a l'espècie amenaçada.
- La creació com a òrgan col·legiat consultiu el Consell Assessor de Fauna i Flora de les Illes Balears.
- Un llistat d'espècies catalogades.

El Consell Assessor de Fauna i Flora, té la finalitat d'assessorar la conselleria competent en medi ambient en aquest tema i, entre altres, destaquen com a tasques pròpies informar de la catalogació, descatalogació o canvi de categories de les espècies i informar sobre els plans d'espècies catalogades. El dia 3 de maig de l'any 2006 es va posar en marxa el Consell Assessor de Fauna i Flora de les Illes Balears. Entre les primeres accions dutes a terme cal destacar l'informe favorable del primer pla elaborat arran del Decret 75/2005, centrat en la gavina roja i el corb marí.

Els criteris de catalogació de les espècies amenaçades (exclusives de Balears, no compartides amb el catàleg nacional) són:

CATEGORIES	AMENAÇADES	CRITERIS	PLANS DE GESTIÓ
I. En perill d'Extinció (PE)	SI	Supervivència poc probable a curt termini; regressió poblacional constatada, suposada o prevista	Redacció i aplicació d'un pla de recuperació
II. Sensibles a la degradació de l'hàbitat (S)	SI	Sense criteris definits	Redacció i aplicació d'un Pla de Conservació de l'Hàbitat
III. Vulnerable (VU)	SI	(evoluciona cap a PE)	Redacció i conservació d'un Pla de Conservació
III (bis). Dependent de conservació (DC)	SI	En recuperació per aplicació de plans (equivalent a VU als criteris nacionals).	Redacció i aplicació d'un pla de conservació
IV. D'Interès Especial (IE)	NO	Cal protegir el valor científic, cultural o singular.	Redacció i aplicació d'un pla de maneig
IV (bis). D'especial Protecció (EP)	NO	Ídem	No implica la redacció de cap pla
V. Extingida en estat silvestre (Ex)	NO	Espècies autòctones desaparegudes en estat silvestre (al llarg del s.XX)	Possibilitat de redactar i aplicar un pla de recuperació

Taula 28. Criteris de catalogació de les espècies amenaçades a les Illes Balears.
Font: Conselleria de Medi Ambient.

A més, el Decret 75/05 crea la llista de 83 espècies en les diferents categories, 17 de fauna i 66 de flora, que s'ha anat actualitzant periòdicament, amb les següent resolucions:

- Resolució del conseller de Medi Ambient, de 12 d'abril de 2007, d'inclusió en el Catàleg Balear d'Espècies Amenaçades de *Limonium boirae*, *L. carvalhoi*, *L. ejulabilis* i *L. inexpectans* en la categoria de En Perill d'Extinció. (BOIB 64, 28/04/2007)
- Resolució del conseller de Medi Ambient, de 5 de maig de 2008, d'inclusió de diverses espècies en el Catàleg Balear d'Espècies Amenaçades i d'Espècial Protecció (BOIB 66, 15/05/2008)
- Resolució del conseller de Medi Ambient, de 22 de juliol de 2013, d'inclusió i canvi de categoria de diverses espècies en el Catàleg Balear d'Espècies Amenaçades i d'Espècial Protecció. (BOIB 124, 07/09/2013)
- Resolució del conseller de Medi Ambient, Agricultura i Pesca, de 23 d'octubre de 2017, d'inclusió i recatalogació d'espècies en el Catàleg Balear d'Espècies Amenaçades i d'Espècial Protecció (BOIB 131, 26/10/2017)

Arbres singulars

En quant als arbres singulars, la normativa existent és la següent:

- Llei 6/1991, de 20 de març, de protecció dels arbres singulars

Caça i pesca fluvial

La normativa vigent és la Llei 6/2006, de 12 d'abril, balear de caça i pesca fluvial, de la qual cal esmentar els següents aspectes:

- No es pot caçar a terrenys cinegètics sense un pla tècnic de caça
- Es detallen els drets i deures dels caçadors.
- Les modalitats tradicionals de caça de les Illes Balears tenen un tractament diferenciat.
- Es tipifiquen les infraccions i les sancions, amb un enduriment de les sancions per ús de verí, respecte la llei anterior.
- Incorpora criteris de sostenibilitat en l'exercici de la caça.
- Regula la pesca en torrents, embassaments i albuferes.

Cada any es fixen el períodes de caça i les vedes especials per decret.

El Decret 71/2004, de 9 de juliol, pel qual es declaren les espècies objecte de caça i pesca fluvial a les Illes Balears, i se n'estableixen les normes de protecció, incorpora en els annexos els llistats de les espècies declarades.

El Decret 91/2006, de 27 d'octubre, de regulació de poblacions caprines, d'ordenació de l'aprofitament cinegètic de la cabra salvatge mallorquina i de modificació dels plans tècnics, és un decret regulador de caça major que té l'objectiu de combatre la superpoblació caprina. D'acord amb el decret, només es pot caçar la cabra fina a vedats amb Certificació de Qualitat de Caça Major. Per això s'haurà de sanejar les poblacions híbrides i mantenir una població sanejada de cabres fines. Altres finques sense certificació poden caçar cabres bordes, sense homologació de trofeus de caça major. En casos greus de superpoblació, l'administració podrà intervenir d'ofici.

El Decret 106/2010, de 24 de setembre, sobre el traspàs als consells insulars de les funcions i els serveis inherents a les competències pròpies d'aquestes institucions insulars que actualment exerceix l'Administració de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en matèria de caça i de regulació, vigilància i aprofitament dels recursos cinegètics, com també de pesca fluvial, significà que les funcions i competències en matèria de caça, fins aleshores exercides pel Govern de les Illes Balears, varen ser traspassades als Consells Insulars, a partir de l'1 d'octubre de 2010 a Mallorca i a partir de l'1 de gener de 2011 a Menorca, Eivissa i Formentera.

4.1.4. PLANIFICACIÓ AUTONÒMICA

Les competències sobre biodiversitat recauen, a les Illes Balears, en la Conselleria de Medi Ambient i Territori, concretament en la Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat. Aquesta direcció general impulsa els documents oficials de gestió de les espècies objecte de regulació (plans de gestió, de conservació, etc.), els llibres vermells amb les llistes i els de divulgació sobre biodiversitat.

Durant l'any 2006 la Conselleria de Medi Ambient, a través del Servei de Protecció d'Espècies va presentar l'Esquema bàsic per a l'elaboració de plans de recuperació o conservació d'espècies amenaçades, com a resposta a l'obligació de redactar plans de recuperació i conservació a diferents nivells (Decret 75/2005).

Segons la normativa vigent, s'han de redactar el següents tipus de plans:

- De recuperació, per a les espècies en perill d'extinció.
- De conservació de l'hàbitat, per a les espècies sensibles a l'alteració de l'hàbitat.
- De conservació, per a les espècies vulnerables o dependents de conservació.
- De maneig, per a les espècies considerades d'interès especial.
- De reintroducció, per a les espècies extingides en estat silvestre.

S'estableixen els criteris que permeten ordenar els plans segons la seva prioritat: biològica (les espècies en situació de regressió i les endèmiques tenen prioritat per damunt les que es troben en situació estable i les que tenen una distribució ampla); normativa (les catalogades en situació de major amenaça estan per sobre de la resta); i d'oportunitat (integració de diversos plans en projectes amplis). Si es tenen en compte totes les espècies considerades als catàlegs nacional i balear, serien necessaris uns parell de centenars de plans, en total. Per a reduir aquest número i facilitar les tasques de gestió, en molts casos s'opta per redactar plans conjunts per a espècies que comparteixen característiques i necessitats comunes i plans dels espais protegits que incloguin les mesures de gestió per a les espècies que s'hi localitzen.

Actualment els plans aprovats legalment són els següents:

- Pla de Recuperació de les saladines endèmiques del Prat de Magalluf (*Limonium boirae*, Llorens & Tebar, *Limonium carvalhoi*, Rosselló, Sáez & Carvalho, *Limonium ejulabilis*, Rosselló, Mus & Soler, *Limonium inexpectans*, Sáez & Rosselló, *Limonium magallufianum*, Llorens).⁵¹
- Pla de Recuperació del virot petit *Puffinus mauretanicus*⁵² i del ferreret (*Alytes muletensis*). Pel ferreret és el segon Pla.
- Pla de conservació de l'àguila peixatera (*Pandion haliaetus*)
- Pla de maneig de la gavina roja (*Larus audouinii*) i corb marí (*Phalacrocorax aristotelis*)
- Pla de recuperació de *Limonium barcelo*⁵³
- Pla de recuperació de *Milvus milvus*
- Pla de recuperació de *Apium bermejoi*
- Pla de conservació de la ratapinyada de cova (*Miniopterus schreibersii*).
- Pla de recuperació de *Vicia bifoliolata*⁵⁴
- Pla de recuperació de las aus aquàtiques catalogades en Perill d'Extinció a les Illes Balears (Plan Homeyer). Afecta al Bitó (*Botaurus stellaris*), Toret (*Ardeola ralloides*), Rosseta (*Marmaronetta angustirostris*), Ànnera capblanca (*Oxyura leucocephala*), Fotja banyuda (*Fulica cristata*).
- Pla de conservació de la flora vascular del Puig Major. Afecta a 15 espècies catalogades (més altres 15 en perill) al Puig Major
- Pla de maneig del Teix (*Taxus baccata*).
- Pla de maneig del Voltor negre (*Aegypius monachus*).
- Pla de reintroducció de l'Àguila cuabarrada o de Bonelli (*Hieraetus fasciatus*)⁵⁵.
- Pla de recuperació d'*Euphorbia margalidiana*.

⁵¹ Resolució del Conseller de Medi Ambient de 30 de juliol de 2007, pel qual s'aproven els plans de recuperació dels *Limonium* (*Limonium* sps) de Calvià, del ferreret, de conservació de l'àguila peixatera i de maneig de la gavina roja i el corb marí a les Illes Balears.

⁵² Decret 65/2004, de 2 de juliol, pel qual s'aprova el Pla de Recuperació del virot petit (*Puffinus mauretanicus*), a les Illes Balears.

⁵³ Resolució del Conseller de Medi Ambient, de 5 de maig de 2008, per la qual s'aproven els Plans de recuperació de *Limonium barcelo*, *Milvus milvus* i d'*Apium bermejoi* i de conservació de *Miniopterus schreibersii*.

⁵⁴ Resolució del conseller de Medi Ambient de 26 de novembre de 2008, per la qual s'aproven els plans de recuperació de *Vicia bifoliolata*, de les aus aquàtiques catalogades en Perill d'Extinció de les Illes Balears (Pla Homeyer); el pla de conservació de la flora vascular del Puig Major i los plans de maneig del Teix *Taxus baccata* i del Voltor negre *Aegypius monachus*.

⁵⁵ Resolució del conseller de Medi Ambient, de 14 de juliol de 2009 per la qual s'aproven el pla de reintroducció de l'Àguila de Bonelli *Hieraetus fasciatus*, el pla de recuperació d'*Euphorbia margalidiana* i els plans de conservació de la Tortuga mora *Testudo graeca* i de la miloca *Neophron percnopterus*

- Pla de conservació de la Tortuga mora (*Testudo graeca*).
- Pla de conservació de la miloca (*Neophron percnopterus*)
- Pla de conservació d'*Orchis palustris* en Mallorca⁵⁶.
- Pla de Recuperació de la ratapinyada de peus grans *Myotis capaccinii* i de conservació de quiròpters cavernícoles de les Illes Balears (2012)
- Pla de conservació *Femeniasia balearica*
- Pla de recuperació del pinastre *Pinus pinaster* de Menorca

Són 22 plans vigents, repartits entre plans de recuperació, plans de conservació, plans de maneig i un pla de reintroducció, que donen cobertura a 50 espècies de flora i fauna catalogades mitjançant el Catàleg Balear d'Espècies Amenaçades.

L'elaboració de plans ha estat un aspecte molt desenvolupat des de l'any 2009. El nombre d'espècies amb pla de conservació aprovat ha passat de 11 a 50. Alguns d'aquests plans s'han realitzat per a espècies concretes, però la majoria ha agrupat conjunts d'espècies concentrades a localitzacions determinades (Prat de Magalluf, Puig Major) o amb característiques d'hàbitat similars (Pla Homeyer: Bitó (*Botaurus stellaris*), Toret (*Ardeola ralloides*), Rosseta (*Marmaronetta angustirostris*), Ànnera capblanca (*Oxyura leucocephala*), Fotja banyuda (*Fulica cristata*)). A més es prolonguen alguns dels plans ja existents, com el del Ferreret (*Alytes muletensis*). Cal remarcar també l'aprovació del Pla de Reintroducció de l'àguila de Bonelli (*Hierateus fasciatus*).

Plans	2007	2009	2011	2019
Flora	5	26		26
Mamífers	0	1		9
Aus	4	12		13
Rèptils	0	1		1
Amfibis	1	1		1
Total	10	41	ídem	50

Taula 29. Grups taxonòmics i nombre d'espècies als quals s'han aplicats plans.

Font: Conselleria de Medi Ambient.

Nomes es comptabilitzen les espècies catalogades amb pla de conservació, pla de recuperació o pla de reintroducció aprovats oficialment.

Els Plans de Gestió Natura 2000 aprovats (desenvolupats en el capítol 5), inclouen mesures per garantir la conservació dels hàbitats i les espècies d'interès comunitari en un bon estat de conservació, o per restablir-lo en el cas que no estiguin en bon estat. Es tracta d'un altre planificació que afecta directament a les espècies protegides, especialment les que ho fan a partir de la Directiva Hàbitats (Directiva 92/43/CEE).

4.2. PROTECCIÓ DELS HÀBITATS

Igual que en l'apartat 6.4.1., aquest contingut queda desenvolupat al capítol 5, precedent, de protecció dels espais naturals. La declaració d'espais protegits i d'espais de la Xarxa Natura 2000 és l'eina fonamental de protecció d'hàbitats per a la conservació de les espècies. El fet d'albergar fauna o flora endèmica o d'interès és un factor fonamental per a la declaració d'aquests espais.

⁵⁶ Resolució del conseller de Medi Ambient, de 22 d'agost de 2009, d'aprovació del Pla de Conservació de *Orchis palustris* a Mallorca.

4.3. PROTECCIÓ DE LES ESPÈCIES SILVESTRES

En aquest apartat es presenten, en primer lloc, les espècies protegides i les eines legals de protecció. A continuació es repassen les accions de gestió més destacades i la situació de les espècies més populars. Així mateix, s'esmenten les entitats col·laboradores.

4.3.1. FAUNA PROTEGIDA

Aquestes són les espècies de fauna considerades amenaçades i protegides en a les Illes Balears (2019) ordenades per grups taxonòmics i ordre alfabètic del nom científic. S'inclouen tant les terrestres com les marines. S'afegeix el nom comú, el document legal que les protegeix, la distribució a les illes, la categoria de protecció i si té pla aprovat. La normativa d'aplicació és:

- Directiva 92/43/CEE, de 21 de maig, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i la flora silvestres
- Resolució del conseller de Medi Ambient, de 5 de maig de 2008, d'inclusió de diverses espècies en el Catàleg Balear d'Espècies Amenaçades i d'Especial Protecció (BOIB 66, 15/05/2008)
- Reial Decret 139/2011, de 4 de febrer, per al desenvolupament del Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial i del Catàleg Espanyol d'espècies amenaçades.
- Ordre AAA/75/2012, de 12 de gener, per la qual se inclouen distintes espècies en el Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial per a la seva adaptació a l'Annex II del Protocol sobre zones especialment protegides i la diversitat biològica en el Mediterrani.
- Resolució del conseller de Medi Ambient, de 22 de juliol de 2013, d'inclusió i canvi de categoria de diverses espècies en el Catàleg Balear d'Espècies Amenaçades i d'Especial Protecció (BOIB 124, 07/09/2013)
- Ordre TEC/596/2019, de 8 d'abril, per la qual se modifica l'annex del Reial Decret 139/2011, de 4 de febrer, per al desenvolupament del Llistat d'Espècies Silvestres en Règim de Protecció Especial i del Catàleg Espanyol d'Espècies Amenaçades.

INVERTEBRATS					
Nom científic	Nom popular	Illes amb presència	Norma	Categoria	Pla aprovat
Esgones					
<i>Aplysina sp.</i>	Esponja d'or	Totes	Ordre AAA/75/2012 Berna A2, Barcelona A2	Protecció Especial	
<i>Petrobiona massiliana</i>		Totes	Ordre AAA/75/2012 Berna A2, Barcelona A2	Protecció Especial	
<i>Tethya sp.</i>	Taronja de mar	Totes	Ordre AAA/75/2012 Barcelona A2	Protecció Especial	
Cnidaris					
<i>Leiopathes glaberrima</i>			Ordre TEC/596/2019	Protecció Especial	
<i>Callogorgia verticillata</i>			Ordre TEC/596/2019	Protecció Especial	
<i>Cladocora caespitosa</i>			Ordre TEC/596/2019	Protecció Especial	
<i>Lophelia pertusa</i>			Ordre TEC/596/2019	Protecció Especial	
<i>Madrepora oculata</i>			Ordre TEC/596/2019	Protecció Especial	
Molluscs					
<i>Erosaria spurca</i>		Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Lithophaga lithophaga</i>	Dàtil de mar	Totes	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A4, Barcelona A2	Protecció Especial	
<i>Luria lurida</i>		Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Mitra zonata</i>		Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Nucella lapillus</i>		Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Pholas dactylus</i>		Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Pinna nobilis</i>	Nacra	Totes	Ordre TEC/596/2019 Hàbitats A4	En perill d'extinció (situació crítica)	
<i>Pinna rudis</i>	Nacra	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Ranella olearium</i>		Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Tonna galea</i>		Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Zonaria pyrum</i>		Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Charonia lampas lampas</i>	Corn	Totes	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	

			Barcelona A2		
<i>Dendropoma petraeum</i>			Llistat RD 139/2011 Barcelona A2	Vulnerable	
<i>Pinna nobilis</i>	Nacra	Totes	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	
<i>Allognathus graellsianus</i>		Ma	Resolució CMA 14/04/2008	Interès especial	
<i>Xerocrassa caroli</i>		Ei, Fo	Resolució CMA 14/04/2008	Interès especial	
<i>Xerocrassa claudinae</i>	Caragol de na Claudina	Ma	Resolució CMA 14/04/2008	Interès especial	
<i>Xerocrassa ebusitana</i>		Ei, Fo	Resolució CMA 14/04/2008	Interès especial	
Equinoderms					
<i>Asterina pancerii</i>	Estrella de capità petita	Ma, Ei, Fo	Llistat RD 139/2011 Barcelona A2	Protecció Especial	
<i>Centrostephanus longispinus</i>	Eriçó de pues llargues		Llistat RD 139/2011 Barcelona A2	Protecció Especial	
<i>Ophidiaster ophidianus</i>			Llistat RD 139/2011 Barcelona A2	Protecció Especial	
Insectes					
<i>Akis bremeri</i>		Fo	Resolució CMA 22/07/2013 (BOIB 124, 07/09/2013)	Vulnerable	
<i>Cerambyx cerdo</i>	Banyarriquer	Ma	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2	Protecció Especial	

PEIXOS					
Nom científic	Nom popular	Illes de presència	Norma	Categoria	Pla aprovat
<i>Alopiidae</i>	Cinturons	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Carcharias taurus</i>	Solraig clapejat	Totes	Ordre AAA/75/2012	Protecció Especial	
<i>Carcharodon carcharias</i>	Tauró blanc	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Cetorhinus maximus</i>	Tauró pelegri	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Dipturus batis</i>	Clavell	Totes	Ordre AAA/75/2012	Protecció Especial	
<i>Gasterosteus gymnuris</i>	Espinós	Ma	Resolució CMA 22/07/2013 (BOIB 124, 07/09/2013)	Vulnerable	

<i>Gymnura altavela</i>	Mantellina	Totes	Ordre AAA/75/2012	Protecció Especial	
<i>Hippocampus guttulatus</i>	Cavallet de mar	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Hippocampus hippocampus</i>	Cavallet de mar	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Isurus oxyrinchus</i>	Salroig	Totes	Ordre AAA/1771/2015	Protecció Especial	
<i>Lamna nasus</i>	Marraix	Totes	Ordre AAA/1771/2015	Protecció Especial	
<i>Leucoraja circularis</i>	Rajada d'anells	Totes	Ordre AAA/1771/2015	Protecció Especial	
<i>Mobula mobular</i>	Manta	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Odontaspis ferox</i>	Solraig	Totes	Ordre AAA/75/2012	Protecció Especial	
<i>Oxynotus centrina</i>	Porc marí	Totes	Ordre AAA/75/2012	Protecció Especial	
<i>Pristis pectinata</i>	Peix serra	Totes	Ordre AAA/75/2012	Protecció Especial	
<i>Pristis pristis</i>	Peix serra	Totes	Ordre AAA/75/2012 Cites A1	Protecció Especial	
<i>Rhinobatos cemiculus</i>	Guitarro	Totes	Ordre AAA/1771/2015	Protecció Especial	
<i>Rhinobatos rhinobatos</i>	Guitarra	Totes	Ordre AAA/1771/2015	Protecció Especial	
<i>Rostroraja alba</i>	Rajada blanca, Càvec	Totes	Ordre AAA/75/2012 Berna A3, Barcelona A3	Protecció Especial	
<i>Sphyrnidae</i>	Peix martell	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Squatina aculeata</i>	Angelot	Totes	Ordre AAA/75/2012	Protecció Especial	
<i>Squatina oculata</i>	Escat veixigal	Totes	Ordre AAA/75/2012	Protecció Especial	
<i>Squatina squatina</i>	Escat	Totes	Ordre AAA/75/2012 Berna A3, Barcelona A2	Protecció Especial	

AMFIBIS					
Nom científic	Nom popular	Illes de presència	Norma	Categoria	Pla aprovat
<i>Alytes muletensis</i>	Ferreret	Ma	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2, A4, Berna A3	En Perill d'Extinció	X
<i>Bufo balearicus</i> (pob.Eivissenca)	Calàpet	Ma, Me, Ei	Resolució CMA 22/07/2013 (BOIB 124, 07/09/2013) Hàbitats A4, Berna A2	En perill d'extinció	

Bufo balearicus	Calàpet	Ma, Me, Ei	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A4, Berna A2	Protecció especial	
Hyla meridionalis	Granot arborí	Me	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A4, Berna A2	Protecció especial	

RÈPTILS					
Nom científic	Nom popular	Illes de presència	Norma	Categoria	Pla aprovat
<i>Caretta caretta</i>	Tortuga marina	Totes	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2, A4, Berna A2	Vulnerable	
<i>Dermochelys coriacea</i>	Tortuga llaüt	divagant	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A4, Berna A2	Protecció Especial	
<i>Emys orbicularis</i>	Tortuga d'aigua	Ma, Me	Llistat RD 139/2011, Decret 75/2005 Hàbitats A2, A4, Berna A2	Protecció Especial i D'especial protecció	
<i>Hemidactylus turcicus</i>	Dragonet	totes	Llistat RD 139/2011 Berna A3	Protecció Especial	
<i>Hemorrhois hippocrepis</i>	Serp de ferradura	Ma, Ei	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A4, Berna A2	Protecció Especial	
<i>Lacerta perspicillata</i>	Sargantana mora	Me	Decret 75/2005	D'especial protecció	
<i>Macroprotodon mauritanicus</i>	Serp de garriga	Ma, Me	Llistat RD 139/2011 Berna A3	Protecció Especial	
<i>Podarcis lilfordi</i>	Sargantana balear	Ma, Me	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2, A4, Berna A2	Protecció Especial	
<i>Podarcis pityusensis</i>	Sargantana pitiüsa	Ei, Fo	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2, A4	Protecció Especial	
<i>Podarcis sicula</i>	Sargantana italiana	Me	Llistat RD 139/2011, Decret 75/2005 Hàbitats A2, A4, Berna A2	Protecció Especial i D'especial protecció	
<i>Psammmodromus algirus</i>	Sargantana cuallarga	Ma	Llistat RD 139/2011 Berna A3	Protecció Especial	

<i>Rhinechis scalaris</i>	Serp blanca	Ma, Me	Llistat RD 139/2011 Berna A3	Protecció Especial	
<i>Tarentola mauritanica</i>	Dragó	totes	Llistat RD 139/2011 Berna A3	Protecció Especial	
<i>Testudo graeca</i>	Tortuga mora	Ma	Llistat RD 139/2011 i Decret 75/2005 Hàbitats A2, A4, Berna A2	Vulnerable	X
<i>Testudo hermanni</i>	Tortuga mediterrània	Ma, Me	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2, A4, Berna A2	Protecció Especial	

OCELLS

Nom científic	Nom popular	Illes de presència	Norma	Categoria	Pla aprovat
<i>Accipiter nisus</i>	Esparver	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	Boscarla grossa	Ma, Me	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Acrocephalus melanopogon</i>	Boscarla mostatxuda	Ma, Me	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	Boscarla de canyar	Ma, Me, Ei	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Actitis hypoleucos</i>	Xivitona	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Aegithalos caudatus</i>	Senyoreta	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Aegypius monachus</i>	Voltor	Ma	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	X
<i>Alca torda</i>	Pingdai	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Alcedo atthis</i>	Arner	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Anthus campestris</i>	Titina d'estiu	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Anthus cervinus</i>	Titina gola-groga	Ma, Me	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Anthus pratensis</i>	Titina sorda	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Anthus spinoletta</i>	Titina de muntanya	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Anthus trivialis</i>	Titina d'arbre	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Apus apus</i>	Falcia	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Apus melba</i> / <i>Tachymarptis melba</i>	Falcia reial	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	

<i>Apus pallidus</i>	Falcia pàl·lida	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Aquila chrysaetos</i>	Àguila reial	+ MA	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Aquila fasciata</i>	Àguila de Bonelli	Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	En perill d'extinció	X
			Aus (A1)		
<i>Ardea cinerea</i>	Agró blau	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Ardea purpurea</i>	Agró roig	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Ardeola ralloides</i>	Toret	Ma	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	X
<i>Arenaria interpres</i>	Girapedres	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Asio flammeus</i>	Mussol emigrant	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Asio otus</i>	Mussol banyut	Ma, Ei, Fo	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Athene noctua</i>	Miula	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Aythya nyroca</i>	Parda	divagant	Llistat RD 139/2011	En Perill d'Extinció	
<i>Botaurus stellaris</i>	Bitó	Ma	Llistat RD 139/2011	En Perill d'Extinció	X
			Aus A1		
<i>Bubulcus ibis</i>	Esplugabous	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Burhinus oedicnemus</i>	Sebellí	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Buteo buteo</i>	Aligot	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Calandrella brachydactyla</i>	Terrola	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Calidris alba</i>	Corriol tresdits	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Calidris alpina</i>	Corriol variant	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Calidris canutus</i>	Corriol gros	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Calidris ferruginea</i>	Corriol becllarg	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Calidris maritima</i>	Corriol fosc	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Calidris minuta</i>	Corriol menut	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Calidris temminckii</i>	Corriol de Temmink	migrant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Calonectris diomedea</i>	Viroto gros	Totes	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	
<i>Caprimulgus europaeus</i>	Enganapastors	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Caprimulgus ruficollis</i>	Siboc	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Carduelis spinus / Spinus spinus</i>	Lluonet		Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	

<i>Cettia cetti</i>	Rossinyol bord	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Charadrius alexandrinus</i>	Picaplatges camanera	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Charadrius dubius</i>	Picaplatges petit	Ma, Me	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Charadrius hiaticula</i>	Picaplatges gros	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Charadrius morinellus</i>	Fuell de collar		Llistat RD 139/2011	Vulnerable	
<i>Chlidonias hybrida</i>	Fumarell carablanc	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Chlidonias leucopterus</i>	Fumarell alablanc	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Chlidonias niger</i>	Fumarell	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Ciconia ciconia</i>	Cigonya	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Circaetus gallicus</i>	Aguila marcenca	migrant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Circus aeruginosus</i>	Arpella cendrosa	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Circus cyaneus</i>	Arpella pàl·lida	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Circus pygargus</i>	Arpella cendrosa	Ma	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	
<i>Cisticola juncidis</i>	Butxaqueta	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Clamator glandarius</i>	Cucui reial	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Durbec	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Coracias garrulus</i>	Gaig blau	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Corvus corax (Pobl.Eivissa i Formentera)</i>	Corb	Ei	Resolució CMA 22/07/2013 (BOIB 124, 07/09/2013)	D'Especial Protecció	
<i>Crex crex</i>	Guàtlera maresa	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Cuculus canorus</i>	Cucui	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Delichon urbica</i>	Cabot	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Egretta alba / Ardea alba</i>	Agró blanc gros	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Egretta garzetta</i>	Agró blanc	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Emberiza cia</i>	Hortolà cellard	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Emberiza cirius</i>	Sól·lera boscana	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Emberiza hortulana</i>	Hortolà	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Emberiza schoeniclus witherbyi</i>	Hortolà de canyet	Ma	Llistat RD 139/2011 i Resolució CMA 14/04/2008	En Perill d'Extinció, Vulnerable	
			Berna A2		

<i>Erithacus rubecula</i>	Rupit	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Falco columbarius</i>	Esmerla	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Falco eleonora</i>	Falcó marí	Ma, Ei	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Falco peregrinus</i>	Falcó	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Falco subbuteo</i>	Falconet	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Falco tinnunculus</i>	Xoriguer	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Falco vespertinus</i>	Xoriguer cama-roig	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Ficedula hypoleuca</i>	Papamosques negre	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Fratercula arctica</i>	Cadafet	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Fringilla coelebs</i>	Pinsà mè		Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Fringilla montifringilla</i>	Pinsà mè	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Fulica cristata</i>	Fotja banyuda	Ma	Llistat RD 139/2011	En Perill d'Extinció	X
			Aus A1, Berna A2		
<i>Galerida theklae</i>	Cucullada	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Gavia arctica</i>	Calàbria agulla	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Gavia immer</i>	Calàbria grossa	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Gavia stellata</i>	Calàbria petita	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Gelochelidon nilotica</i>	Llambritja de bec negre	migrant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Glareola pratincola</i>	Guàtlereta de mar	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Grus grus</i>	Grua	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Gyps fulvus</i>	Voltor lleonat	divagant a Mallorca	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Haematopus ostralegus</i>	Garsa de mar	migrant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Hieraaetus pennata</i>	Àguila calçada	Ma, Me	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Himantopus himantopus</i>	Avisador	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Hippolais icterina</i>	Busqueta icterina	migrant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Hippolais pallida</i>	Busqueta pàl·lida	migrant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Hippolais poliglota</i>	Busqueta	migrant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Hirundo daurica</i> / <i>Cecropis daurica</i>	Oronella coa-rogenca	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Hirundo rustica</i>	Oronella	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	

<i>Hydrobates pelagicus</i>	Noneta	totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Ixobrychus minutus</i>	Suí	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Jynx torquilla</i>	Formiguer	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Lanius senator</i>	Capserigany	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Larus audouinii</i> / <i>Ichthyaetus audouinii</i>	Gavina roja	Totes	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	X
<i>Larus genei</i> / <i>Chroicocephalus genei</i>	Gavina de bec prim	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Larus melanocephalus</i> / <i>Ichthyaetus melanocephalus</i>	Gavina capnegra	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Larus minutus</i> / <i>Hydrocoloeus minutus</i>	Gavinó	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Limosa lapponica</i>	Cegall de mosson coabarrat	migrant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Limosa limosa</i>	Cegall de mosson	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Locustella luscinioides</i>	Boscarler	migrant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Loxia curvirostra</i>	Trencapinyons	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Luscinia megarhynchos</i>	Rossinyol	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Luscinia svecica</i>	Blaveta	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Marmaronetta angustirostris</i>	Rosseta	Ma, Ei	Llistat RD 139/2011	En Perill d'Extinció (situació crítica)	X
			Aus A1, Berna A2		
<i>Merops apiaster</i>	Abellarol	Totes	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	Vulnerable	
<i>Milvus migrans</i>	Milà negre	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Milvus milvus</i>	Milà reial	Ma, Me	Llistat RD 139/2011	En Perill d'Extinció	X
			Aus A1		
<i>Monticola saxatilis</i>	Mèrlera vermella	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Monticola solitarius</i>	Pàssera	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Montifringilla nivalis</i>	Gorrió d'ala blanca	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Morus bassanus</i>	Mascarell	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	

<i>Motacilla alba</i>	Xàtxero	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Motacilla cinerea</i>	Xàtxero cendrós	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Motacilla flava</i>	Xàtxero groc	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Muscicapa striata</i> / <i>Muscicapa tyrrhenica</i> <i>baleàrica</i>	Papamosques	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Neophron percnopterus</i>	Miloca	Ma, Me	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	X
<i>Numenius arquata</i>	Curlera	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Numenius phaeopus</i>	Curlera cantaire	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Nycticorax nycticorax</i>	Orval	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Oenanthe hispanica</i>	Coabanca rossa	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Oenanthe oenanthe</i>	Coablanca	Ma, Ei	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Oriolus oriolus</i>	Oriol	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Otus scops</i>	Mussol	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Oxyura leucocephala</i>	Ànnera capblanca	Ma	Llistat RD 139/2011	En Perill d'Extinció	X
			Aus A1, Berna A2		
<i>Pandion haliaetus</i>	Àguila peixatera	Ma, Me	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	X
<i>Parus caeruleus</i> / <i>Cyanistes</i> <i>caeruleus balearicus</i>	Ferrerico blau	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Parus major</i>	Ferrerico	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Pernis apivorus</i>	Aligot vesper	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Petronia petronia</i>	Gorrió roquer	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	Corb marí	Totes	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	X
<i>Phalaropus lobatus</i>	Escurafascons	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Philomachus pugnax</i> / <i>Calidris pugnax</i>	Batallaire	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Phoenicopus ruber</i>	Flamenc	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Coa-roja	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	
<i>Phoenicurus ochruros</i>	Coa-roja de barraca	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Phylloscopus bonelli</i>	Ull de bou pàlid		Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Phylloscopus collybita</i>	Ull de bou	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	

<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	Ull de bou siulador	migrant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Phylloscopus trochilus</i>	Ull de bou de passa	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Platalea leucorodia</i>	Becplaner	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Plectrophenax nivalis</i>	Hortolà blanc	divagant a Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Plegadis falcinellus</i>	Ibis negre	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Pluvialis apricaria</i>	Fuell	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Pluvialis squatarola</i>	Fuell gris	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Podiceps cristatus</i>	Soterí gros	Ma i migrant arreu	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Podiceps nigricollis</i>	Cabussonera	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Porphyrio porphyrio</i>	Gall faver	Ma, Me	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Porzana parva</i> / <i>Zapornia parva</i>	Rascletó	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Porzana porzana</i>	Rascletó	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Porzana pusilla</i>	Rasclet menut	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Prunella collaris</i>	Xalambrí	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Prunella modularis</i>	Xalambrí de muntanya	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Ptyonoprogne rupestris</i>	Cabot de roca	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Puffinus mauretanicus</i>	Virots petit	totes	Llistat RD 139/2011	En Perill d'Extinció	X
			Aus A1		
<i>Pyrrhocorax pyrrhocorax</i>	Gralla de bec vermell	hivern a Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Rallus aquaticus</i>	Rascló	Ma, Me	Decret 75/2005	D'especial protecció	
<i>Recurvirostra avosetta</i>	Bec d'alena	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Regulus ignicapillus</i>	Reietó cellablanc	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Regulus regulus</i>	Reietó d'hivern	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Remiz pendulinus</i>	Teixidor	hivern a Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Riparia riparia</i>	Cabot de vorera	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Rissa tridactyla</i>	Gavina tresdits	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Saxicola rubetra</i>	Vitrac barba-roig	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Saxicola torquata</i> / <i>Saxicola rubicola</i>	Vitrac	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	

<i>Stercorarius parasiticus</i>	Paràsit coapunxegut	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Stercorarius pomarinus</i>	Paràsit coaample	divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Stercorarius skua</i>	Paràsit gros	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Sterna albifrons</i> / <i>Sternula albifrons</i>	Llambritja menuda	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Sterna caspia</i> / <i>Hydroprogne caspia</i>	Llambritja de bec vermell	migrant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Sterna hirundo</i>	Llambritja	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Sterna sandvicensis</i> / <i>Thalasseus sandvicensis</i>	Llambritja de bec llarg	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Sylvia atricapilla</i>	Busqueret de capell	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Sylvia borin</i>	Busqueret gros	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Sylvia cantillans</i> / <i>Curruca iberiae</i> , <i>Curruca subalpina</i> , <i>Curruca subalpina</i>	Busqueret de garriga	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Sylvia communis</i> / <i>Curruca communis</i>			Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Sylvia conspicillata</i> / <i>Curruca conspicillata</i>	Busqueret trencamates		Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Sylvia curruca</i> / <i>Curruca curruca</i>	Busqueret xerraire	migrant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Sylvia melanocephala</i> / <i>Curruca melanocephala</i>	Busqueret capnegre	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Sylvia balearica</i> / <i>Curruca balearica</i>	Busqueret coallarg	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Sylvia undata</i> / <i>Curruca undata</i>	Busqueret roig	Me	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	Setmesó	Ma, Me	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Tadorna ferruginea</i>	Ànnera canyella	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Tadorna tadorna</i>	Ànnera blanca	Ma, Ei	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Tringa erythropus</i>	Cama roja pintada	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Tringa glareola</i>	Valona	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	

<i>Tringa nebularia</i>	Cama verda	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Tringa ochropus</i>	Becassineta	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Tringa stagnatilis</i>	Cama verda menuda	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Tringa totanus</i>	Cama-roja	Ma, Me	Decret 75/2005 i Llistat RD 139/2011 Cat. Bal.	D'especial protecció i Protecció Especial	
<i>Troglodytes troglodytes</i>	Passaforadí	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Turdus torquatus</i>	Tord flassader	totes (no cria)	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Tyto alba</i>	Òliba	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Upupa epops</i>	Puput	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Uria aalge</i>	Pigdai becfi	Divagant	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Vanellus vanellus</i>	Juia de prat	totes (no cria)	Decret 75/2005	D'especial protecció	

MAMÍFERS

Nom científic	Nom popular	Illes de presència	Norma	Categoria	Pla aprovat
<i>Atelerix algerus</i>	Eriçó	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Balaenoptera physalus</i>	Rorqual comú	Totes	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	
<i>Barbastella barbastellus</i>	Ratapinyada de bosc	Ma, Fo, Dr	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Delphinus delphis</i>	Dofí comú	Totes	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	
<i>Eptesicus serotinus</i>	Ratapinyada		Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Globicephala melas</i>	Cap d'olla	Totes	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	
<i>Grampus griseus</i>	Cap d'Olla Gris	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Hypsugo savii</i>	Ratapinyada muntanyenca	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Miniopterus schreibersii</i>	Ratapinyada de cova	Ma, Me, Ca	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	X
<i>Monachus monachus</i>	Vell marí	+ a totes Extent a totes	Llistat RD 139/2011 Hàbitats (A2, A4), Berna (A2), Barc. (A2)	En Perill d'Extinció	
<i>Myotis capaccini</i>	Ratapinyada de peus grans	Ma, Me	Llistat RD 139/2011	En Perill d'Extinció	X

<i>Myotis daubentonii</i>	Ratapinyada d'aigua	Me	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	X
<i>Myotis emarginatus</i>	Ratapinyada d'orelles denta	Me	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	X
<i>Myotis escalerae</i>	Ratapinyada d'Escalera	Ma, Me, Ei	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	X
<i>Myotis myotis</i>	Ratapinyada gran	Ma, Me	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	X
<i>Nyctalus leisleri</i>	Nòctul petit	Ma, Me, Ei	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Physeter macrocephalus</i>	Catxalot	Totes	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	
<i>Pipistrellus kuhlii</i>	R. de vores clares	Ma, Me, Ei, Fo	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Pipistrellus nathusii</i>	Ratapinyada falsa	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Ratapinyada pipistrel·la	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	Ratapinyada soprano	Ma, Me	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Plecotus austriacus</i>	Ratapinyada orelluda meridi	Totes	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	R. de ferradura grossa	Ma, Me, Fo	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	X
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	Ratapinyada de ferradura petit	Ma, Me, Ei, Fo	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	X
<i>Stenella coeruleoalba</i>	Dofí llistat	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Tadarida teniotis</i>	Ratapinyada cuallarga europea	Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Tursiops truncatus</i>	Dofí mular	Totes	Llistat RD 139/2011	Vulnerable	
<i>Ziphius cavirostris</i>	Balena amb bec de Cuvier	Totes	Ordre TEC/596/2019	En perill d'extinció	

Taula 30. Espècies de fauna protegida.

A les Illes Balears hi ha 302 espècies de fauna protegides al 2019 (207 a l'any 2007 i 291 al 2014).

	Espècies protegides	Comentaris
Mamífers	28	Eriçó, vell marí, cetacis i ratapinyades.
Aus	204	Totes llevat de les que es poden caçar.
Rèptils	15	Sargantanes, dragons, tortugues, serps.
Amfibis	3	Ferreret, calàpet, granot arborí.
Peixos	22	Quasi tots els esquals, cavallet de mar
Invertebrats	30	Nacra, corn, eriçó de pues llargues, banyarriquer

Taula 31. Espècies protegides.
Font: Dades de la Conselleria de Medi Ambient.

El Catàleg Balear, fou creat amb el Decret 75/2005, més alguna correcció i ampliació que afecta a 85 espècies. El Catàleg Espanyol, al Reial Decret 139/2011, afecta a 319 espècies de les Illes Balears. Però, tot i que tot just es solapen, hi ha 8 espècies de fauna coincidents, que són les següents:

ESPÈCIE	CATÀLEG ESPANYOL 2011 Categories	CATÀLEG BALEAR 2005 i ampliacions Categories
<i>Podarcis siculus</i> (Sargantana italiana)	Llistat (a Menorca)	Especial Protecció
<i>Emys orbicularis</i> (Tortuga d'aigua)	Llistat	Especial Protecció
<i>Tringa totanus</i> (Cama-roja)	Llistat	Especial Protecció
<i>Hieratus fasciatus</i> / <i>Aquila fasciata</i> (Àguila coabarrada)	Vulnerables	Extingida
<i>Emberiza schoeniclus</i> <i>whiterby/lusitànica</i> (Hortolà de canyet)	En Perill d'Extinció	Vulnerables
<i>Testudo graeca</i> (Tortuga mora)	Vulnerables	Vulnerables
<i>Bufo balearicus</i> (calàpet)	Llistat	A Eivissa, en Perill d'Extinció
<i>Merops apiaster</i> (abellerol)	Llistat	Vulnerable

Taula 32. Espècies coincidents.
Font: Conselleria de Medi Ambient i Territori.

4.3.2. GESTIÓ I CONTROL DE LA FAUNA AMENACADA

En l'àmbit de les Illes Balears, s'actua sobre totes les espècies amb Pla, però també sobre altres que no tenen un pla definit. A continuació es fa un breu resum de les actuacions i de la situació de les espècies més rellevants.

El ferreret (*Alytes muletensis*) és una espècie endèmica de Mallorca i una relíquia de la fauna prèvia a l'arribada dels humans a les illes (un fòssil vivent). Habita en les enclotxes de torrents càrstics i fonts de la Serra de Tramuntana on no hi poden arribar generalment els seus predadors *Natrix maura* i *Rana perezi*.

La major amenaça sobre la població de ferrerets és la de les espècies introduïdes, especialment la serp d'aigua (*N. maura*) i del granot verd (*R. perezi*). Així mateix, és vulnerable al fong que afecta a la pell dels exemplars. La malaltia s'anomena quitridiomicosi i està causada pel fong d'origen sud-africà *Batrachochytrium dendrobatidis*. Aquest fong s'alimenta de la queratina dels exemplars adults i pot provocar la seva mort. Ha afectat a nombroses poblacions d'amfibis arreu del món. Aquí s'ha detectat a dues poblacions de ferreret a la Serra de Tramuntana. Aplicant mesures estrictes d'aïllament s'ha aconseguit que aquesta malaltia no es dispersi. Com a mesura preventiva, per a evitar que la malaltia s'estengués, des del novembre del 2005 es procedeix a la desinfecció del material que s'utilitza en totes les localitats on es pot trobar aquest animal i des de mitjans 2006 també s'apliquen mesures de quarantena en els punts afectats.

D'altres amenaces més recents que tenen a veure amb l'acció de l'home són la reducció de l'àrea d'ocupació de l'espècie, la introducció d'espècies d'interès esportiu en embassaments de conques habitades pel ferreret, la contaminació de les fonts de la Serra per les empreses envasadores d'aigua mineral, el vessaments de sediments produïts en obres i el col·leccionisme afeccionat o científic. El fet que actualment existeixin unes poques poblacions i un número reduït d'individus és un factor de vulnerabilitat en si.

Actualment la tendència de població del ferreret és a l'alça. La UICN va passar aquest amfibi de la seva categoria "en perill crític" a "vulnerable" (2004).

En la protecció d'aquesta espècie s'hi han involucrat al llarg dels anys nombroses institucions de les illes (Laboratori de Genètica de la UIB, Marineland-Mallorca), estatals o d'altres CCAA (Zoo de Barcelona, ICONA, Ministeri de Medi Ambient, Societat Espanyola d'Herpetologia) i internacionals (Museu d'Stuttgart, Zoo de Jersey, Projecte Life de la UE 1994-1997, algunes universitats britàniques).

Les primeres estimes poblacionals, a través de censos de larves i cabots, eren d'entre 1000 i 1500 parelles (1982-1983) i d'un 2000 (1997), encara que probablement es tracti de sobreestimacions.

El primer pla de recuperació (1984) va incloure 4 línies bàsiques d'actuació: investigació, accions de conservació in situ o ex situ, mesures complementàries d'investigació i divulgació de la conservació. Aquestes línies es van ampliar i revisar amb el nou Pla de principis dels anys 90. Entre 2002 i 2005 s'estava preparant el nou Pla de Recuperació. La quitridiomicosi es va incloure en les noves versions.

Altres accions realitzades al llarg dels darrers anys:

- Dispersió de la població a altres llocs de la Serra susceptibles d'albergar l'espècie.
- Censos anuals.
- Recerca de més poblacions originals.
- Manteniment de centres de cria i increment. S'ha anat alerta amb la possibilitat d'introduir la quitridiomicosi.
- Millora de l'hàbitat.
- Eliminació de predadors.

Any	Larves ferreret
1991	14.915
1992	12.822
1993	13.792
1994	9.049
1995	10.623
1996	16.967

1997	19.449
1998	23.220
1999	20.064
2000	17.605
2001	18.830
2002	21.560
2003	23.065
2004	30.052
2005	22.797
2006	24.365
2007	30.937
2008	37.991
2009	39.311
2010	31.004
2011	27.700
2012	22.548
2013	33.623
2014	27.985
2015	22.487
2016	21.910
2017	23.573
2018	29.672
2019	29.314

Taula 33. Evolució de la població del ferreret (larves).
Font: Conselleria de Medi Ambient.

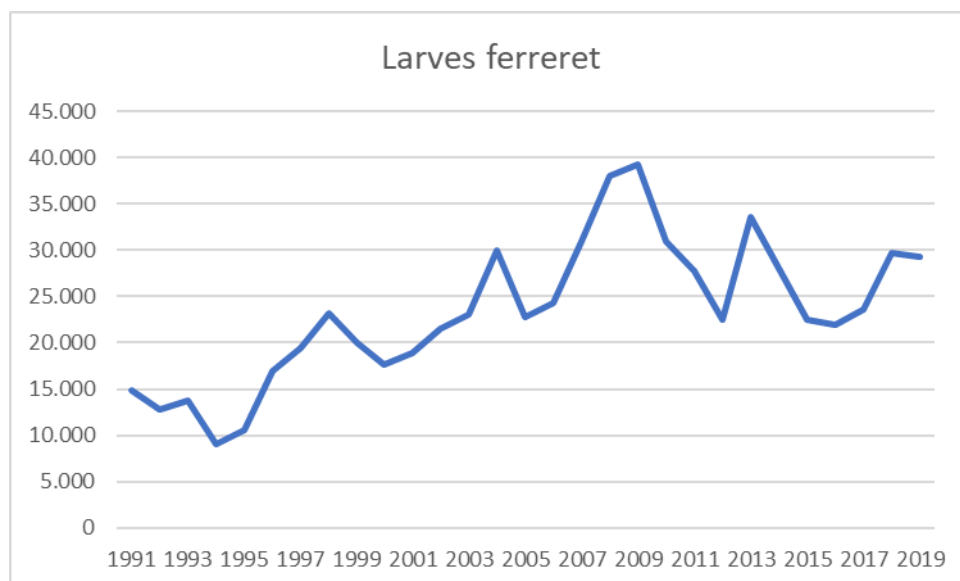

Figura 4. Evolució de la població del ferreret.
Font: Conselleria de Medi Ambient.

Malgrat l'èxit de programa de cria en captivitat i reintroducció, es considera que la situació actual del ferreret és de moment insuficient per a garantir la seva continuïtat sense requeriment d'actuacions específiques sobre la seva població o hàbitat.

El segon pla de recuperació (2007-2012) té l'objectiu de mantenir l'evolució positiva de l'espècie incrementant població, distribució i els coneixements de la biologia de conservació. Les principals línies d'actuació són:

- Conservar poblacions i hàbitats. Assegurar la continuïtat de totes les poblacions, tant naturals com introduïdes.
- Retirada del predador *Natrix maura* (serp d'aigua).
- Crear nous punts de reproducció tant a la Serra de Tramuntana com, potser, a les Serres de Llevant o Menorca. S'ha fet ja al Parc Natural de la Península de Llevant.
- Muntar un centre de cria a Mallorca.
- Sensibilització i divulgació sobre l'espècie
- Millorar el coneixement sobre l'espècie.
- Controlar la presència de malalties emergents.
- Establiment d'Àrees Biològiques Críiques, a on es prohibeix qualsevol activitat que pugui amenaçar l'espècie.

A les Balears comptem amb dos rèptils endèmics, la importància dels quals radica en les nombroses subespècies que s'han generat per aïllament geogràfic: la sargantana de les Pitiüses (*Podarcis pityusensis*, amb 23 subespècies), la qual habita Eivissa, Formentera i els illots; i la sargantana de les Balears (*Podarcis lilfordi*, amb 24 subespècies), distribuïda pels illots de Mallorca i Menorca, Dragonera i Cabrera. Actualment figuren a la Directiva Hàbitats i compten, per tant, amb protecció a nivell europeu.

La principal amenaça sobre *P. lilfordi* és el petit número d'algunes de les seves poblacions de subespècies, com en alguns casos de l'arxipèlag de Cabrera i qualche illot de Menorca on hi ha grups amb menys de 50 individus. Un altre dels problemes són les freqüents translocacions d'una població a l'altra de diferents illots, el que pot pertorbar l'aïllament evolutiu en el que fins ara s'han vist sotmeses i que ha originat tantes subespècies diferents. També hi ha problemes de recollecció pel seu manteniment en terraris i col·leccions, casos d'enverinament per esquers (en principi, dirigits al control de les poblacions de gavina comú o rates), disminució de la cobertura vegetal d'alguns illots per acció de les cabres incontrolades. L'actuació més destacada dels darrers anys (2011) ha estat l'eliminació de les rates a Sa Dragonera.

La baldritja de les Balears o virot petit (*Puffinus mauretanicus*) és un ocell endèmic de les illes. Viu a alta mar, però cria exclusivament a la nostra costa, on arriben durant el mes de setembre per quedar-s'hi fins finals de juny. La desratització de Sa Dragonera (2011) ha estat una actuació fonamental per aquesta espècie. Les rates depreden sobre ous i cries, que neixen dins petites coves a la vorera de mar.

Un altre ocell considerat prioritari a les illes és la milana (*Milvus milvus*). Des de fa anys (2000) s'aplica un pla de recuperació entre la Conselleria de Medi Ambient, el GOB i l'IME a Menorca, dins el qual s'hi inclouen tasques de localització i seguiment de parelles reproductores, anellament i radioseguiment, estudi de l'ús del territori i determinació de les causes de mortalitat. Des de l'any 2003 es segueix un Programa de Reintroducció de polls de milana al Parc natural de Llevant.

Aquesta espècie és una de les més afectades per l'ús de verí, així com per les esteses elèctriques. Tot i així, la tendència al llarg dels darrers anys és bona, gràcies sobre tot a l'abandonament del verí com a mètode il·legal de control de salvatgina.

Any	Colles de milana Mallorca	Colles de milana Menorca	Colles de milana Illes Balears
1999	6		
2000	8		
2001	6		
2002	7		
2003	10		
2004	12		
2005	14	14	28
2006	14	13	27
2007	20	17	37
2008	19	11	30
2009	23	12	35
2010	11	15	26
2011	19	15	34
2012	15		
2013	60		
2014	86		
2018	135		
2019	169		

Taula 34. Evolució de la població de milana.
Font: Conselleria de Medi Ambient.

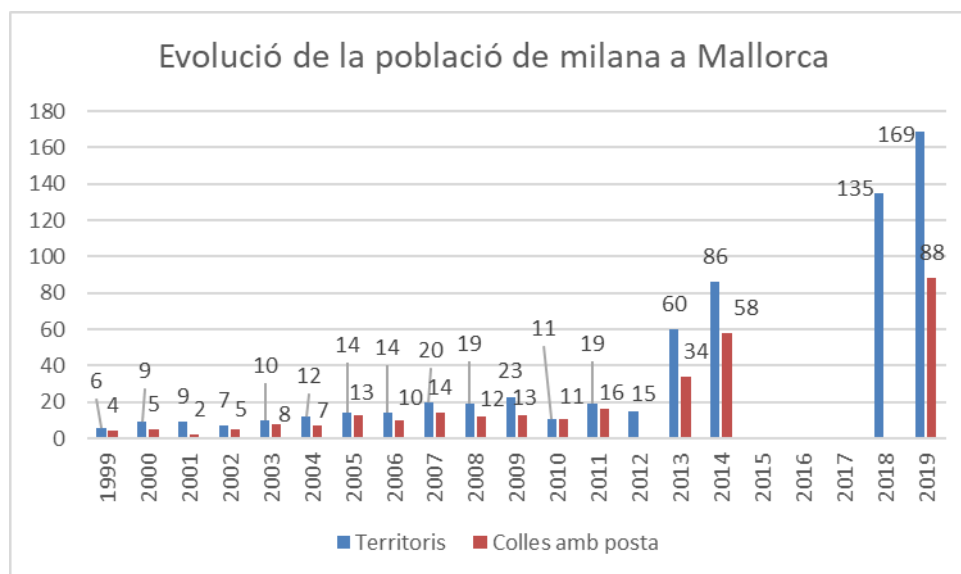

Figura 5. Evolució de la població de milana a Mallorca.
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de TAIB (The Albufera International Biodiversity Group), 2021 i Servei Protecció Espècies, 2014 ⁵⁷.

La població s'ha incrementat de forma contínua a Mallorca des de inicis dels any 2000 i ara sembla estabilitzada. La població de Menorca està al nivell de Mallorca, però després de patir una disminució brutal als anys anteriors. Des de 2011 hi ha tres menjadores situats al Raiguer i Palma i dos al Parc Natural de Llevant.

⁵⁷ El seguiment de la població reproductora de Milà reial a Mallorca i Menorca. Any 2014. Servei de Protecció d'Espècies. Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori. Mos, J. 2021. Población de cría de Milano real en Mallorca. Un resumen de los resultados de los últimos 3 años. TAIB.

El voltor negre (*Aegypus monachus*) habita la zona nord de Mallorca exclusivament. Va estar a punt de desaparèixer totalment de les Balears a principis dels anys 80 degut a l'alteració del seu hàbitat natural, el furtivisme i el verí. La Conselleria de Medi Ambient compta amb un pla de conservació específic per aquesta espècie.

D'entre les entitats dedicades a la conservació i protecció d'aquesta espècie destaca la Fundació per a la Conservació del Voltor Negre (BVCF), amb l'objectiu prioritari de recuperar l'espècie en tota la seva àrea de distribució mediterrània, en col·laboració amb el Govern Balear.

Any	Nius ocupats	Nius amb posta	Polls que volen
1995	8	7	5
1996	8	6	3
1997	7	6	4
1998	10	7	4
1999	11	8	6
2000	8	7	3
2001	10	8	6
2002	10	6	4
2003	10	9	4
2004	12	11	7
2005	11	11	7
2006	14	11	5
2007	11	5	1
2008	15	13	9
2009	14	10	9
2010	16	13	9
2011	16	13	10
2012	17	14	12
2013	20	18	11
2014	25	20	16
2015	26		
2016	31		
2017	37		
2018	36		
2019	39		
2020	39		
2021	45		

Taula 35. Evolució de la població de voltor negre a Mallorca.
Font: Servei de Protecció d'Espècies. Conselleria de Medi Ambient i Territori.

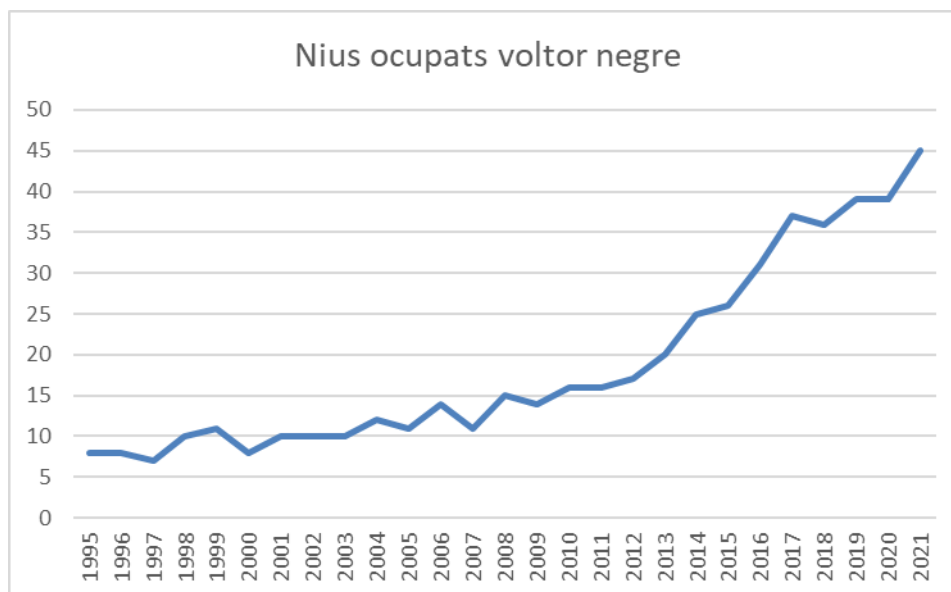

Figura 6. Evolució de la població de voltor.

Font: Servei de Protecció d'Especies. Conselleria de Medi Ambient i Territori.

La tendència és un increment lent però constant en l'èxit reproductiu. Hi ha un menjador a la Serra de Tramuntana. S'estima una població de 332 +/- 13 voltors negres a Mallorca al 2021⁵⁸.

La miloca o moixeta voltonera (*Neophron percnopterus*) és el voltor europeu més petit. Sedentari i vulnerable a Balears, més abundant a Menorca (fins a 52 parelles al 2018⁵⁹). A Balears s'aplica un pla de recuperació i es duu a terme un seguiment de la població menorquina específicament (Conselleria de Medi Ambient i IME). A Mallorca hi ha una parella.

L'àguila peixatera (*Pandion haliaetus*) s'ha convertit en els darrers temps en una espècie greument amenaçada. Cria en penya-segats rocosos, resguardada de vent i pluja. Per part de les administracions públiques es duen a terme esforços per a millorar la seva situació a les illes: intents d'afavorir la nidificació i recomptes de població. Des del 2014 ha retornat a Eivissa i s'està incrementant. De fet la situació està millorant a totes les illes.

Les dades actuals són les següents:

ANY	MALLORCA	MENORCA	EIVISSA	CABRERA	TOTAL
2003	6	5			11
2004	7	4			11
2005	6	4			10
2006	5	4			9
2007	8	3			11
2008	8	4			12
2009	9	5		2	16
2010	10	4		2	16
2011	12	4		2	18

⁵⁸ Viada, C. 2022. Resultat del cens d'exemplars de la població de voltor negre de Mallorca, octubre 2021. 33pp. SEO-Birdlife. Conselleria de Medi Ambient i Territori.

⁵⁹ De Pablo, F. 2018. Població reproductora de alimoche (*Neophron percnopterus*) en la Reserva de Biosfera de Menorca. Año 2018. Informe técnico 06/2018. Departament de Medi Ambient i Reserva de Biosfera. Consell Insular de Menorca. 30pp.

2012	13	5		2	20
2013	13	4		3	20
2014	14	4	1	4	23
2015	12	4	1	4	21
2016	15	4	1	5	24
2017	11	4	1	7	24
2018	12	5	2	7	25
2019	12	6	2	5	25
2020	11	3	3	6	23
2021	11	5	3	6	25

Taula 36. Cens d'àguila peixatera.

Font: Servei de Protecció d'Espècies. Conselleria de Medi Ambient i Territori.

El Pla de Conservació de l'àguila peixatera a les Illes Balears queda establert amb una vigència de vuit anys (2007-2015), amb una revisió l'any 2011.

Un grup molt nombrós de voltors comuns (*Gyps fulvus*) va arribar a les quatre illes Balears entre el 31 d'octubre i l'1 de novembre de 2008 transportats des del sud-est de la península Ibèrica per una forta tempesta de vent. Un grup important es va quedar a Mallorca, principalment a la serra de Tramuntana. Durant la tardor de 2010 aquesta població va ser censada obtenint-se una xifra d'uns cinquanta exemplars. El vultur comú havia estat citat en algunes ocasions a Mallorca i a Eivissa, però mai a Menorca, a on varen arribar fins a seixanta exemplars que varen desaparèixer el 12 de novembre.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Parelles que ocupen niu	14	14	15	15	15	18	19	18	28	21

Taula 37. Cens de voltors comuns.

Font: Servei de Protecció d'Espècies. Conselleria de Medi Ambient i Territori.

Un dels projectes més ambiciosos és la reintroducció de l'àguila coabarrada o de Bonelli (*Aquila fasciata* / *Hieratus fasciatus*) a Mallorca. Al 2011 s'alliberaren quatre polls i dos subadults. El joves han estat criats amb "hacking". Els animals estan radiomarcats, han recorregut pràcticament tota l'illa, i finalment s'han establert a les marines de migjorn els joves i a la Serra els dos adults.

Respecte a la gavina roja (*Larus audouinii* / *Ichthyæetus audouinii*) s'ha d'assenyalar que es troba en perill a tota la Mediterrània (vulnerable i protegida per llei), d'on n'és endèmica. Cria en penya-segats i zones rocoses allunyats de l'home. Durant els darrers anys s'està produint una reducció moderada però contínua. S'han localitzat noves colònies a illots d'Eivissa (s'Espardell i Conillera) i Menorca (Illa de l'Aire).

	Mallorca	Cabrera	Menorca	Eivissa	Formentera	TOTAL
2000	428		222	810	71	
2001	577		220	1004	0	
2002	572		170	754	21	
2003	528			786	0	
2004	278		125	577	87	
2005	284		211	553	231	
2006	311	221	189	627	348	1696

2007	363	39	164	545	360	1471
2008	363	100	255	442	344	1504
2009	350	0	124	534	205	1213
2010	306		125	694	0	1125
2011	267	0	125	600	0	992
2012	122	50	80	334	43	629
2013	166	20		442	141	769
2014			130	438	199	
2015			190	398	190	
2016	104		134	273	191	
2017	132	99	207	226	195	859
2018	101			379	154	
2019	0			310	88	
2020	263	25		227	140	
2021				316	197	

Taula 38. Cens de gavina roja: parelles nidificants.
Font: Servei de Protecció d'Espècies. Conselleria de Medi Ambient i Territori.

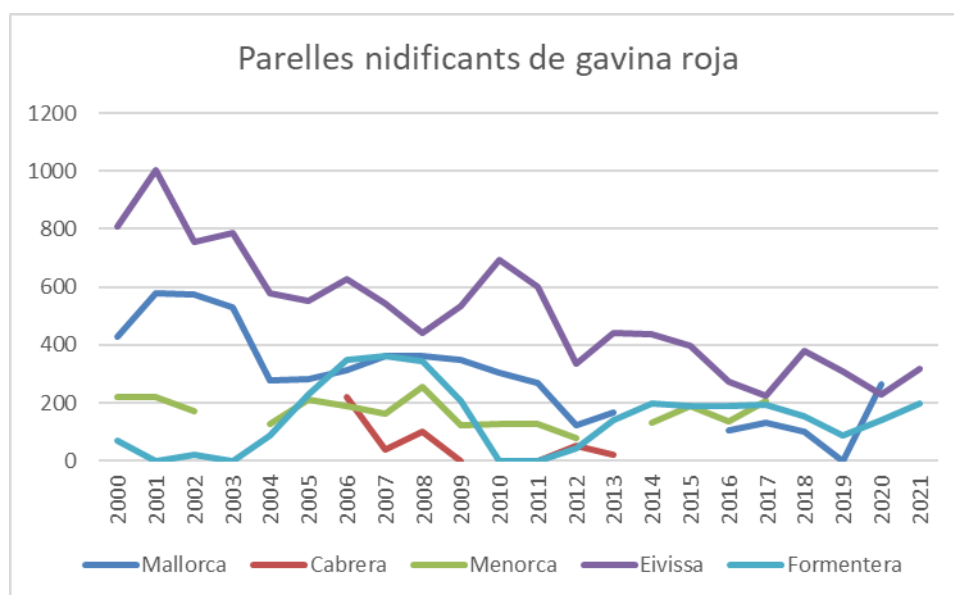

Figura 7. Evolució de les parelles nidificants de gavina roja.
Font: Servei de Protecció d'Espècies. Conselleria de Medi Ambient i Territori.

Existeix a més una llista d'espècies de moment no considerades en perill però amb les quals s'està treballant per a millorar la seva situació i evitar possibles problemes posteriors. Es consideren espècies protegides d'interès especial.

- Calàpet (*Bufo viridis*): inventaris de les zones de cria i reforços de les poblacions d'Eivissa, les més amenaçades.
- Tortuga mediterrània (*Testudo hermanni*). Actualment existeixen 12 Centres de Cria autoritzats, que aporten en conjunt una mitjana de 200 cries anuals per alliberar a la natura. Amb aquestes aportacions i les procedents del COFIB, en un any s'han recuperat i alliberat 42 tortugues mores a la zona de Calvià i 584 tortugues mediterrànies al Parc Natural de Llevant.

- Tortugues marines (*Caretta caretta*, *Dermochelys coriacea*, *Chelonia mydas*). La Conselleria de Medi Ambient té un enregistrament dels avaraments de tortugues a la costa balear i patrocina la seva recuperació a Marineland.
- Falcó marí (*Falco eleonorae*).
- Falcó pelegrí (*Falco peregrinus*).
- Gall faver (*Porphyrio porphyrio*), espècie de la que s'han hagut de dur a terme reintroduccions a Mallorca per a evitar la seva desaparició.
- Abellerol (*Merops apiaster*).
- Ratespinyades. S'han fet estudis i censos complets en els anys 2004 i 2005 a les Pititüses i 2006 a Mallorca. Hi ha el Pla de conservació de Ratapinyada de cova (*Miniopterus schreibersii*).
- Cetacis, dels quals es du un registre dels avaraments des de l'any 1990.
- Corb marí (*Phalacrocorax aristotelis*).
- *Thunnus thynnus* (Tonyina roja)
- *Monachus monachus* (Vell marí)
- *Larus michahellis* (Gavina camagroga)

El GOB i la Conselleria de Medi Ambient organitzen recomptes d'aus aquàtiques i limícoles a totes les Illes Balears amb zones humides des de l'any 1991⁶⁰, durant el gener de cada any. Les dades són un reflex de la situació de les principals zones humides com a hàbitats per aquests tipus d'aus. En general la tendència és positiva. El nombre total d'aus creix, amb oscil·lacions i el nombre d'espècies es manté. Més diferències es veuen a les diferents tipologies d'aus.

	Exemplars totals	Espècies
2008	25.638	66
2009	23.668	67
2010	31.626	73
2011	35.240	68
2012	21.176	68
2013	29.425	70
2014	24.051	57
2015	25.382	65
2016	25.598	66
2017	29.664	70
2018	29.062	73
2019	24.197	67

Taula 39. Cens d'aus aquàtiques.
Font: Anuaris ornitològics.

⁶⁰ Recompte d'aus aquàtiques i limícoles a les Balears. Anuari Ornitològic de les Balears. GOB. 2008-2019.

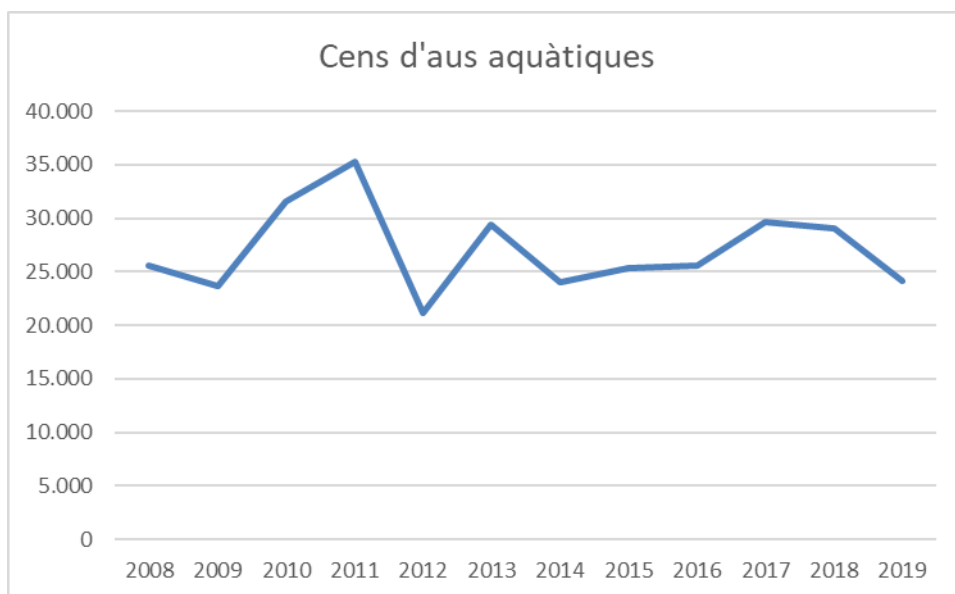

Figura 8. Cens d'aus aquàtiques.
Font: Anuaris ornitològics.

Plans de Recuperació. Els plans per fauna aprovats fins ara són els següents. Molts estan finalitzats:

- Pla de reintroducció de l'àguila de Bonelli en Mallorca
- Pla recuperació Ferreret (2006-2012)
- Pla Balcalls quiròpters cavernícoles (2012)
- Pla de conservació *Miniopterus schreibersii* (2007)
- Pla conservació *Neophron percnopterus* (2008)
- Pla de conservació *Pandion halietus* (2007)
- Pla de conservació *Testudo graeca* (2008)
- Pla de maneig de gavina roja i corb marí (2006)
- Pla de maneig voltor negre (2007)
- Pla de recuperació *Milvus milvus* (2007)
- Pla de recuperació *Puffinus mauretanicus* (2004)
- Pla Homeyer (2007)

4.3.3. CENTRES DE RECUPERACIÓ DE LA FAUNA

En relació amb la conservació de totes les espècies també cal citar els centres de recuperació i gestió de fauna que realitzen unes tasques complementàries fonamentals.

El Centre de Recuperació de Fauna de les Illes Balears (COFIB) va ser constituït a l'any 2004 gràcies a la firma del conveni entre la Fundació Natura Parc i la Conselleria de Medi Ambient.

Les entrades al Centre de Recuperació de Fauna Silvestre de les Illes Balears (COFIB) han estat les següents:

	2011	2018	2019
Mamífers	258	299	338
Aus	1.154	1.669	2.839
Rèptils/amfibis	1.060	1.070	1.612
Altres	7		

TOTAL	2479	2.687	5.789
-------	------	-------	-------

Taula 40. Entrades al COFIB.
Font: COFIB.

La Fundació Aspro-Natura (abans Marineland-Palmitos), que funciona de forma integrada amb Marineland Mallorca, realitza tota una sèrie d'activitats relacionades amb la conservació, entre les que destaquen:

- Recuperació de tortugues marines en col·laboració amb la Direcció General de Medi Ambient.
- Rescats de cetacis varats.
- Enregistrament dels avaraments i avistaments a les costes de Balears
- Programa de reproducció i reintroducció d'espècies autòctones con el ferreret i la tortuga de terra.
- Col·laboració amb organismes internacionals i autònoms encarregats de la conservació d'espècies en perill d'extinció acollint animals CITES confiscats.
- Participació en programes europeus de reproducció en zoològics d'espècies en perill d'extinció.
- Participació en el programa de reproducció de dofins.
- Cessió de llocs de la fundació per a les trobades d'experts i per a la divulgació de la informació relacionada.
- Activitats educatives escolars així com convenis amb diferents universitats.
- Manteniment de dues línies d'investigació principals (tortugues i mamífers marins).

El Centre Sanitari de Protecció Animal de Son Reus, gestionat per l'Ajuntament de Palma, en col·laboració amb la Conselleria de Medi Ambient, té com a principal finalitat realitzar activitats de protecció i recuperació de fauna en perill, tant d'animals domèstics com els que estan en perill.

El Centre per a la Conservació de la Vida Silvestre de la Mediterrània té com a finalitat l'impuls a la conservació de les espècies i dels ecosistemes en perill; aquesta institució comparteix espai (la finca de Son Pons) amb la Fundació per a la Conservació del Voltor Negre, bàsicament orientada a l'estudi i a la recuperació del voltor i dels seus hàbitats.

La Fundación Palma Aquarium, des de 2019, té l'objectiu de oferir mitjans personals, materials al servei de la conservació, la educació i la investigació marines. Els objectius concrets són:

- Contribuir a la conservació de la biodiversitat.
- Impulsar la recuperació d'espècies amenaçades i la restauració d'ecosistemes danyats.
- Desenvolupar campanyes d'educació ambiental i divulgació.
- Promoure la cooperació institucional entre entitats públiques i privades.
- Ajudar en la inserció social a col·lectius en risc d'exclusió o amb discapacitats.

Laboratori d'Investigacions Marines i Aquicultura (LIMIA) de la Direcció General de Pesca.

4.3.4. FLORA PROTEGIDA

Seguidament es detalla el llistat de plantes protegides a les Illes Balears (2017) ordenades per ordre alfabètic del nom científic. S'afegeix el nom comú, el document legal que les protegeix, la distribució a les illes, la categoria de protecció i si té pla aprovat. S'inclouen les detallades en el Catàleg d'Espècies Amenaçades de les Illes Balears (bàsicament a través del Decret 75/2005) i les que disposen de protecció a nivell estatal (sobre tot, a través del Reial Decret 139/2011), així com a través de la Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017), la Resolució CMA 14/04/2008, la Directiva Hàbitats i l'Ordre AAA/75/2012.

Fanerògames i falgueres	Nom popular	Illes de presència	Norma per la qual s'inclou al catàleg	Categoria	Pla
<i>Acer opalus</i> subsp. <i>granatense</i>	Rotaboc	Ma	Decret 75/2005	D'Especial Protecció	X
<i>Asperula pauli</i>		Ei, Fo	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Asplenium billotii</i>		Me	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Asplenium fontanum</i> subsp. <i>fontanum</i>		Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Beta marítima</i> subsp. <i>Marcosi</i>		Ca	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Buxus balearica</i>	Boix	Ma, Ca	Decret 75/2005	D'Especial Protecció	X
<i>Cephalaria squamiflora</i> subsp. <i>Mediterranea</i>		Ei	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Cymbalaria aequitriloba</i> subsp. <i>fragilis</i>	Barca d'ermità. Picardia.	Me	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Dianthus rupícola</i> subsp. <i>bocchoriana</i>	Clavell de penyal	Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017) Hàbitats A"	D'Especial Protecció	
<i>Digitalis minor</i>	Didalera	Ma, Me, Ca	Decret 75/2005	D'Especial Protecció	X
<i>Dorycnium fulgurans</i> (població mallorquina)	Socarrell alís	Ma, Me, Ca	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció. Autorització obligatòria per a recol·lecció	
<i>Echinophora spinosa</i>		Ma, Me, Ei, Fo	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Fumana juniperina</i>		Me	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Genista dorycnifolia</i> subsp. <i>grosii</i>		Ei	Decret 75/2005	D'Especial Protecció i Vulnerable	
<i>Helianthemum marfolium</i> subsp. <i>organifolium</i>	Setge	Ma, Ei, Fo	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Helianthemum scopulicolum</i>		Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	

<i>Ilex aquifolium</i>	Arbre de visc	Ma	Decret 75/2005	D'Especial Protecció	X
<i>Linaria aeruginea</i> subsp. <i>pruinosa</i>		Ma	Decret 75/2005	D'Especial Protecció	X
<i>Limonium antoni-llorensi</i>	Saladina de Llorens	Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Limonium fontqueri</i>	Saladina. Coca marina	Me	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Limonium leonardi-llorensi</i>		Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Linum maritimum</i>		Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Mauranthemum paludosum</i> subsp. <i>ebusitanum</i>		Ei	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Ononis alopecuroides</i> subsp. <i>Alopecuroides</i>		Me	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Ononis crispa</i> subsp. <i>zsackei</i>		Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Otanthus maritimus</i>	Herba de Bona	Ma, Me, Ei, Fo	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Paeonia cambessedesii</i>	Palònia	Ma, Ca	Decret 75/2005	D'Especial Protecció	X
<i>Pancratium maritimum</i>	Lliri de mar	Ma, Me, Ei, Fo, Ca	Decret 75/2005	D'Especial Protecció	
<i>Phleum arenarium</i>		Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Pimpinella bicknellii</i>	Fonollasa borda	Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Pinus halepensis</i> var. <i>ceciliae</i>	Pi den Llorens	Ma, Me, Ei	Decret 75/2005	D'Especial Protecció	
<i>Primula acaulis</i> subsp. <i>balearica</i>	Primavera blanca	Ma	Decret 75/2005	D'Especial Protecció	X
<i>Potamogeton schweinfurthii</i>		Me, Ei	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Quercus suber</i>	Surera	Ma, Me	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Ranunculus bullatus</i>		Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	

<i>Ranunculus chius</i>		Me	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Rubia caespitosa</i>		Ca	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Serapias nurrica</i>	Galls sards	Me	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Silene cambessedesii</i>	Molinet	Ei, Fo	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Taxus baccata</i>	Teix	Ma	Decret 75/2005	D'Especial Protecció	X
<i>Teline monspessulana</i>		Me	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)		
<i>Teucrium cossonii subsp. punicum</i>		Ei	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Thymus richardii subsp. ebusitanus</i>		Ei	Decret 75/2005	D'Especial Protecció	
<i>Tuberaria macrosepala</i>		Me	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Urtica atrovirens subsp. Atravirens</i>		Me	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	D'Especial Protecció	
<i>Viola jaubertiana</i>		Ma	Decret 75/2005	D'Especial Protecció	
Vitex agnus-castus	Aloc, alis	Ma, Me, Ei	Decret 75/2005	D'Especial Protecció	
Totes les espècies del gènere <i>Tamarix</i>	Tamarell	Ma, Me, Ei, Fo, Ca	Decret 75/2005	D'Especial Protecció	
<i>Crithmum maritimum</i>	Fonoll marí	Ma, Me, Ei, Fo, Ca	Decret 75/2005	Autorització obligatòria per a recollecció amb finalitats comercials	
<i>Chamaerops humilis</i>	Garballó	Ma, Me, Ei, Fo	Decret 75/2005	Autorització obligatòria per a recollecció amb finalitats comercials	
<i>Dorycnium fulgurans</i>	Socarrell alís	Ma, Me, Ca	Decret 75/2005	Autorització obligatòria per a recollecció amb finalitats comercials	
<i>Myrtus communis</i>	Murta	Ma, Me, Ei	Decret 75/2005	Autorització obligatòria	

				per a recollecció amb finalitats comercials	
<i>Rhamnus alaternus</i>	Llampúdol	Ma, Me, Ei	Decret 75/2005	Autorització obligatòria per a recollecció amb finalitats comercials	
<i>Ruscus aculeatus</i>	Cirerer de Betlem	Ma, Me, Ei, Fo, Ca	Decret 75/2005	Autorització obligatòria per a recollecció amb finalitats comercials	
<i>Santolina chamaecyparissus</i>	Camamilla	Ma, Me, Ei, Ca	Decret 75/2005	Autorització obligatòria per a recollecció amb finalitats comercials	
<i>Teucrium marum subsp. occidentale</i>	Cioxinet de monja	Ma	Decret 75/2005	Autorització obligatòria per a recollecció amb finalitats comercials	
<i>Thapsia garganica</i>		Ei, Fo	Resolució CMA 22/07/2013 (BOIB 124, 07/09/2013)	Autorització obligatòria per a recollecció amb finalitats comercials	
<i>Viburnum tinus</i>	Marfull	Ma, Me, Ei	Decret 75/2005	Autorització obligatòria per a recollecció amb finalitats comercials	
<i>Anthyllis hystrix</i>	Socarrell	Me	Resolució CMA 14/04/2008 Hàbitat A2	Interès especial i Protecció Especial	
<i>Diplotaxis ibicensis</i>		Ma, Ei, Fo, Ca, Dra	Resolució CMA 14/04/2008 Hàbitat A2	Interès especial i Protecció Especial	
<i>Helianthemum caput-felis Boiss</i>		Ma	Resolució CMA 14/04/2008 Hàbitat A2, Berna A1	Interès especial	
<i>Isoetes histrix</i> (Població menorquina)		Me	Resolució CMA 14/04/2008	Interès especial	
<i>Marsilea strigosa</i>		Ma, Me	Resolució CMA 14/04/2008 Hàbitats A2.	Interès especial i Protecció Especial	
<i>Rhamnus ludovici-salvatoris</i> (Pobl.menorquina)	Llampúdol bord	Ma, Me i Ca	Resolució CMA 14/04/2008	Interès especial	

<i>Agrostis barceloi</i>		Ma	Decret 75/2005	Perill d'Extinció	X
<i>Apium bermejoi</i>	Api d'en Bermejo	Me	Llistat RD 139/2011/Hàbitats A2	Perill d'Extinció	X
<i>Arenaria bolosii</i>		Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	Perill d'Extinció	
<i>Coroneaster majoricensis</i>		Ma	Resolució CMA 22/10/2013 (BOIB 124, 07/09/2013)	Perill d'Extinció	X
<i>Eupgorgia fontqueriana</i>	Lletrera	Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	Perill d'Extinció	
<i>Gymnadenia conopsea</i>		Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	Perill d'Extinció	
<i>Ligusticum huteri</i>	Túrbit del Puig Major	Ma	Decret 75/2005	Perill d'Extinció	X
<i>Limonium barceloi</i>	Saladina	Ma	Decret 75/2005	Perill d'Extinció	X
<i>Limonium boirae</i>	Saladina	Ma	Resolució CMA 12/04/2007 (BOIB 64, 28/04/2007)	Perill d'Extinció	X
<i>Limonium carvalhoi</i>	Saladina de Carvalho	Ma	Resolució CMA 12/04/2007 (BOIB 64, 28/04/2007)	Perill d'Extinció	X
<i>Limonium ejulabilis</i>	Saladina	Ma	Resolució CMA 12/04/2007 (BOIB 64, 28/04/2007)	Perill d'Extinció	X
<i>Limonium inexpectans</i>	Saladina	Ma	Resolució CMA 12/04/2007 (BOIB 64, 28/04/2007)	Perill d'Extinció	X
<i>Limonium pseudodyctiocladum</i>	Saladina	Ma	Llistat RD 139/2011	Perill d'Extinció	
<i>Lysimachia minoricensis</i>	Lisimàquia de Menorca	Me	Llistat RD 139/2011	Perill d'Extinció	
<i>Malva minoricensis</i> (abans <i>Lavatera triloba</i> susp. <i>Pallescens</i>)		Me	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	Perill d'Extinció	
<i>Naufraga balearica</i>	Naufraga	Ma	Llistat RD 139/2011. Hàbitats A2	Perill d'Extinció	
<i>Orchis cazorlensis</i>		Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	Perill d'Extinció	X
<i>Pinus pinaster</i>	Pinastre	Me	Decret 75/2005	Perill d'Extinció	X
<i>Thymus herba-barona</i> subsp. <i>bivalens</i>	Tem d'Alfàbia	Ma	Decret 75/2005	Perill d'Extinció	
<i>Allium grossi</i>		Ei	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	

<i>Anthyllis hystrix</i>		Me	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2	Protecció Especial	
<i>Carduncellus dianius</i>		Ei	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Crepis pusilla</i>		Ma	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A"	Protecció Especial	
<i>Cymodocea nodosa</i>		Totes	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A1, Berna A1	Protecció Especial	
<i>Cystoseira sp.</i> (llevat de <i>C. compressa</i>)		Totes	Orden AAA/75/2012 Barcelona A2	Protecció Especial	
<i>Dianthus rupicola</i>		Ma	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2	Protecció Especial	
<i>Diplotaxis ibicensis</i>		Ma, Ei, Fo, Ca, Dra	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2	Protecció Especial	
<i>Genista dorycnifolia</i>		Ei	Llistat RD 139/2011 i Cat.Bal. Hàbitats A2	Protecció Especial	
<i>Kosteletzkyia pentacarpa</i>		Me, Ca	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2	Protecció Especial	
<i>Laminaria rodriguezii</i>			Llistat RD 139/2011 Berna A1, Barcelona A2	Protecció Especial	
<i>Limonium magallufianum</i>	Saladina	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	X
<i>Limonium majoricum</i>	Saladina	Ma	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Marsilea strigosa</i>		Ma, Me	Llistat RD 139/2011 i Cat.Bal. Hàbitats A2	Protecció Especial	
<i>Paeonia cambessedesii</i>	Palònia	Ma, Me, Ca	Llistat RD 139/2011 i Cat.Bal. Hàbitats A2	Protecció Especial	X
<i>Petalophyllum ralfsii</i>		Ma, Me, Ei	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	
<i>Posidonia oceanica</i>	Posidònia	Totes	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A1, Barcelona A2	Protecció Especial	
<i>Tenarea tortuosa</i>		Totes	Orden AAA/75/2012	Protecció Especial	
<i>Titanoderma ramosissimum</i>		Totes	Orden AAA/75/2012	Protecció Especial	
<i>Titanoderma trochanter</i>		Totes	Orden AAA/75/2012	Protecció Especial	
<i>Zostera noltii</i>		Totes	Llistat RD 139/2011	Protecció Especial	

			Barcelona A2		
<i>Viola jaubertiana</i>	Violeta	Ma	Llistat RD 139/2011 i Cat. Bal. Hàbitats A2	Protecció Especial i D'Especial Protecció	X
<i>Allium grosii</i>		Ei	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	Vulnerable	
<i>Brimeura duvigneaudii</i>		Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)		
<i>Biscutella ebusitana</i>		Ei, Fo	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)		
<i>Cephalanthera rubra</i>	Curraia rosa	Ma	Decret 75/2005	Vulnerables	
<i>Daphne rodriguezii</i>	Dafne menorquí	Me	Llistat RD 139/2011	Vulnerables	
<i>Delphinium pentagynum subsp. formenteranum</i>		Fo	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	Vulnerable	
<i>Euphorbia margalidiana</i>	Lletrera de Ses Margalides	Ei	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2	Vulnerables	X
<i>Femeniasia balearica</i>	Socarrell bord	Me	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2, Berna A1	Vulnerables	X
<i>Helianthemum caput-felis</i>		Ma	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2, Berna A1	Vulnerable	
<i>Isoetes histrix</i> (Població mallorquina)		Ma	Resolució CMA 14/04/2008	Vulnerables	
<i>Medicago citrina</i>	Alfals arbori	Ei, Ca	Llistat RD 139/2011	Vulnerables	
<i>Neottia nidus-avis</i>	Magraneta borda	Ma	Decret 75/2005	Vulnerables	
<i>Orchis palustris</i>	Orquídia de prat	Ma	Decret 75/2005	Vulnerables	X
<i>Pilularia minuta</i>		Me	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB 131, 26/10/2017)	Vulnerable	
<i>Ranunculus weyleri</i>	Botó d'or	Ma	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2, Berna A1	Vulnerables	X
<i>Saxifraga corsica</i> subsp. <i>cossoniana</i>		Ei, Fo	Decret 75/2005	Vulnerables	
<i>Silene hifacensis</i>	Silene d'Ifac	Ei	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2, Berna A1	Vulnerables	
<i>Thymus richardii</i> subsp. <i>richardii</i>		Ma	Resolució CMA 23/10/2017 (BOIB	Vulnerable	X

			131, 26/10/2017)		
<i>Vicia bifoliolata</i>	Veça	Me	Llistat RD 139/2011 Hàbitats A2	Vulnerables	X

Taula 41. Espècies de plantes protegides (2019).

Font: Dades de la Conselleria de Medi Ambient.

A les Illes Balears hi ha 92 espècies o subespècies de flora protegides. El Catàleg Balear, creat amb el Decret 75/2005 més alguna correcció i ampliació (els anys 2008, 2017) afecta a 66 espècies de flora. El Catàleg Espanyol, regulat pel Reial Decret 138/2011, afecta a 47 espècies de les Illes Balears. Hi ha 10 espècies de flora coincidents en els dos catàlegs esmentats, que són les següents:

ESPÈCIE	CATÀLEG ESPANYOL (2011) Categories	CATÀLEG BALEAR (2005 i ampliacions) Categories
<i>Pilularia minuta</i>	Llistat	Sensibles a l'alteració de l'Hàbitat
<i>Dianthus rupicola</i>	Llistat	Vulnerables (subsp.bocchoriana)
<i>Genista dorycnifolia</i>	Llistat	Especial Protecció (subsp.grosii)
<i>Paeonia cambessedesii</i>	Llistat	Especial Protecció
<i>Viola jaubertiana</i>	Llistat	Especial Protecció
<i>Marsilea strigosa</i>	Llistat	Interès Especial
<i>Allium grosii</i>	Llistat	Interès Especial
<i>Anthyllis histrix</i>	Llistat	Interès Especial
<i>Diploaxis ibicensis</i>	Llistat	Interès Especial
<i>Helianthemum caput-felis</i>	Vulnerable	Interès Especial

Taula 42. Espècies de plantes coincidents.

Font: Direcció General del Medi Natural, Educació Ambiental i Canvi Climàtic de la Conselleria de Medi Ambient i Territori del Govern de les Illes Balears.

No totes tenen les espècies de flora protegida disposen d'un pla de recuperació o conservació legalment establert, i el següent llistat detalla la seva disponibilitat per espècies i amb el detall de la categoria de protecció.

EN PERILL D'EXTINCIÓ

Amb Pla

Limonium inexpectans
Limonium boirae
Limonium carvalhoi
Limonium ejulabilis
Limonium magallufianum
Limonium barceloi
Apium bermejoi
Agrostis barceloi
Ligusticum huteri
Cotoneaster majoricensis

Sense Pla

Biscutella ebusitana Actuacions de conservació
Helianthemum marifolium subsp. *organifolium* Actuacions de conservació
Limonium pseudodyctiocladum Actuacions de conservació
Lysimachia minoricensis Extinta al medi natural
Naufraga balearica Anàlisi de la situació al 2010.
Pinus pinaster Actuacions de conservació. Pla redactat, en tramitació
Thymus herba-barona subsp. *bivalens* Actuacions de conservació

VULNERABLES

Amb Pla

Vicia bifoliata
Euphorbia margalidiana
Orchis palustris
Orchis cazorlensis

Sense Pla

Arenaria bolosii
Asperula paui
Cephalanthera rubra Actuacions de conservació
Daphne rodriguezii
Delphinium pentagynum ssp. *formenteranum* Actuacions de conservació
Dianthus rupicola subsp. *bocchoriana*
Dorycnium fulgurans (Mallorca)
Euphorbia fontqueriana Actuacions de conservació
Femeniasia balearica Actuacions de conservació. Pla redactat en tramitació
Gymnadenia conopsea Actuacions de conservació
Helianthemum caput-felis Actuacions de conservació
Isoetes histrix (Mallorca)
Lavatera triloba subsp. *pallascens*
Medicago citrina
Neottia nidus-avis
Pimpinella bicknellii
Ranunculus weyleri
Saxifraga corsica subsp. *cossoniana*
Serapias nurrica
Silene hifacensis Actuacions de conservació

De les 12 espècies considerades al Pla de conservació de la flora al Puig Major, les mesures aplicades des del 2008 han permès evolucions favorables en pràcticament totes les espècies.

- *Agrostis barceloi*
- *Chaenorhinum rodriguezii*
- *Colchicum lusitanicum*

- *Cystopteris fragilis susp.fragilis*
- *Dryopteris tyrrhena*
- *Hieracium amplexidaule*
- *Lifusticum huteri*
- *Cotoneaster tomentosus*
- *Polystichum aculeatum*
- *Orchis cazorlensis*
- *Polystichum setiferum*
- *Rosa squarrosa*

Alguns exemplars d'arbres de les Balears estan protegits per què es considera que tenen un valor patrimonial o cultural per les seves característiques, edat i ubicació, que els han fet coneguts i estimats per la gent. El Parlament de les Illes Balears va aprovar la Llei 6/91, de 20 de març, de protecció d'arbres singulars, per la qual aquests no poden ser talats ni alterats amb cap altra activitat, excepte per motius de conservació. En l'actualitat n'hi ha 74 de catalogats: 39 arbres o grups d'arbres a Mallorca, 15 a Menorca, 7 a Eivissa i 5 a Formentera.

Alzina	<i>Quercus ilex</i>	13
Bella ombra	<i>Phytolacca dioica</i>	3
Cedre	<i>Cedrus atlantica</i>	1
Drago	<i>Dracaena drago</i>	1
Ficus	<i>Ficus elastica</i> / <i>Ficus macrophylla</i>	2
Figuera	<i>Ficus carica</i>	1 grup
Fleix	<i>Fraxinus angustifolia</i>	1 grup
Garrover	<i>Ceratonia siliqua</i>	1
Ginebró	<i>Juniperus oxycedrus</i>	1 grup
Lagunària	<i>Lagunaria patersonii</i>	1
Lledoner	<i>Celtis australis</i>	1 grup
Mata	<i>pistacea lentiscus</i>	2
Murta	<i>Mirtus communis</i>	1
Olivera	<i>Olea europaea</i>	5
Pacaner	<i>Carya illinoensis</i>	1 grup
Palmera datilera	<i>Phoenix dactylifera</i>	1
Pi	<i>Pinus halepensis</i>	10 + 3 grups
Pi pinyoner	<i>Pinus pinea</i>	3 + 2 grups
Plataner	<i>Platanus orientalis</i>	2
Roure	<i>Quercus faginea</i>	1 grup
Savina	<i>Juniperus phoenicea</i>	2 + 1 grup
Tamarell	<i>Tamarix africana</i>	1 grup
Teix	<i>Taxus baccata</i>	1
Ullastre	<i>Olea europaea</i> var <i>sylvestris</i>	1 + grup

Taula 43. Espècies d'arbres catalogats i nombre d'exemplars.

Font: Dades de la Conselleria de Medi Ambient.

Com a part de les accions impulsades pel Consell Insular de Menorca dins el marc del Projecte Life, destaca la posada en marxa de 8 plans de gestió d'espècies amenaçades que es troben a Menorca: *Marsilea strigosa*, *Vicia bifoliolata*, *Lavatera triloba ssp. pallens*, *Daphne rodriguezii*, *Apium bermejoi*, *Femeniasia balearica*, *Anthyllis hystrix* i *Paeonia cambessedesii*.

4.3.5. CENTRES IMPLICATS EN LA GESTIÓ I CONTROL DE LA FLORA AMENAÇADA

La Universitat de les Illes Balears (Departament de Botànica) va posar en marxa l'Herbari Virtual, en un principi de les Illes Balears, que en l'actualitat inclou tàxons de tot el Mediterrani Occidental. La seva estructura permet una ràpida i fàcil revisió de les espècies,

consultables segons es puguin considerar endemismes, espècies protegides o introduïdes, segons l'hàbitat o en funció dels usos i les propietats que tenen; a més, està en permanent actualització⁶¹.

El Jardí Botànic de Sóller⁶² és una de les principals institucions a nivell de Balears que es dedica a la gestió i investigació de la riquesa florística de les illes.

4.4. LLUITA CONTRA ELS EFECTES NOCIUS DE LES ESTESES ELÈCTRIQUES

La Conselleria de Medi Ambient i ENDESA han mantingut una col·laboració per anar minvant els efectes causats per les esteses elèctriques. El projecte s'anomena Avilínia⁶³ i ha anat adaptant els criteris a les noves circumstàncies (Decret nacional d'avifauna, reintroducció de l'àguila cuabarrada, etc.). El dia 8 de setembre de 2010 es va subscriure un nou conveni entre la Conselleria de Medi Ambient i Territori i ENDESA, per donar continuïtat al projecte.

En aquest marc de col·laboració, s'estudien els factors i els tipus de línies d'electricitat i torres que provoquen tant electrocució com col·lisió i es proposen accions correctores. Es produeix una especial incidència en rapinyaires (milà, àguila peixatera, corbs, així com gavines). No es poden corregir totes a la vegada, llavors s'ha d'identificar les més perilloses i s'impulsa la seva substitució.

Les mesures definitives són el soterrament de les línies, si és possible. El Pla director sectorial energètic de les Illes Balears prioritza el soterrament de línies de mitjana i alta tensió de nova construcció.

La selecció correcta dels suports a modificar es essencial per optimitzar els recursos. La selecció es fa en funció d'una sèrie de criteris tècnics i biològics (tipus del suport, presència d'elements de maniobra, disposició en el terreny, presència d'aus protegides a la zona, observació d'incidències, etc.).

Per evitar l'electrocució es poden col·locar elements dissuasius de la posada de les aus. Però funciona millor aïllar els conductors i modificar els elements de la línia que són perillosos, situant-los a zones del suport on no ho són tant.

Els mètodes per facilitar la visualització de la línia són la col·locació als conductors d'espirals plàstiques, cintes plàstiques en X, plaques reflectants o, recentment, es proven plaques que emeten llum.

4.5. LLUITA CONTRA LES ESPÈCIES INVASORES

Des de la Conselleria de Medi Ambient s'ha actuat, sovint de la mà del COFIB en el cas de la fauna, de forma contundent contra espècies invasores, com el coati, l'os rentador, les serps exòtiques, la tortuga de Florida, la carpa, etc. Una actuació important fou, en l'any 2011, l'erradicació de rates a l'illa Dragonera. Els estudis de seguiment confirmen l'efectivitat de l'actuació, quan abans de la campanya s'havia comprovat una població d'unes 11.000 rates.

Entre les espècies de flora amb més actuacions per la seva erradicació s'inclou el *Carpobrotus edulis*, sobre tot a Menorca, amb el projecte europeu LIFE- FLORA, el jacint d'aigua (*Eichhornia crassipes*), Botó d'or (*Cotula coronopifolia*) i el *Pennisetum villosum*.

⁶¹ <http://herbarivirtual.uib.es/>

⁶² <https://jardibotanicdesoller.org/es/>

⁶³ Munar, J. 2005. Projecte avilínia. Guia per l'avaluació del risc d'accidents d'aus a línies elèctriques a les Illes Balears. Document Tècnic de Conservació, II època, núm.12. Conveni de col·laboració entre Conselleria de Medi Ambient i GESA-ENDESA.

Cal remarcar que s'aconseguí l'erradicació de la vespa asiàtica (*Vespa velutina*, arribada al 2015) en l'any 2018.

4.6. REGULACIÓ DE LA CAÇA I PESCA FLUVIAL

Una de les lleis essencials per a la regulació de la caça és el RD 1095/1989 del 8 de setembre en la qual es declaren les espècies de caça i les normes per a la seva protecció. Evidentment, però, aquesta normativa s'ha hagut d'adaptar a les circumstàncies pròpies de cada Comunitat Autònoma sobre les espècies protegides i amenaçades i sobre les competències de cada una d'elles d'excloure o autoritzar la seva caça. D'aquesta forma, amb el Decret 71/2004 del 9 de juliol es declaren les espècies objecte de caça i pesca fluvial a nivell de les Illes Balears.

A l'any 2006 es produí un avanç en la regulació de les activitats de caça i pesca. La Llei 6/2006, de 27 d'abril, balear de caça i pesca fluvial fou la primera llei que regula aquestes activitats pròpia de l'àmbit autonòmic, i s'adapta a la realitat de les illes incorporant referències a les modalitats tradicionals de caça i les característiques socials i territorials.

El Decret 91/2006, de 27 d'octubre, de regulació de poblacions caprines, d'ordenació de l'aprofitament cinegètic de la cabra salvatge mallorquina i de modificació dels plans tècnics. L'objectiu d'aquest decret és "(...) *la regulació de les poblacions i l'ordenació dels aprofitaments cinegètics de poblacions caprines salvatges a l'àmbit de les Illes balears, així com recuperació, conservació i promoció de l'aprofitament de la cabra salvatge mallorquina com a trofeu de caça major* (...)" (Article I). Es creen les Unions de Vedats de Caça Major, la Certificació de Qualitat de Caça Major, la Comissió Balear de Caça Major, l'homologació de Trofeus i els Guies de Caça Major.

4.7. PROTECCIÓ DE LES RACES ANIMALS

El Patronat de Races Autòctones de les Illes Balears (PRAIB) va iniciar el seu camí fa uns 30 anys. Aquesta entitat treballa pel reconeixement i manteniment de les varietats d'animals criades tradicionalment a les illes, d'on es poden considerar genuïnes. Des de fa uns 15 anys es treballa en la divulgació de la informació disponible sobre les races balears, proporcionant a la vegada suport a totes les associacions de productors i propietaris de les races pròpies⁶⁴.

L'Institut de Biologia Animal de les Illes Balears (IBABSA) és una empresa pública que proporciona suport a productors i ramaders, entre els quals s'hi inclouen els que treballen amb les races autòctones d'interès ramader. Entre altres tasques, l'IBABSA col·labora amb la PRAIB.

4.8. PROTECCIÓ DE VARIETATS VEGETALS AUTÒCTONES

Les institucions com el Jardí Botànic de Sóller, l'Associació per al Foment i Conservació de Varietats Locals i Tradicionals de les Illes Balears, les associacions de pagesos com Unió de Pagesos o Associació de productors d'agricultura ecològica de Menorca, la Universitat de les Illes Balears, etc., han treballat fins ara amb les varietats vegetals autòctones, juntament amb els membres de l'Institut de Recerca i Formació Agrària i Pesquera (IRFAP)⁶⁵ de la Conselleria d'Agricultura i Pesca. En l'actualitat, aquest organisme públic es vol erigir com el líder de les tasques de recuperació de varietats locals i aglutinar i coordinar les feines que s'hagin fet i que encara estiguin per fer, per les diferents institucions fins ara implicades, amb l'objectiu de posar a la disposició de tota persona interessada tot el material sobre varietats vegetals que

⁶⁴ <https://www.caib.es/sites/racesautoctones/ca/presentacio-4032/?campa=yes>
<https://racesautoctonesib.com/ca/>

⁶⁵ <http://varietatslocalsib.com/ca/>, <https://www.varietatslocals.org/>

hi hagi i d'elaborar un registre propi i definitiu de varietats llenyoses, hortícoles, cereals i de llegums.

Precisament, i en relació amb el tema que ens ocupa, destaca la iniciativa de l'IRFAP d'aconseguir tenir (coordinant i sumant els esforços de totes les entitats que fins ara hi han estat implicades) la descripció botànica i taxonòmica definitiva de totes les varietats vegetals de les illes, per tal de tenir un registre propi definitiu. L'objectiu es poder inscriure-les en el registre de varietats de conservació nacional. La finalitat de què estiguin enregistrades a nivell estatal permet dur a terme intercanvi de material genètic de llavors en tot el territori de l'Estat.

La tasca en llenyoses es va iniciar fa uns 30 anys. Abans de l'any 2000, més o manco, la identificació i la recuperació de les diferents varietats ja s'havia assolit i, en l'actualitat, s'aprofundeix en l'estudi de les varietats locals. En aquest aspecte, l'IRFAP ha desenvolupat tota una sèrie d'activitats en finques col·laboradores entre les que cal destacar les experiències relatives a les varietats de diferents fruiters i altres cultius llenyosos com ametllers, garrovers, figueres, pomeres, pruneres, oliveres i vinya. Alguns d'aquests estudis s'han focalitzat en la recuperació de les varietats balears, sobre tot en el cas de la prunera, la pomera i la figuera.

Els estudis que ha impulsat l'IRFAP en relació a cultius hortícoles s'han centrat en desenvolupar assaigs sobre varietats tradicionals de tomàtiga en cultiu ecològic i, específicament, en els efectes del reg en tomàtiga de ramellet. És en aquest grup en el que s'ha fet menys feina sobre varietats locals, encara que l'IRFAP està treballant en la identificació dels pagesos i conservadors que les cultiven, per tal de que les seves llavors passin a formar part del banc de llavors i per dur a terme les tasques de descripció i identificació de cada una d'elles.

Finalment, en relació als cultius herbacis extensius bàsicament s'han fet assaigs comparatius de diferents varietats de cereals i llegums i estudis del cultiu de diferents tipus de farratges. Entre aquestes investigacions, destaquen les relatives a les varietats de margall, cafè bord i ordi mallorquins.

D'entre els programes que ha desenvolupat el Jardí Botànic de Sóller destaca la continuació del que s'havia establert amb la Conselleria d'Agricultura i Pesca segons el qual es mantindran les marjades dedicades a fruiters (cítrics, pereres, cirerers, pruneres, albercoquers, vinya, melicotoners i pomeres) i hortalisses (entre les quals també hi ha varietats tradicionals), per a continuar amb la recerca relacionada precisament amb les varietats pròpies de les Illes i cuidar-se'n del banc de germoplasma.

Hi ha altres institucions que treballen i han treballat durant anys en la recuperació i conservació de les varietats locals, entre les que destaquen la Universitat de les Illes Balears (UIB), amb tasques relacionades amb la recuperació de la varietat vinya malvasia, per exemple, la Unió de Pagesos, l'Associació per al Foment de la Conservació i Producció de Vegetals Autòctons i Tradicionals de les Illes. En l'actualitat compten amb una base de dades amb tots els socis que cultiven varietats locals. L'Associació de Productors d'Agricultura Ecològica de Menorca (APAEM), ha rebut ajudes del Consell Insular de Menorca per al seu banc de llavors.

Una de les tasques promogudes per les associacions de productors i consumidors ecològics és la de recuperar i multiplicar llavors de les varietats vegetals balears. Per aquesta raó, estan treballant en l'elaboració de fitxes i llistes amb informació agronòmica i s'han posat en marxa bancs de llavors, a més de les accions de promoció i formació entre els usuaris interessats⁶⁶.

⁶⁶ <https://www.facebook.com/APAEM-Associaci%C3%B3-de-Productors-d-Agricultura-Ecol%C3%B2gica-de-Menorca-465384373537516/>, <https://apaema.net/>

4.9. ALTRES

Des de l'administració s'han impulsat una sèrie de programes transversals de promoció de la biodiversitat, dels quals cal destacar els següents:

- El **Bioatles**: És una base de dades per agrupar en un mateix format tota la informació sobre la distribució d'espècies a Balears. Es tracta de divulgar la distribució d'espècies significatives, amb la publicació de les fitxes del Bioatles⁶⁷, editades pel Servei de Protecció d'Espècies. Aquestes fitxes presenten la distribució a les Illes Balears d'espècies significatives (escasses, endèmiques, fins i tot invasores) i un resum de la seva biologia⁶⁸
- **Ciberespècies**: Butlletí de publicació periòdica en Internet per informar de les actuacions que es duen a terme en el Servei de protecció d'espècies.

⁶⁷

<http://www.caib.es/sacmicrofront/contenido.do?mkey=M08092209023624284631&lang=CA&cont=37621>

⁶⁸ <http://bioatles.caib.es/serproesfront/VisorServlet>

5. INDICADORS

Indicador 6.1. Percentatge d'espècies protegides de vertebrats terrestres sobre el total d'espècies autòctones.

PERCENTATGE D'ESPÈCIES PROTEGIDES DE VERTEBRATS TERRESTRES SOBRE EL TOTAL D'ESPÈCIES AUTÒCTONES	%
2007	67,94
2009	67,94
2012	83,28
2019	86,85

CODI	6.1.
TIPUS	Estat
DEFINICIÓ	Expressió de les espècies vertebrades terrestres o d'aigua continental protegides per normativa autonòmica, estatal o europea respecte el total de vertebrats.
METODOLOGIA	Percentatge d'espècies de vertebrats en totes les categories de protecció sobre totes les espècies terrestres o d'aigües continentals.
UNITATS	Percentatge.
PERIODICITAT DE REVISIÓ	Anual. És freqüent que hi hagi canvis en la protecció d'espècies en un àmbit o un altre.
DADES	Apartat del capítol que presenta aquestes dades: 2.1

Grup	Nombre d'espècies protegides	Espècies presents	% protegides
Mamífers (1)	28	32	87,50
Ocells	204	237	86,08
Rèptils	15	15	100,00
Amfibis	3	4	75,00
Peixos	1	1	100,00
Total	251	289	86,85

(1) Inclou el Vell marí

TENDÈNCIA OBSERVADA	Les espècies protegides cada vegada són més.
TENDÈNCIA DESITJADA	Minva del percentatge d'espècies protegides.
VALORS LÍMITS	El valor límit desitjat és zero, és a dir, cap espècie amenaçada.
INSTRUMENTS / ORGANISMES DE CONSULTA I GESTIÓ	La informació prové de la normativa.
COMENTARIS	A l'hora de determinar quines espècies són autòctones i quines són al·lòctones, especialment respecte a les que han estat introduïdes en temps històrics, el criteri que s'ha d'aplicar és el dels estudis citats. El nombre d'espècies pot canviar lleugerament depenent de l'especialista, ja que hi ha espècies pendents d'estudis taxonòmics més acurats. Pràcticament tots els ocells estan protegits, llevat d'aquells que es poden caçar. Per això el percentatge és tan alt, quan en el cas de molts d'ocells, no hi ha una amenaça a la seva conservació.

Indicador 6.2. Percentatge d'espècies protegides de flora vascular sobre el total d'espècies autòctones

PERCENTATGE D'ESPÈCIES PROTEGIDES DE FLORA VASCULAR SOBRE EL TOTAL D'ESPÈCIES AUTÒCTONES	%
2007	4,21
2009	4,72
2011	5,86
2019	8,03

CODI	6.2.
TIPUS	Estat
DEFINICIÓ	Expressió de les espècies de flora vascular terrestres o d'aigua continental protegides per normativa autonòmica, estatal o europea respecte el total d'espècies.
METODOLOGIA	Percentatge d'espècies de flora vascular en totes les categories de protecció sobre totes les espècies terrestres o d'aigües continentals.
UNITATS	L'indicador és un percentatge.
PERIODICITAT DE REVISIÓ	Anual. És freqüent que hi hagi canvis en la protecció d'espècies en un àmbit o un altre.
DADES	Apartat del capítol que presenta aquestes dades: 2.2.

Año	Nombre d'espècies protegides	Espècies (1)	% protegides
2007	66	1.569	4,21
2009	74	1.569	4,72
2012	92	1.569	5,86
2019	126	1.569	8,03

(1). Rita, J. & T. Payeras, 2006. Biodiversidad de las plantas vasculares de las Islas Baleares. Orsis, 21:41-58

TENDÈNCIA OBSERVADA	Les espècies protegides cada vegada són més..
TENDÈNCIA DESITJADA	Minva del percentatge d'espècies protegides.
VALORS LÍMITS	El valor límit desitjat és zero, és a dir, cap espècie amenaçada.
INSTRUMENTS / ORGANISMES DE CONSULTA I GESTIÓ	La informació prové de la normativa.
COMENTARIS	Només es consideren espècies. A l'hora de determinar quines espècies són autòctones i quines són al·lòctones, especialment respecte a les que han estat introduïdes en temps històrics, el criteri que s'ha d'aplicar és el dels estudis citats. El nombre d'espècies de la flora balear pot canviar lleugerament depenent de l'especialista, ja que hi ha espècies pendents d'estudis taxonòmics més acurats.

Indicador 6.3. Llistes vermelles que manquen per elaborar

LLISTES VERMELLES PENDENTS D' ELABORACIÓ		15
CODI	6.3.	
TIPUS	Estat	
DEFINICIÓ	Nombre de grups taxonòmics terrestres o d'aigües continentals dels quals no es coneix en conjunt la seva situació quant a conservació.	
METODOLOGIA	Nombre de llistes vermelles de grups terrestres o d'aigües continentals de les Illes Balears que manquen per elaborar, d'acord amb un llistat aportat en aquesta fitxa.	
UNITATS	Llistes Vermelles	
PERIODICITAT DE REVISIÓ	Anual. Les publicacions no són freqüents, però es poden produir en qualsevol any.	
DADES	Apartat del capítol que presenta aquestes dades: 2.1 i 2.2	

Les llistes vermelles elaborades fins ara són les següents:

- Llista vermella de la fauna cavernícola de les Balears (1991).
- Llista vermella dels Odonats i Ropalòcers de les Balears (1991).
- Llista vermella dels Araneïds de les Balears (1991).
- Llista vermella dels Molluscs terrestres i d'aigua dolça de les Balears (1992).
- Llibre vermell dels Vertebrats de les Balears (2006). Hi ha versions prèvies dels anys 1990 i 2000.
- Llibre vermell dels Peixos de les Balears (2015), existeix una versió anterior del 2000⁶⁹.
- Llibre vermell de la flora vascular de les Illes Balears. Segona edició (2017)⁷⁰. Primera edició ⁷¹ (2001).

Les llistes vermelles de sistemes terrestres que, en opinió dels autors d'aquest estudi, romanen pendents són::

FAUNA TERRESTRE I D'AIGÜES CONTINENTALS (11):

- Diversos grups de cucs: anèl·lids i altres
- Crustacis
- Miriàpodes
- Àcars i altres aràcnids, llevat d'araneïds.
- Insectes Heteròpters, Homòpters
- Insectes Dípters
- Insectes Lepidòpters
- Insectes Himenòpters
- Insectes Coleòpters
- Resta d'insectes
- Invertebrats d'aigües continentals

FLORA TERRESTRE I D'AIGÜES CONTINENTALS (4):

⁶⁹ Mayol, J., Grau, A., Riera, F. & J. Oliver, 2000. Llista Vermella dels Peixos de les Balears. Documents Tècnics de Conservació, 7, II època

⁷⁰ Sáez, LL., Rosselló, J.A. & Fraga, P. 2017. Llibre vermell de la flora vascular de les Illes Balears. Segona edició. Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca. 217 pàg.

⁷¹ Sáez, LL. & J.A. Rosselló, 2001. Llibre Vermell de la Flora Vascular de les Illes Balears. Documents Tècnics de Conservació, 9, II època

- Líquens
- Algues
- Fongs
- Briòfits

TENDÈNCIA OBSERVADA	Fa molts d'anys que no es dedica atenció als invertebrats.
TENDÈNCIA DESITJADA	Minva fins a 0.
VALORS LÍMITS	Zero
INSTRUMENTS / ORGANISMES DE CONSULTA I GESTIÓ	La informació prové de les llistes vermelles. Habitualment és la Conselleria de Medi Ambient la que promou la realització de llistes vermelles.
COMENTARIS	La proposta de llistes vermelles que manquen és, evidentment, una proposta que es pot revisar i millorar. Només expressa l'opinió dels redactors d'aquest estudi. S'ha considerat necessari oferir un indicador sobre el grau de coneixement que es té de les espècies presents a les Illes Balears. Alguns grups, com els crustacis, ja tenen bons estudis, però manca la llista vermella. Evidentment els grups taxonòmics proposats es poden ajuntar o disgregar encara més, però l'idea és que tota la fauna i la flora sigui coneguda i avaluada quant a la seva conservació.

Indicador 6.4. Espècies vegetals invasores

ESPÈCIES VEGETALS INVASORES	
2005	42
2009	
2011	25
2019	45

CODI	6.4.
TIPUS	Pressió
DEFINICIÓ	Nombre d'espècies vegetals considerades invasores.
METODOLOGIA	Nombre d'espècies vegetals considerades invasores.
UNITATS	Espècies.
PERIODICITAT DE REVISIÓ	Quan apareguin estudis que revisin la informació existent o amb nova normativa.
DADES	Apartat del capítol que presenta aquestes dades: 3.5.2.

Entre els vegetals s'han detectat al voltant de 304 espècies no natives de les Illes Balears. 42 d'aquestes espècies es poden considerar invasores. 38 espècies mereixen actuacions importants (Moragues, E. & J. Rita, 2005. Els vegetals introduïts a les Illes Balears. Documents Tècnics de Conservació. Ila època, núm.11. 126 pàg.). El Servei de Protecció d'Espècies actualitza el llistat de les més perilloses.

Reial Decret 630/2013, de 2 d'agost, pel qual es regula el Catàleg espanyol d'espècies exòtiques invasores. Aquest catàleg concreta les espècies al·lòctones que s'han de considerar més perilloses degut al seu caràcter invasor.

TENDÈNCIA OBSERVADA	La tendència és incrementar-ne les espècies invasores i a incrementar la seva pressió. Però el valor de l'indicador ha minvat perquè ha aparegut un document oficial que estableix les espècies invasores.
TENDÈNCIA DESITJADA	Disminució.
VALORS LÍMITS	Zero
INSTRUMENTS / ORGANISMES DE CONSULTA I GESTIÓ	La informació prové d'estudis o normativa. Habitualment és la Conselleria de Medi Ambient la que promou la realització d'aquest estudis. El Ministeri de Medi Ambient elabora llistes i catàlegs oficials d'espècies invasores.
COMENTARIS	

Indicador 6.5. Espècies animals invasores

ESPÈCIES ANIMALS INVASORES	
2007	Sense dades
2011	15
2019	23

CODI	6.5.
TIPUS	Pressió
DEFINICIÓ	Nombre d'espècies animals considerades invasores.
METODOLOGIA	Nombre d'espècies animals considerades invasores.
UNITATS	Espècies.
PERIODICITAT DE REVISIÓ	Revisió del Reial Decret.
DADES	Apartat del capítol que presenta aquestes dades: 3.5.1.

El Reial Decret 630/2013 concreta les espècies al·lòctones que s'han de considerar més perilloses degut al seu caràcter invasió. El Servei de Protecció d'Espècies actualitza el llistat de les més perilloses.

TENDÈNCIA OBSERVADA	La tendència és a incrementar-se les espècies invasores i a incrementar la seva pressió.
TENDÈNCIA DESITJADA	Disminució.
VALORS LÍMITS	Zero
INSTRUMENTS / ORGANISMES DE CONSULTA I GESTIÓ	La informació prové de la normativa estatal.
COMENTARIS	

Indicador 6.6. Espècies amenaçades amb pla de conservació aprovat

ESPÈCIES AMENAÇADES AMB PLA DE CONSERVACIÓ APROVAT	
2007	11
2009	41
2011	41
2019	50

CODI	6.6.
TIPUS	Resposta
DEFINICIÓ	Espècies animals i vegetals amb pla d'acció aprovat. Nombre d'espècies amb plans de recuperació o plans de conservació. No en relació al nombre de plans, ja que aquests poden afectar a més d'una espècie.
METODOLOGIA	Espècies, siguin animals o vegetals, amb pla d'acció aprovat.
UNITATS	Espècies.
PERIODICITAT DE REVISIÓ	Anual.
DADES	Apartat del capítol que presenta aquestes dades: 4.3.1 i 4.3.4

ESPÈCIES AFECTADES PELS PLANS CONSERVACIÓ	2007	2009	2019
Flora	5	26	26
Mamífers	0	1	9
Aus	4	12	13
Rèptils	0	1	1
Amfibis	1	1	1
Total	10	41	50

TENDÈNCIA OBSERVADA	Increment, fins incloure les espècies més amenaçades (En Perill Crític o En Perill) o més valuoses (Endèmiques).
TENDÈNCIA DESITJADA	Increment. Increment del nombre de plans i arribar a cobrir totes les espècies amenaçades.
VALORS LÍMITS	Espècies amenaçades.
INSTRUMENTS / ORGANISMES DE CONSULTA I GESTIÓ	La Conselleria de Medi Ambient és la que aprova els plans. Només en el cas d'espècies que viuen a diverses CCAA, els plans són aprovats pel Ministeri de Medi Ambient.
COMENTARIS	Hi ha plans operatius que no estan aprovats legalment. L'indicador només compta els aprovats legalment però cal tenir en compte que hi ha altres en execució.

Indicador 6.7. Peces caçades

PECES CAÇADES	
2016	1.039.736
2017	638.044
2018	619.660
2019 (Mallorca)	591.517

CODI	6.7.
TIPUS	Pressió
DEFINICIÓ	Nombre d'exemplars caçats de totes les espècies.
METODOLOGIA	Suma d'exemplars caçats de totes les espècies.
UNITATS	Exemplars.
PERIODICITAT DE REVISIÓ	Anual. Les dades són per temporades i agafen dos anys.
DADES	Apartat del capítol que presenta aquestes dades: 3.7.

	2016	2017	2018	2019
Caça major (Cabra)	1.712	3.618	5.642	6.535
Llebre	18.476	17.230	21.942	10.131
Conill	92.110	76.976	84.411	56.362
Perdiu	121.035	108.572	70.668	51.882
Guàtlera	14.398	13.286	17.334	11.424
Altra caça menor, especialment tords, però també coloms, cegues, tórtores i estornells	792.005	418.362	419.663	455.183
TOTAL	1.039.736	638.044	619.660	591.517

TENDÈNCIA OBSERVADA	Disminució.
TENDÈNCIA DESITJADA	Disminució.
VALORS LÍMITS	Desconeguts.
INSTRUMENTS / ORGANISMES DE CONSULTA I GESTIÓ	Als darrers anys es disposa de les dades del Ministeri. Els Consells Insulars són els competents, i també ho són de subministrar la informació.
COMENTARIS	

Indicador 6.8. Races autòctones d'animals domèstics en greu perill de desaparèixer.

RACES AUTÒCTONES D'ANIMALS DOMÈSTICS EN GREU PERILL DE DESAPARÈIXER	
2007	8
2011	14
2021	17

CODI	6.8.
TIPUS	Estat
DEFINICIÓ	D'entre totes les races autòctones de les Illes Balears, s'han escollit aquelles que per la falta d'un cens se'n desconeix el nombre d'individus vius i/o reproductors, o que per falta de mesures concretes es considera que estan en perill de desaparèixer; per tant, necessiten d'accions immediates per a la seva recuperació.
METODOLOGIA	Nombre de races animals autòctones en greu perill de desaparèixer.
UNITATS	Races.
PERIODICITAT DE REVISIÓ	Anual, en cas de què es posin en marxa els censos.
DADES	Apartat del capítol que presenta aquestes dades: 2.3

Races en perill:

Ovella blanca mallorquina, Ovella menorquina, Ovella roja mallorquina, Ovella eivissenca, Cabra mallorquina, Cabra pitiüsa, Cabra de Menorca (en tràmit), Cavall raça menorquina, Cavall raça mallorquina, Ase balear, Vaca mallorquina, Vaca menorquina, Gallina mallorquina, Gallina menorquina, Gallina eivissenca, Ca de bou, Ca eivissenc

TENDÈNCIA OBSERVADA	Increment, tot i que no hi ha dades prèvies.
TENDÈNCIA DESITJADA	De decreixement, el que significaria que s'han pres mesures per a cada una d'aquestes races i que han tingut resultats positius
VALORS LÍMITS	Zero.
INSTRUMENTS / ORGANISMES DE CONSULTA I GESTIÓ	IBABSA 2011 i http://www.racesautoctones.com .
COMENTARIS	

Indicador 6.9. Varietats locals identificades de cultius

VARIETATS LOCALS IDENTIFICADES DE CULTIUS	
2011	507
Varietats autòctones amb risc d'erosió genètica	
2015	258
2016	155

CODI	6.9.
TIPUS	Estat
DEFINICIÓ	Varietats autòctones amb risc d'erosió genètica Varietats de les Balears d'hortícoles, cereals, llegums i llenyoses en l'actualitat localitzades en cultiu per l'IRFAP
METODOLOGIA	Nombre de varietats vegetals autòctones.
UNITATS	Varietats.
PERIODICITAT DE REVISIÓ	En haver-hi estudis. Publicació de ajudes per varietats en risc d'erosió genètica
DADES	Apartat del capítol que presenta aquestes dades: 2.4

A l'Institut de Recerca i Formació Agrària i Pesquera de les Illes Balears (IRFAP), el nombre de varietats locals identificades de cultius és de 507 en 2011. Per grups són les següents:

- Cultius anuals: 115 varietats.
- Fruita dolça: 116 varietats.
- Fruits secs: 92 varietats.
- Altres llenyoses: 124 varietats.
- Olivera: 6 varietats.
- Vinya: 54 varietats.

TENDÈNCIA OBSERVADA	Increment de varietats. Una major investigació fa aparèixer varietats desconegudes. Minva de varietats en risc d'erosió genètica.
TENDÈNCIA DESITJADA	De creixement, el que significaria que s'identifiquen noves varietats.
VALORS LÍMITS	Desconegut
INSTRUMENTS / ORGANISMES DE CONSULTA I GESTIÓ	IRFAP (Conselleria d'Agricultura, Ramaderia i Pesca). Convocatòria de les ajudes destinades a la protecció de varietats autòctones amb risc d'erosió genètica
COMENTARIS	Indicador doble

Indicador 6.10. Censos d'espècies singulars

CENSOS D'ESPÈCIES SINGULARS	Ferreret (larves)	Voltor negre (nius ocupats)	Aus aquàtiques i limícoles
2007	30.937	11	
2008	37.991	15	25.638
2009	39.311	14	23.668
2010	31.004	16	31.626
2011	27.700	16	35.240
2012	22.548	17	21.176
2013	33.623	20	29.425
2014	27.985	25	24.051
2015	22.487	26	25.382
2016	21.910	31	25.598
2017	23.573	37	29.664
2018	29.672	36	29.062
2019	29.314	39	24.197

CODI	6.9.
TIPUS	Estat
DEFINICIÓ	Exemplars censats d'espècies comptabilitzades anualment o la seva estimació acurada
METODOLOGIA	
UNITATS	Individus censats
PERIODICITAT DE REVISIÓ	Actualització anual per certes espècies.
DADES	Apartat del capítol que presenta aquestes dades: 4.3.2.
TENDÈNCIA OBSERVADA	La tendència és positiva en el cas del voltor negre i les aus aquàtiques i limícoles. En el cas del ferreret hi ha oscil·lacions en torn a quantitats adequades.
TENDÈNCIA DESITJADA	Increment d'exemplars o la seva estabilització, si les poblacions són estables i suficients per la viabilitat.
VALORS LÍMITS	Desconegut
INSTRUMENTS / ORGANISMES DE CONSULTA I GESTIÓ	Censos d'espècies al Servei d'Espècies de la Conselleria de Medi Ambient i Territori Anuari Ornitològic de les Balears
COMENTARIS	